

PAK DE OPVOEDER AAN!

Studenten

Anke Strating
Hogerhorst 13
6714 LA Ede
Tel: 0652617907
E-mail:
ankestrating@gmail.com

Eline Meerman
Grote Houtplein 26
6718 GJ Ede
Tel: 0627563535
E-mail:
elinemeerman@hotmail.com

Opdrachtgever

Welstede
Gebouw de Vleugel,
Raadshuisstraat 117
6711 DS Ede
Tel: 0318-641616

Contactpersoon

Niels Verboom
Opbouwwerker Welstede
Tel: 0612332402
E-mail: nverboom@welstede.nl

Onderwijsinstelling

Christelijke Hogeschool Ede
Oude Kerkweg 100
6717 JS Ede
Tel.: 0318-696300

Contactpersoon

Layla van der Pol
Functie: Afstudeerbegeleider
E-mail: lbmetz@che.nl

*Afstudeeronderzoek - Ouderbetrokkenheid bij
deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse
jongens op straat*

Colofon

Auteurs

Anke Strating 100010

Eline Meerman 110324

Opdrachtgever

Welstede Ede

Werkveldbegeleider

Niels van der Boom

Opleiding

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Christelijke Hogeschool Ede

Afstudeerbegeleider: Layla van der Pol

Eerste beoordelaar: Wilma Corsel

Ede, 13 mei 2015

© 2015, Christelijke Hogeschool Ede. Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs. Dit onder andere om de privacy van de respondenten te waarborgen.

Samenvatting

De afgelopen jaren is een deel van de Nederlands- Marokkaanse jongeren in het nieuws geweest in verband met overlast. De wijk Veldhuizen in Ede is één van de wijken waarin deze overlast zichtbaar is geweest. De gemeente Ede heeft de afgelopen jaren succesvol gewerkt aan het terugdringen van deze overlast. Dit in samenwerking met lokale partners zoals de politie, team Toezicht en Welstede. Het overlast gevend gedrag is hierdoor verminderd maar is nog steeds problematisch.

Uit onderzoek is gebleken dat ouderbetrokkenheid bijdraagt aan het verminderen van overlast gevend gedrag door jongeren (Aarssen, et al., 2012, p. 30; Distelbrink, Gaag, Halane, Knippels, Mehraz, & Naber, 2012, pp. 11,13). Niet één van de uitgevoerde initiatieven was specifiek gericht op het vergroten van de ouderbetrokkenheid van jongeren die overlast veroorzaakten.

Welzijnsorganisatie Welstede heeft ons, Anke Strating en Eline Meerman, twee studenten van de Christelijke Hogeschool te Ede, de opdracht gegeven een onderzoek te doen met als hoofdvraag van dit onderzoek hoe de ouderbetrokkenheid van de Nederlands- Marokkaanse jongeren vergroot kan worden om deviant gedrag te verminderen. Specifiek toegespitst op de wijk Veldhuizen in Ede, zodat ook dit aspect toegevoegd kan worden aan de totale aanpak van overlast gevende jongeren. Dit alles als aanvulling op wat er tot nu toe is opgestart aan hulp rond deze problematiek.

Om dit onderzoek goed uit te kunnen voeren is literatuur bestudeerd, zijn er interviews afgenomen met zowel Nederlandse als Marokkaans- Nederlandse opvoeders en zijn er gesprekken gevoerd met wijkprofessionals en andere welzijnsorganisaties dan Welstede. Allen onderschrijven de hoge waarde van ouderbetrokkenheid bij het terugdringen van overlast door jongeren. Daarnaast zijn er ook verschillen tussen Nederlandse en Marokkaans- Nederlandse opvoeders naar voren gekomen, zoals:

- verschil in opvoedingsstijl
- verschil in opvoedingsdoelen
- verschil in relatie tussen de ouders en hun puberzonen

De waarde van ouderbetrokkenheid wordt door alle geïnterviewde opvoeders en alle gesproken professionals erkend. De uitvoering van de manier waarop opvoeders betrokken zijn verschilt. Dit heeft te maken met de verschillen tussen de culturen. Uit dit onderzoek blijkt dat verschillende factoren uit de Marokkaans-Nederlandse opvoeding ervoor zorgen dat ouderbetrokkenheid op een andere manier vorm krijgt in Marokkaans-Nederlandse gezinnen. Dit verschil in combinatie met het leven in een democratische samenleving kan leiden tot deviant gedrag. De informatie die op bovengenoemde wijze verzameld is hebben wij geanalyseerd, uitgewerkt en vervolgens verwoord in een aantal aanbevelingen. Deze concrete aanbevelingen kunnen Welstede helpen bij het vergroten van de ouderbetrokkenheid van de Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Het vergroten van ouderbetrokkenheid kan bijdragen aan het terugdringen van deviant gedrag.

De aanbevelingen hebben betrekking op:

- Het behouden of het versterken van kennis van de werkers van Welstede over de Marokkaans-Nederlandse doelgroep.
- De vaardigheden die werkers van Welstede helpen om met deze doelgroep te werken.
- Hoe Welstede preventief kan inzetten op het vergroten van de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders.
- Hoe Welstede een bijdrage kan leveren aan het versterken van opvoedvaardigheden van opvoeders die nodig zijn om betrokken te kunnen zijn op hun zoon.
- De samenwerking met andere organisaties om dit probleem goed aan te kunnen pakken.

Voorwoord

Voor u ligt het eindresultaat van ons afstudeeronderzoek 'Pak de opvoeder aan!'. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Christelijke Hogeschool Ede voor welzijnsorganisatie Welstede in Ede tijdens de periode van februari tot medio mei 2015.

Via het contact dat Eline had met Welstede, zijn wij in gesprek geraakt over een mogelijk onderwerp met de opdrachtgever. Vervolgens zijn wij in gesprek gegaan met verschillende wijkprofessionals uit Veldhuizen. Daaruit kwam naar voren dat de problematiek van Nederlands-Marokkaanse jongens in de wijk Veldhuizen hoog op de wijkagenda staat. Naar hun idee vond deze problematiek mogelijk een oorzaak in de mate van ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders op hun zonen. Dit was voor ons aanleiding voor een prachtig onderzoek dat naast onze interesse, perfect aansloot op onze minor 'Relationele en gezinsgerichte hulpverlening'.

Dankbetuiging

Graag willen wij de volgende personen bedanken die ons hebben geholpen bij de totstandkoming van ons onderzoeksverslag. Allereerst gaat onze dank uit naar onze opdrachtgever Welstede, met speciale dank aan Niels Verboom, onze directe begeleider. Zijn flexibiliteit, zijn vertrouwen in ons en zijn kritische blik hebben ons gebracht waar we nu staan. Ook onze afstudeerbegeleider, Layla van der Pol, was onmisbaar. Haar positieve kijk, kritische feedback en bevestiging gaven ons het idee goed werk te leveren. Dit hielp ons om weer met een vrolijk gemoed verder te werken.

Daarnaast gaat onze dank uit naar de wijkprofessionals van Veldhuizen, de wijkregisseur, de wijkagent, team Toezicht en de jongerenwerker van Welstede. De informatie die zij aan ons hebben verstrekt gaf ons een realistische kijk op de problematiek. De Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse opvoeders die ons door middel van persoonlijke gesprekken een kijkje hebben gegeven in hun opvoeding en cultuur zijn we eveneens erg dankbaar. De openheid die wij in deze gesprekken hebben mogen ervaren was voor ons waardevol. De organisaties waarmee wij in gesprek zijn gegaan, Jeugd-Punt en Trias Pedagogica, hebben ons geholpen in het bieden van concrete aanbevelingen voor de organisatie Welstede in Ede, waarvoor onze dank.

Als laatste gaat onze dank uit naar verschillende kennissen die met ons mee hebben gelezen gedurende ons onderzoek. In het bijzonder denken wij hierbij aan Zefanja Brouwer, Jacorine Meerman, Julia Martijn en Mirjam van der Starre.

Wat kunt u als lezer verwachten

In dit onderzoeksverslag is door middel van verschillende deelvragen antwoord gegeven op de hoofdvraag van ons onderzoek: 'Wat is volgens betrokkenen en literatuur nodig voor Welstede om de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten, zodat deviant gedrag op straat in Veldhuizen van Nederlands-Marokkaanse jongens, in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar, af zal nemen.'

Wij kijken terug op een leerzame en mooie tijd.

Anke Strating & Eline Meerman
Christelijke Hogeschool Ede

Ede, Mei 2015

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Voorwoord	3
Hoofdstuk 1	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Aanleiding en probleembeschrijving.....	6
1.2.1 Welstede.....	6
1.2.2 Veldhuizen	7
1.2.3 Jongerenwerk in Veldhuizen	8
1.2.4 Nederlands-Marokkaanse straatcultuur in Ede Veldhuizen.....	8
1.3 Vraagstelling en richtinggevende onderzoeksvragen	9
1.4 Doelstellingen en product	10
1.4.1 Doelstellingen.....	10
1.5 Verantwoording van de werkwijze en beschrijving van de onderzoeksmethoden	10
1.5.1 Type onderzoek	10
1.5.2 Deelvragen.....	11
1.5.3 Mogelijke risico's en beperkingen in ons onderzoek	14
1.6. Opbouw en leeswijzer onderzoeksverslag	15
Hoofdstuk 2 Ouderbetrokkenheid in Nederlandse gezinnen	17
2.2 Literatuur.....	17
2.2.1 Nederlandse opvoeding	17
2.2.2 Invloed van ouderbetrokkenheid op gedrag van jongens.....	20
2.3 Interviews met Nederlandse opvoeders	21
2.4 Conclusie	25
Hoofdstuk 3 ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen.....	26
3.1 inleiding	26
3.2 literatuur.....	26
3.2.1 Marokkaans-Nederlandse opvoeding	26
3.2.2 Invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van jongens <i>Probleemgedrag</i>	30
3.3 interviews Marokkaans-Nederlandse opvoeders en wijkprofessionals.....	34
3.4 Conclusie	41
Hoofdstuk 4 Vergroten van ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen volgens de literatuur.....	42
4.1 Inleiding	42

4.2 Het vergroten van ouderbetrokkenheid volgens de literatuur	42
4.2.1 Houding en vaardigheden professional.....	42
4.2.2 Waar moet de werker zich op richten.....	43
4.2.3 Concrete aanpak.....	44
4.3 Conclusie	46
Hoofdstuk 5 Het vergroten van ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen volgens andere organisaties	47
5.1 Inleiding	47
5.2 Organisatie Jeugd-Punt	47
5.3 Organisatie Trias Pedagogica	48
5.4 Conclusie	50
Hoofdstuk 6 Conclusie, aanbevelingen en discussie	52
6.1 Inleiding	52
6.2 Conclusie	52
6.3 Aanbevelingen.....	55
6.4 Discussie	57
Bibliografie	59
Bijlage 1 Begrippenlijst	64
Hoofdstuk 1	64
Hoofdstuk 2	64
Hoofdstuk 3	66
Hoofdstuk 4	66
Hoofdstuk 5	66
Bijlage 2 Topiclijsten voor interviews.....	67
Topiclijst interview opvoeders	67
Topiclijst interview wijkprofessionals	68
Topiclijst interview organisaties.....	69
Bijlage 3 Labelschema	70
Uitleg labelschema's.....	70
Labelschema's en definiëring kernlabels <i>Labelschema opvoeders</i>	70
Bijlage 4 Verspreide brief aan opvoeders	73
Bijlage 5 Persbericht.....	74

Hoofdstuk 1

1.1 Inleiding

‘Vrees voor rellende Marokkaanse jeugd’ en ‘Marokkaanse ouders staan machteloos’, enkele krantenkoppen die we afgelopen jaar voorbij zagen komen (Berkel, 2014; Boothby, 2014). De problematiek met Nederlands-Marokkaanse jeugd in Nederland is een actueel thema, op zowel maatschappelijk als op politiek gebied. De vele investeringen in deze groep lijken soms tevergeefs. Wanneer we kijken naar een aantal speerpunten uit de Wijkagenda van Veldhuizen (Ede), zien we dat de aanpak van het probleemgedrag onder Nederlands-Marokkaanse jongeren hoog op de agenda staat (Van Rheenen, 2014b). Echter, dit is nog geen gemakkelijke zaak. Deze jongeren zitten in een benauwde positie tussen twee culturen, zowel in Nederland als in Marokko worden deze jongeren als buitenlander gezien. De hulp aan deze jongeren verloopt vaak moeizaam. Wat weten we van de Marokkaanse opvoeding in Nederland en de Marokkaanse cultuur die daarin een grote rol speelt? Wat voor invloed hebben de opvoeders op het problematische gedrag en hoe kan deze invloed op een positieve manier worden vergroot?

Ouderbetrokkenheid

In het onderzoek wat is uitgevoerd, zijn we op zoek gegaan naar antwoorden die structureel iets bij kunnen dragen aan het jongerenwerk aan *Nederlands-Marokkaanse jongeren*¹. Dit hebben wij gedaan door te onderzoeken hoe de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders kan worden vergroot op het leven van hun zonen buitenshuis, waardoor de problematiek in de wijk Veldhuizen A, onder Nederlands-Marokkaanse jongens, kan afnemen. Wanneer wij in dit onderzoek hebben gesproken over ouderbetrokkenheid, hebben wij het over de mate waarin opvoeders meedoen en –denken bij het leven van hun zonen op verschillende terreinen. Volgens het onderzoek ‘meer betrokken ouders’ wordt ouderbetrokkenheid vertaald in: ‘Ouders leven mee in het wel en wee van hun kind’ (Molen, 2009).

Nederlands-Marokkaanse jongeren

We hebben in dit onderzoek bewust gesproken over Nederlands-Marokkaanse jongeren, omdat deze jongeren veelal in Nederland geboren en getogen zijn. Een groot deel van hun opvoeders is geboren in Marokko, daarom hebben wij hen beschreven als Marokkaans-Nederlandse opvoeders.

1.2 Aanleiding en probleembeschrijving

1.2.1 Welstede

Welstede is een welzijnsorganisatie/maatschappelijke onderneming in Ede die zich inzet voor de gehele Edese samenleving en de buitengebieden van de gemeente Ede. Stichting Welstede biedt peuterspeelzaalwerk en een breed scala aan sociaal cultureel werk. Naast de stichting hebben ze ook de Buitenschoolse Opvang B.V. in Ede.

De missie van Welstede is het stimuleren van de inwoners om deel te nemen aan de samenleving. Welstede werkt in het sociaal cultureel werk volgens Welzijn Nieuwe Stijl (Transitiebureau WMO, 2014). Dit krijgt vorm doordat ze *vraaggericht* te werk gaan. Alle activiteiten zijn gericht op het versterken van de eigen kracht van de burger. In Ede zijn verschillende buurthuizen waar Welstede actief is. Iedereen is hier welkom. Verschillende wijkopbouwers, jongerenwerkers en kinderwerkers werken hard om alle burgers in Ede deel te laten nemen in de samenleving.

Welstede positioneert zich naast de burger en tracht ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen in

¹ De betekenis van de schuingedrukte woorden is terug te vinden in de begrippenlijst in bijlage 1

de maatschappij. Dit doen ze door het bieden van onder andere:

- koffiemomenten voor alleenstaande moeders;
- trainingen voor onder andere opvoeding;
- huiswerkbegeleiding die wordt aangeboden aan allochtone jongeren;
- SchoolExtra: het programma voor kinderen die niet goed mee kunnen komen op school.

Voor verschillende doelgroepen wordt ingespeeld op wat nodig is.

Om dit te kunnen verwezenlijken, bestaat de organisatie uit circa 170 medewerkers met elk hun eigen expertise. Dit maakt dat Welstede op een breed terrein te werk kan gaan.

1.2.2 Veldhuizen

De gemeente Ede kent vier wijken, waarvan elke wijk over tenminste één buurthuis beschikt. Veldhuizen is met zijn 16.000 inwoners de grootste wijk in de gemeente (Van Rheenen, 2014b). De wijk is opgedeeld in twee delen: Veldhuizen A (Burgen en Horsten) en Veldhuizen B (Velden, Beken, Hoven, Dalen en Steinen). Het verdere onderzoek zal gericht zijn op de situatie in Veldhuizen A, omdat de problematiek met Nederlands-Marokkaanse jongens door professionals met name in de wijk Veldhuizen A ervaren wordt. De verdere beschrijving van de wijk is daarom gericht op Veldhuizen A. Veldhuizen A kenmerkt zich door:

- De naoorlogse woningbouw, gebouwd in de jaren '60.
- Er zijn in de wijk 1.750 woningen, waarvan 66,2% sociale huurwoningen.
- De bevolking van de wijk bestaat uit verschillende etniciteiten. In de Burgen is 47% van de 2.000 inwoners van niet-Westerse afkomst. In de Horsten is 20,1% van de 2.200 inwoners van niet- Westerse afkomst.
- Een groot percentage bewoners leeft onder de *105% van het sociale minimumloon*. In Veldhuizen A leven 18,8% (Burgen) en 13,3 % (Horsten) van de huishoudens onder de 105% van het sociale minimumloon. Dit is opvallend hoog.
- Er is een hoog gemiddelde aan werklozen en werkzoekenden in beide delen van Veldhuizen A.
- Er is een hoog gemiddelde aan niet-schoolgaande jeugd zonder startkwalificatie. In de Burgen ligt het percentage niet-schoolgaande jeugd zonder startkwalificatie op 20,8 %, wat ruim boven het Edese gemiddelde van 12,3 % ligt. In de Horsten is dit percentage met 10,8% juist iets lager dan het Edese gemiddelde.
- Veldhuizen A kampt met een hoog gemiddeld percentage aan woninginbraken (25% Burgen, 20% Horsten).

De huidige wijkregisseur, Van Rhenen, met wie wij het gesprek zijn aangegaan tijdens de oriëntatie op dit onderzoek, vermoedt dat minderjarige Nederlands-Marokkaanse jongens deze inbraken plegen (Van Rheenen, 2014a). Ondanks de bovengenoemde cijfers en het slechte imago van de wijk vindt wijkregisseur Van Rheenen dat de wijk een positieve ontwikkeling doormaakt. Afgelopen jaren is er een afname geweest in de overlast die jongens veroorzaken. Zo zijn de continue autobranden gestopt en zijn er minder vernielingen. Desalniettemin geeft wijkregisseur Van Rheenen aan dat er nog veel verbetering in gedrag mogelijk is onder Nederlands-Marokkaanse jongens in de wijk. Hij veronderstelt dat wanneer opvoeders meer betrokken zijn op het gedrag van hun zonen op straat, het deviante gedrag van deze jongens zal afnemen. Deze visie van Van Rheenen wordt bevestigd door verschillende onderzoeken die het verband leggen tussen gezinnen, waarin opvoeders weinig betrokken zijn op wat hun kinderen buitenshuis doen en een toename van deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat (Aarssen, et al., 2012, p. 30; Distelbrink, Gaag et al. 2012, pp. 11,13; Junger, Mesman, & Meeus, 2003, pp. 54-57).

1.2.3 Jongerenwerk in Veldhuizen

Om beter zicht te krijgen op de huidige situatie in de wijk Veldhuizen hebben wij, naast het gesprek met de wijkregisseur van Rheenen uit Ede- Velhuizen, een gesprek gevoerd met jongerenwerker Oztas, werkzaam voor Welstede in Veldhuizen. Uit het gesprek met zowel Van Rheenen als Oztas bleek dat de problematiek onder jongeren in de wijk Veldhuizen vooral speelt onder jongens. Om deze reden richten wij ons dit gehele onderzoek op het deviante gedrag van jongens en worden de meiden buiten beschouwing gehouden. Oztas heeft jarenlange ervaring met de jongeren in de wijk en kijkt terug op roerige jaren waarin veel overlast veroorzaakt werd door, met name, Nederlands-Marokkaanse jongens. Het hedendaagse jongerenwerk richt zich onder andere op:

- het vergroten van schoolvaardigheden van jongeren met een niet- Westerse achtergrond;
- sporten;
- ontmoeten;
- het versterken van positief gedrag van jongeren.

Het versterken van positief gedrag van jongeren wordt gedaan door middel van bijvoorbeeld het zakgeldproject, waar jongeren met positief gedrag zelf hun zakgeld kunnen verdienen. Door zowel Van Rheenen als Oztas wordt gesignaleerd dat er een groot verschil is tussen de groep *Somalisch-Nederlandse* en de Nederlands-Marokkaanse jongens in de wijk. De achtergrond van dit verschil heeft volgens hen te maken met de *ouderbetrokkenheid* die er wel is bij de Somalisch- Nederlandse groep, maar ontbreekt bij de Nederlands-Marokkaanse jongens (Oztas, 2014; Van Rheenen, 2014a). Eén van de redenen van dit gebrek aan betrokkenheid zou te maken kunnen hebben met de verwachting van opvoeders dat kinderen en jongeren op straat opgevoed worden door andere volwassenen die de kinderen en jongeren buitenshuis ontmoeten (Van Rheenen, 2014b). Nederlands-Marokkaanse jongens brengen, in vergelijking met andere jongerengroepen in Nederland, een groot deel van hun tijd door op straat, waar dan ook een groot deel van hun socialisatie plaatsvindt (gemeente Nijmegen, 2009). Opvoeders hebben vaak geen goed beeld van wat de jongens op straat uitvoeren, mede doordat jongens zich buitenshuis anders gedragen dan thuis. Thuis zijn ze vaak beleefd en netjes en trekken ze zich terug. In het buurtcentrum en buiten op straat heerst een echte straatcultuur waarin ze elkaar meenemen en beïnvloeden (Oztas, 2014).

1.2.4 Nederlands-Marokkaanse straatcultuur in Ede Veldhuizen

Zelfs nu de problemen onder Nederlands-Marokkaanse jongens lijken af te nemen is het noodzaak om de Nederlands-Marokkaanse jongens te volgen en te blijven investeren in het verkleinen van de factoren die het probleemgedrag in stand houden (Van Rheenen, 2014b). Nederlands-Marokkaanse jongerengroepen hebben jarenlang een grote invloed gehad op de wijk. Na de aanslagen op 11 september 2001 kwam de wijk in het nieuws door een groepje jongens dat gejuicht zou hebben om de gepleegde aanslagen in Amerika (Heijmans, 2011). Hierop volgden vele autobranden en vernielingen, gepleegd door een groep Nederlands-Marokkaanse jongens. Dertien jaar en vele ingrepen later, door de gemeente, politie en jongerenwerkers, lijkt het iets rustiger te worden in de wijk. Het probleem wat nu voornamelijk nog speelt zijn de woninginbraken, gepleegd door minderjarige Nederlands-Marokkaanse jongens (Oztas, 2014).

Twee factoren die mogelijk de problematiek onder Nederlands-Marokkaanse jongens mede in stand hebben gehouden, zijn:

1. Stigmatisering
2. Isolering

1. De lange problematische geschiedenis van de Nederlands-Marokkaanse jongens in de wijk beïnvloedt ook de huidige problematiek. De negatieve naam van de Marokkaans-Nederlandse bevolkingsgroep beïnvloedt de manier waarop ze behandeld worden, wat hun gedrag vervolgens weer versterkt. De Etiketteringstheorie van Erickson zegt hierover dat het oordeel van anderen, het stigma, ervoor kan zorgen dat de persoon met deviant gedrag een beeld van zichzelf

ontwikkelt dat overeen komt met het negatieve oordeel van anderen. Hierdoor worden mogelijke gedragsalternatieven ontnomen. Het gevolg is dat deze persoon sneller geneigd is zijn toevlucht te nemen tot deviant gedrag dat uiteindelijk ook kan leiden tot crimineel gedrag. Hij kan zichzelf als misdadiger gaan zien en zich er naar gaan gedragen (Wilterdink & Heerikhuizen, 2009, p. 331).

2. De gemeente Ede heeft jarenlang een beleid gevoerd waarmee de Nederlands-Marokkaanse jongens hun voordeel wisten te halen wanneer zij deviant gedrag vertoonden. Wanneer er overlast werd veroorzaakt door deze groep kwam er extra geld beschikbaar voor activiteiten voor deze jongens. Hierdoor is er een situatie ontstaan waarin jongens leerden dat, wanneer ze iets voor elkaar wilden krijgen, ze dit kregen wanneer zij overlast veroorzaakten (Oztas, 2014; Van Rheenen, 2014a). Bovendien heeft de Nederlands-Marokkaanse jongerengroep als gevolg van dit beleid jarenlang genoten van extra voorzieningen die speciaal voor hen waren. Dit zijn zij als hun eigendom gaan beschouwen (Oztas, 2014). Nu de gemeente dit beleid terug gaat draaien, zullen zij mogelijk ervaren dat de gemeente iets van hen afpakt. De jongerenwerker en wijkregisseur vermoeden dat dit beleid tevens heeft gezorgd voor een scheiding tussen verschillende culturen. De Nederlands-Marokkaanse jongens kregen als groep een andere aanpak dan de rest van de jongens in Veldhuizen. Doordat de groep bij elkaar blijft, zonder inbreng van andere invloeden, is de groepsdruk om mee te doen aan deviant gedrag groot. Oudere jongens vormen binnen deze Nederlands-Marokkaanse groep een voorbeeld voor jongere jongens die het negatieve gedrag, als het plegen van inbraken, kopiëren (Oztas, 2014).

Bovenstaande twee factoren zijn inmiddels bekend. Door alle professionals wordt hard gewerkt om deze twee factoren te verminderen. Wat hierbij nog ontbreekt, is inzicht op de betrokkenheid van opvoeders van Nederlands-Marokkaanse jongens in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar. Door middel van dit onderzoek willen wij deze invloed helder krijgen. Met de verkregen resultaten zal bekeken worden wat meer betrokkenheid van opvoeders kan bijdragen aan het verminderen van het deviante gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat. Daarnaast zullen wij enkele aanbevelingen geven aan Welstede over hoe zij deze ouderbetrokkenheid kunnen vergroten en dit kunnen gebruiken in het terugdringen van deviant gedrag.

1.3 Vraagstelling en richtinggevende onderzoeksvragen

Wat is volgens betrokkenen en literatuur nodig voor Welstede om de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten, zodat deviant gedrag op straat in Veldhuizen A van Nederlands-Marokkaanse jongens, in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar, zal af nemen?

- Deelvraag 1. Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlandse jongens op straat volgens de literatuur en de Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?
- Deelvraag 2. Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat volgens de literatuur en de Marokkaans-Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?
- Deelvraag 3: Wat is volgens de literatuur nodig om ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten waardoor deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat afneemt?

Deelvraag 4: Hoe vergroten andere instanties de ouderbetrokkenheid op Nederlands-Marokkaanse jongens met als doel het verminderen van deviant gedrag op straat?

1.4 Doelstellingen en product

1.4.1 Doelstellingen

- We hebben medio mei 2015 onderzocht en beschreven wat ouderbetrokkenheid inhoudt voor zowel Nederlandse gezinnen als Marokkaans-Nederlandse gezinnen. Dit geeft ons inzicht op hoe ouderbetrokkenheid vorm krijgt en van invloed is op het gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat.
- Aan de hand van de resultaten van ons onderzoek, hebben wij, medio mei 2015, onderzocht welke aanbevelingen wij de werkers van Welstede kunnen geven om in te kunnen spelen op de ouderbetrokkenheid van de Nederlands-Marokkaanse jongens. Dit kan een bijdrage leveren aan de lange termijn doelstelling die Welstede heeft in samenwerking met het wijkteam Veldhuizen, namelijk nog meer rust in de wijk Veldhuizen aanbrengen. De resultaten van dit onderzoek dragen mogelijk bij aan het preventief werk dat kan worden gedaan, zodat de volgende generatie jongens meer onder de verantwoordelijkheid van hun opvoeders komt te vallen. Dit verslag zal gericht zijn aan de medewerkers van Welstede, specifiek gericht aan de manager: Cherif ait Abderrahman.

1.4.2 Product

Wij schrijven een onderzoeksverslag over de relatie tussen de ouderbetrokkenheid en het deviante gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens in de wijk Veldhuizen te Ede. In dit verslag worden aanbevelingen gedaan waarmee de organisatie Welstede de ouderbetrokkenheid van de Marokkaans-Nederlandse opvoeders kan vergroten.

1.5 Verantwoording van de werkwijze en beschrijving van de onderzoeksmethoden

1.5.1 Type onderzoek

Tijdens het uitvoeren van dit onderzoek hebben wij gewerkt volgens een kwalitatieve, meervoudige casestudy (Baarda, Goede, & Teunissen, 2005, p. 123). We hebben binnen verschillende deelvragen gebruik gemaakt van meerdere bronnen om antwoord te krijgen op de deelvragen, waardoor er sprake is van data-triangulatie (Baarda et al. 2005, p.188).

Populatie en steekproef

De populatie in dit onderzoek zijn Nederlandse gezinnen in Veldhuizen A met jongens in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar en Marokkaans-Nederlandse gezinnen in Veldhuizen A met jongens in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar. Daarnaast hebben wij gesproken met verschillende wijkprofessionals, zoals de wijkagent, team Toezicht en de jongerenwerker van Welstede in Veldhuizen. Dit hebben wij gedaan om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de problematiek die speelt in Veldhuizen A. Tot slot hebben wij twee organisaties uit andere steden, die al succesvol werken met het versterken van ouderbetrokkenheid, geïnterviewd. Deze organisaties zijn het Jeugd-Punt te Maarssen en Trias Pedagogica te Amsterdam. Het onderzoek bestaat uit een literatuurstudie en een kwalitatieve meervoudige casestudy.

Voor onze meervoudige casestudy hebben wij geprobeerd om via professionals, die werkzaam zijn in de wijk Veldhuizen, in contact te komen met Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse opvoeders. In eerste instantie zijn professionals benaderd via het sociale team in Veldhuizen A. Hier kwam weinig respons op. Om deze reden hebben we ook andere organisaties in Veldhuizen benaderd, zoals Stichting Sabiel en Hart van Veldhuizen. Hierdoor hebben we enkele opvoeder weten te bereiken.

Doordat dit slechts enkele opvoeders waren, niet voldoende om dit onderzoek uit te kunnen voeren, zijn bijna alle opvoeders die geïnterviewd zijn voor dit onderzoek persoonlijk door ons benaderd. Dit hebben wij gedaan door in Veldhuizen A langs de deuren te gaan om opvoeders persoonlijk te vragen mee te werken aan dit onderzoek. We hebben opvoeders aan de deur een brief gegeven met informatie over ons onderzoek. Deze brief is terug te vinden in bijlage 4. Doordat de benaderingswijze van opvoeders anders is gegaan dan van te voren gepland was, zijn er niet specifiek opvoeders benaderd die in contact staan met maatschappelijke instanties of specifieke problemen ervaren met hun zoon. Om een beeld te vormen van de ouderbetrokkenheid hebben we semigestructureerde interviews met opvoeders gehouden door middel van een topiclijst die is terug te vinden in bijlage 2 (Baarda et al. 2005, p.188).

Methodes

1. Literatuuronderzoek, waarbij onder andere is gezocht naar:
 - literatuur geschreven vanuit maatschappelijk perspectief;
 - literatuur over ouderbetrokkenheid;
 - literatuur over de Marokkaans-Nederlandse opvoeding en cultuur;
 - wetenschappelijke artikelen;
 - eerder gepubliceerde onderzoeken over ouderbetrokkenheid;
 - eerder gepubliceerde onderzoeken naar de Marokkaans-Nederlandse opvoeding en cultuur.

De literatuur is gezocht in de Koninklijke Bibliotheek, de Haagse bibliotheek, de CHE bibliotheek en via de databanken op bolas.pro. Bij het zoeken van de literatuur is er gebruik gemaakt van de zoekwoorden 'ouderbetrokkenheid', 'deviant/probleem/crimineel gedrag', 'Marokkaanse jongeren/jongens', 'opvoeding' en 'Marokkaanse ouders'.

2. Het houden van semigestructureerde interviews, volgens de verschillende topiclijsten (bijlage 2). Deze interviews zijn afgenomen met:
 - Nederlandse opvoeders uit de wijk Veldhuizen A;
 - Marokkaans-Nederlandse opvoeders uit de wijk Veldhuizen A;
 - wijkprofessionals uit de wijk Veldhuizen A;
 - twee welzijnsorganisaties die werken met het vergroten van ouderbetrokkenheid.

1.5.2 Deelvragen

Per deelvraag is beschreven op welke wijze te werk is gegaan en hoe hiervoor bronnen zijn geselecteerd. Er is bij verschillende deelvragen gebruik gemaakt van literatuurstudie en interviews. Zie onderstaande tabel voor de onderzoeksmethode per deelvraag, welke verder in deze paragraaf zullen worden toegelicht.

Deelvraag	Literatuur	Semigestructureerde interviews met opvoeders	Semigestructureerde interviews met professionals
Deelvraag 1	X	X	X
Deelvraag 2	X	X	X
Deelvraag 3	X		
Deelvraag 4			X

- Deelvraag 1. Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlandse jongens op straat volgens de literatuur en de Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?

Voor deze deelvraag hebben we gebruik gemaakt van relevante literatuur en van interviews met Nederlandse opvoeders uit de wijk Veldhuizen A en verschillende professionals uit de wijk. Deze interviews hebben ons zicht gegeven op de ouderbetrokkenheid en de doorwerking hiervan op het gedrag van jongens op straat in Nederlandse gezinnen.

Door het bestuderen van de literatuur hebben we inzicht verkregen over de norm die de Nederlandse samenleving stelt aan opvoeders over hun betrokkenheid en verantwoordelijkheid op het gedrag van hun zoon buitenshuis. Vanuit deze norm worden jongeren in de samenleving veelal benaderd. Door de onderzoeksresultaten van deze deelvraag hebben wij de mogelijkheid gehad om de onderzoeksresultaten over Marokkaans-Nederlandse gezinnen te vergelijken met wat in de Nederlandse cultuur als normaal wordt beschouwd. De literatuur is belangrijk geacht voor dit onderzoek omdat dit een objectief beeld kan geven over wat ouderbetrokkenheid inhoudt in Nederland.

Wij hebben zes interviews gehouden met Nederlandse opvoeders uit de wijk Veldhuizen A. Alle opvoeders hadden één of meerdere zonen in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar. De opvoeders die mee hebben gewerkt aan de interviews waren voornamelijk moeders. Er is met vijf moeders gesproken en met één vader. In de selectie is geen rekening gehouden met het geslacht van de opvoeder. In het onderzoeksverslag is geen verschil gemaakt tussen het interview met de vader en de interviews met de vijf moeders.

Wij hebben de interviews afgenomen aan de hand van een topiclijst die is opgesteld op basis van de gelezen literatuur. Deze topiclijst is terug te vinden in bijlage 2. Deze topiclijst hebben wij besproken met de opdrachtgever Welstede, zodat de verwachtingen goed afgestemd konden worden en zodat er geen belangrijke aspecten voor hen zouden worden vergeten. Wij zijn gestart met het afnemen van de interviews bij een aantal Nederlandse opvoeders. Na enkele interviews hebben wij twee interviews afgenomen bij Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Dit hebben wij bewust gedaan om na te gaan of er iets miste in de topiclijst. De topiclijst hebben wij na de eerste twee interviews met Nederlandse opvoeders iets uitgebreid. De eerste uitkomsten van interviews hebben wij besproken met de opdrachtgever en onze afstudeerbegeleider. Op deze manier is de opdrachtgever betrokken gebleven en heeft hij ook richting kunnen geven aan de inhoud van de interviews. Door het gebruik van een topiclijst zijn er semigestructureerde interviews afgenomen, waarin elk topic aan bod is gekomen en er een mogelijkheid is geweest om op bepaalde punten verder door te vragen wanneer dit voor ons onderzoek relevant leek. Door te werken met een topiclijst zijn de interviews gestructureerd en ontstond de mogelijkheid om verschillende antwoorden op deze topics te kunnen vergelijken en labelen. Op deze wijze was het voor ons mogelijk om op een betrouwbare wijze conclusies te trekken uit de gevoerde interviews. Alle gevoerde interviews zijn geanonimiseerd, waardoor de privacy van de geïnterviewde opvoeders gewaarborgd blijft. Omdat er privacygevoelige informatie in de interviews kan staan, zijn de interviews niet toegevoegd als bijlage aan dit onderzoek, maar enkel op te vragen bij ons, Eline Meerman en Anke Strating.

De deelvraag over de Nederlandse opvoeding en ouderbetrokkenheid hebben wij korter en beknopter beschreven dan de deelvraag over de Marokkaans-Nederlandse opvoeding, omdat het onderzoek niet gericht is op het vergroten van de betrokkenheid van Nederlandse opvoeders. Deze deelvraag is toegevoegd om de kaders te kunnen scheppen van wat er in Nederland verwacht wordt in de ouderbetrokkenheid van opvoeders.

Deelvraag 2. Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat volgens de literatuur en de Marokkaans-Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben wij, net als bij deelvraag 1, gebruik gemaakt van zowel literatuur als interviews die ons inzicht hebben gegeven in de Marokkaans-Nederlandse cultuur en hoe de ouderbetrokkenheid binnen deze cultuur vorm krijgt. De interviews zijn gehouden met Marokkaans-Nederlandse opvoeders en wijkprofessionals uit Veldhuizen A. Vervolgens hebben wij onderzoek gedaan naar het verband tussen ouderbetrokkenheid en het deviante gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar op straat.

Dit onderzoek zijn we gestart met een literatuurstudie die inzicht heeft gegeven in de Marokkaans-Nederlandse cultuur. Deze kennis heeft ons inzicht gegeven in gewoonten, verwachtingen en in normen en waarden. Hier hebben we rekening mee gehouden tijdens de interviews met opvoeders van Marokkaans-Nederlandse afkomst.

Door middel van verdieping in de literatuur hebben wij inzicht verkregen in:

- ouderbetrokkenheid binnen Marokkaans-Nederlandse gezinnen;
- de relatie tussen ouderbetrokkenheid en deviant gedrag op straat.

Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van de onderzoeksgegevens uit eerdere onderzoeken naar deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat. Zo is er van 2009 tot 2012 een grootschalig onderzoek geweest naar de juiste aanpak van Nederlands-Marokkaanse jongeren in tweeëntwintig verschillende gemeenten, waarvan Ede er één was (BeHr Groep, 2012). Verder hebben wij gezocht naar andere relevante literatuur over dit onderwerp om vanuit de literatuur antwoord kunnen te geven op de vraag hoe ouderbetrokkenheid binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur van invloed is op het deviante gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat.

Om te kunnen onderzoeken hoe Marokkaans-Nederlandse opvoeders zelf de ouderbetrokkenheid op hun zonen in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar op straat ervaren en invulling geven, hebben we interviews gehouden met enkele Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Deze opvoeders hebben wij benaderd op dezelfde wijze als de Nederlandse opvoeders, beschreven onder deelvraag 1. Om een illustratief beeld te kunnen vormen van de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders, zijn er vijf opvoeders individueel geïnterviewd en heeft er één groepsinterview plaatsgevonden met drie opvoeders die voldeden aan de criteria voor dit onderzoek. Ook deze interviews zijn gehouden volgens een topiclijst (zie bijlage 2).

Deelvraag 3: Wat is volgens de literatuur nodig om ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten waardoor deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat afneemt?

Om deze deelvraag te beantwoorden hebben wij literatuur gelezen over de aanpak van het vergroten van ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders op hun zoon. Er zijn al veel bruikbare onderzoeken gedaan naar het vergroten van de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Uit deze onderzoeken zullen wij de voor Welstede relevante aanbevelingen halen en beschrijven.

Deelvraag 4: Hoe vergroten andere instanties de ouderbetrokkenheid op Nederlands-Marokkaanse jongens met als doel het verminderen van het deviante gedrag op straat?

Om aanbevelingen aan Welstede te kunnen doen hebben wij, naast voorgaande methoden, ook onderzoek gedaan naar de werkwijze van twee andere organisaties. Deze organisaties zijn geselecteerd op hun aanpak van het vergroten van ouderbetrokkenheid om deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat aan te pakken. Als eerste zijn wij in gesprek gegaan met een werker van de welzijnsorganisatie Jeugd-Punt. Een organisatie die zich richt op jongerenwerk in

de gemeente Maarssen. Deze organisatie vergroot de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders door naast het contact wat ze hebben met de jongeren ook het contact met de opvoeders op te bouwen. Als tweede hebben wij een gesprek gevoerd met de oprichter van Trias Pedagogica. Trias Pedagogica vergroot de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse vaders door middel van opvoeddebatten. Door de interviews met de werkers van deze organisaties zijn er enkele concrete handreikingen verzameld die we gebruikt hebben voor de aanbevelingen die we hebben beschreven aan Welstede.

De verwerking van de interviews in het onderzoek

De interviews die gehouden zijn worden in dit onderzoek verwerkt aan de hand van toegekende codes. In de onderstaande tabel is te zien welke codes er zijn toegekend aan bepaalde opvoeders of professionals. Een verdere uitleg over de verwerking van de interviews is terug te vinden in bijlage 3.

Disciplines	Geïnterviewden
Nederlandse opvoeder	N1-N6: Nederlandse opvoeders 1 t/m 6
Marokkaans-Nederlandse opvoeder	M1- M5: Marokkaans-Nederlandse opvoeders 1 t/m 6 G1-G4: Groepsinterview Marokkaans-Nederlandse opvoeders 1 t/m 4 ²
Team Toezicht (jeugdboa's)	T1- T3: Team Toezicht persoon 1 t/m 3
Wijkagent	W: Wijkagent
Jongerenwerker	J: Jongerenwerker
Organisaties	O1: Organisatie Jeugd-Punt te Maarssen O2: Organisatie Trias Pedagogica te Amsterdam

1.5.3 Mogelijke risico's en beperkingen in ons onderzoek

Dit onderzoek is gericht op een thema waar veel mensen een mening over hebben, wat voor vooroordelen kan zorgen. Ook wij hebben elk onze eigen ervaringen met jongeren van Nederlands-Marokkaanse afkomst. Wij hebben ons zo open mogelijk opgesteld door ons onderzoek te beginnen met stilstaan bij onze eigen vooroordelen en hier bewust van te zijn. Wanneer we bij elkaar hebben gemerkt dat vooroordelen een belemmering vormden of kleur gaven aan het onderzoek, zijn we hierover in gesprek gaan en hebben we elkaar hierop aangesproken. Omdat dit onderzoek gericht is op een specifieke groep in Nederland, de Marokkaans-Nederlandse opvoeders, waar toe wij zelf niet behoren, kon er een mogelijke barrière ontstaan tussen ons en diegene met wie wij in gesprek zijn gegaan. Deze barrière had kunnen bestaan uit een gebrek aan vertrouwen. Het opbouwen van een vertrouwensband met de opvoeders was niet mogelijk wegens de geringe tijdsduur van dit onderzoek. Het gebrek aan vertrouwen van opvoeders kan mogelijk sociaal wenselijke antwoorden tot gevolg hebben. Andere barrières die er konden zijn waren de vooroordelen van wederzijdse kant, culturele gewoonten, normen en waarden en de taal. Aan een aantal van deze barrières hebben wij niets kunnen doen. Wel hebben wij ons ervoor ingezet de ander vertrouwen te geven, waardoor dit vertrouwen beantwoord kon worden. Taal heeft in dit onderzoek geen grote barrière gevormd. Wanneer dit wel het geval was geweest hadden wij hier een tolk voor ingeschakeld of gebruik gemaakt van een vertaalprogramma via internet.

Een ander voorzien probleem wat mogelijk invloed heeft gehad op de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek was dat er weinig meewerkende opvoeders zijn geweest. Er is in eerste instantie geprobeerd dit op te lossen door gebruik te maken van het netwerk van professionals. Dit bleek echter niet toereikend genoeg.

² Opvoeder G1 uit het groepsinterview is niet meegenomen in dit onderzoek, omdat haar zonen niet binnen de leeftijdsgrens van dit onderzoek vallen.

Daarom is er gekozen, zoals al beschreven staat onder paragraaf 1.5.1, om in Veldhuizen A langs de deuren te gaan om opvoeders persoonlijk aan te spreken en te vragen om mee te werken aan dit onderzoek. Door deze benadering zijn opvoeders niet geselecteerd op deelname aan een maatschappelijke organisatie, wat tot gevolg heeft dat er minder opvoeders gesproken zijn die problemen ervaren met hun zoon rondom de opvoeding of het gedrag van hem. De opvoeders die bereid gevonden zijn om mee te werken aan dit onderzoek, zijn mogelijk goed geïntegreerde opvoeders, met een hogere opleiding dan de gemiddelde opvoeder in Veldhuizen A. Dit heeft er in dit onderzoek mogelijk voor gezorgd dat bepaalde resultaten die voortvloeien uit de interviews niet overeen lijken te komen met de beschreven literatuur. Ook de leeftijd is wegens het moeilijk bereiken van opvoeders verruimd van twaalf tot achttien jaar naar elf tot achttien jaar. Hierdoor voldoen niet alle geïnterviewde opvoeders aan de vooraf gestelde criteria waardoor de ouderbetrokkenheid er anders uit kan zien.

De interviews die zijn gehouden met zowel Nederlandse- als Marokkaans-Nederlandse opvoeders kunnen mogelijk een iets vertekend beeld geven door sociaal wenselijke antwoorden die opvoeders hebben kunnen geven op onze vragen. Hier is rekening mee gehouden in het trekken van conclusies.

1.6. Opbouw en leeswijzer onderzoeksverslag

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het plan van aanpak, wat we beschreven hebben in een onderzoeksverslag. Dit onderzoeksverslag bestaat uit zes hoofdstukken. In dit eerste hoofdstuk zijn de context en de achtergrond van het onderzoek beschreven. De daaropvolgende hoofdstukken zijn gekoppeld aan de vier deelvragen zoals beschreven in paragraaf twee. In hoofdstuk zes zijn de conclusies en aanbevelingen voortvloeiend uit het onderzoek voor Welstede uiteengezet. In elk hoofdstuk zijn de nog nader uit te leggen begrippen schuingedrukt gemaakt. Deze begrippen zijn terug te vinden in de begrippenlijst die is toegevoegd als bijlage 1 aan dit onderzoek.

Het eerste hoofdstuk omvat de kaders, voorbereiding en achtergrond van dit onderzoek. Hierin is het onderwerp belicht, zijn er verschillende deelvragen en doelstellingen geformuleerd en is verantwoord volgens welke methodes het onderzoek is uitgevoerd.

Het tweede hoofdstuk beschrijft het antwoord op de eerste deelvraag. Aan de hand van gelezen literatuur en afgenomen interviews is beschreven wat ouderbetrokkenheid inhoudt volgens de Nederlandse cultuur. Specifiek is ingegaan op hoe deze ouderbetrokkenheid doorwerkt op het gedrag van jongens op straat.

Het derde hoofdstuk beschrijft het antwoord op de tweede deelvraag. Door middel van gelezen literatuur en afgenomen interviews is er antwoord gegeven op de vraag wat ouderbetrokkenheid betekent binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur en welke doorwerking deze ouderbetrokkenheid heeft op het gedrag van jongens op straat.

Het vierde hoofdstuk beschrijft het antwoord op de derde deelvraag. Door middel van een literatuurstudie over de aanpak van het vergroten van de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders zijn er aanbevelingen beschreven die gebruikt zijn om de uiteindelijke aanbevelingen aan Welstede te kunnen formuleren.

Het vijfde hoofdstuk beschrijft het antwoord op de vierde deelvraag. In deze deelvraag is aan de hand van interviews beschreven wat volgens enkele andere organisaties die bezig zijn met het vergroten van ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders, nodig is om de ouderbetrokkenheid te vergroten. In deze deelvraag zijn tevens handreikingen beschreven welken helpend kunnen zijn voor Welstede om ouderbetrokkenheid te vergroten.

In het zesde en tevens het laatste hoofdstuk zijn de conclusies beschreven naar aanleiding van informatie uit voorgaande hoofdstukken. Daarnaast bevat dit hoofdstuk enkele aanbevelingen specifiek uitgewerkt aan Welstede om de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse gezinnen te vergroten. Deze aanbevelingen komen voort uit het gehele onderzoek. Dit hoofdstuk kan worden gezien als een samenvatting van werkzame en bruikbare factoren die Welstede kan gebruiken bij het vergroten van de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders.

Na het laatste hoofdstuk zijn er verschillende bijlagen toegevoegd. Dit zijn onder andere, de begrippenlijst, de topiclijst welke is gebruikt als handleiding voor de interviews, het labelschema met uitleg en de brief die is gebruikt op opvoeders te bereiken.

Hoofdstuk 2 Ouderbetrokkenheid in Nederlandse gezinnen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de volgende deelvraag centraal: *‘Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlandse jongens op straat volgens de literatuur en de Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?’* Aan de hand van literatuur en interviews wordt de ouderbetrokkenheid van Nederlandse opvoeders in kaart gebracht. Er is hierbij uitgegaan van de meest gangbare vorm van opvoeding in Nederland. Dit betekent niet dat iedere opvoeder op deze wijze opvoedt. In het literatuurgedeelte van dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van enkele interviews met professionals uit de wijk Veldhuizen, omdat relevante literatuur hierover ontbreekt. In het praktijkgedeelte van dit hoofdstuk wordt aan de hand van de gehouden interviews weergegeven hoe verschillende Nederlandse opvoeders de opvoeding en ouderbetrokkenheid ervaren.

2.2 Literatuur

2.2.1 Nederlandse opvoeding

Nederlandse opvoedingscultuur

De Nederlandse cultuur kan beschouwd worden als het decor waar de Nederlandse opvoeding zich afspeelt. Het is daarom van belang eerst kort stil te staan bij deze cultuur. De hedendaagse Nederlandse cultuur is in de afgelopen decennia veranderd. Voor de tweede wereldoorlog was opvoeding in Nederland niet alleen een taak van de opvoeders, maar ook de grootouders, de kerkelijke gemeenschap en de school hadden een belangrijke bijdrage (Feddema & Wagenaar, 2008, p. 14). In de periode voor en rondom de tweede wereldoorlog lag de nadruk van opvoeders en het gezin vaak op ‘overleven’, wegens de zwaardere leefomstandigheden als armoede en minder medische zorg. Dit veranderde vanaf de jaren ’60. Er kwam meer ruimte voor de beleving van het leven, waardoor de samenleving meer individualistisch werd. Iedereen kon op zoek naar zijn eigen geluk (Leij, 2013, pp. 13-20). Het levensmotto veranderde van ‘memento mori’ (gedenk te sterven) naar ‘carpe diem’ (pluk de dag).

De manier van leven in een meer individualistische samenleving heeft ook zijn doorwerking gehad in het gezin. De kerk en de daarbij horende gezinsidealen verdwenen naar de achtergrond en er kwam plaats voor persoonlijke levensdoelen. Toch hebben de normen en waarden van het christelijk geloof hebben nog steeds een belangrijke plaats in de samenleving en daardoor ook in de opvoeding. Zo heeft het Calvinisme onder andere bijgedragen aan het nemen van je eigen verantwoordelijkheid, onze soms ingetogen emoties en het *gelijkwaardigheidsprincipe* onder burgers (Redactie Trouw, 2009; Redactie Reformatorisch Dagblad, 2013). De opvoeding die opvoeders zelf hadden genoten, voldeed vaak niet meer aan de mogelijkheden die ze nu hun kinderen wilden meegeven. De ‘vrije opvoeding’³ nam zijn intrede (Feddema & Wagenaar, 2008, pp. 15, 16). Ook verschoof de ongelijke positie tussen man en vrouw naar een meer evenwichtige verdeling tussen hen (Jongma- Roelants & Cuyvers, 1995, p. 24). Vrouwen deden hun intrede op de arbeidsmarkt, mannen namen steeds meer deel aan de verzorging van de kinderen (Keulen, Beurden, & Pels, 2010, p. 163). Mannen bleven echter de kostwinners en de vrouw werd nog steeds als de hoofdopvoeder gezien (Jongma- Roelants & Cuyvers, 1995, p. 50; Keulen et al. 2010, pp. 163-164). Nederlandse opvoeders hechtten veel waarde aan hun gezinsleven en de persoonlijke zorg die daarbij komt kijken voor hun kinderen. Om deze reden vonden opvoeders het belangrijk dat zijzelf de hoofdopvoeders waren (Distelbrink, Geense, & Pels, 2005, p. 18).

³ De betekenis van de schuingedrukte woorden is terug te vinden in de begrippenlijst in bijlage 1

Vanuit de veranderende samenleving wordt de opvoeding van de kinderen steeds meer gezien als iets wat bij moet dragen aan het geluk van zowel de opvoeders als van de kinderen zelf. De *autoritaire opvoedingsstijl* wordt steeds meer vervangen door de *autoritatieve opvoedingsstijl*, de strenge opvoeder veranderd in de opvoeder die in overleg gaat met zijn kinderen (Kohnstamm, 2009, p. 230). Door te overleggen met het kind, is de opvoeder beter in staat betrokken te zijn bij het leven en de denkwereld van het kind. Er kan dan ook gezegd worden dat de meeste opvoeders in Nederland hun kinderen warm en betrokken opvoeden (Visser & Wezel, 2011, p. 23).

Nederlandse opvoedstijl

In elk gezin heerst een eigen opvoedmilieu met zijn eigen specifieke kenmerken. Ondanks alle verschillende manieren van opvoeden kunnen er vier opvoedstijlen worden onderscheiden, namelijk de *autoritatieve*-, *autoritaire*-, *laissez-fair*- en de *permissieve opvoedingsstijl*. In Nederland wordt, volgens het onderzoek door Rispen e.a. de autoritatieve stijl het meest gehanteerd. Deze stijl kenmerkt zich door de betrokken relatie en de gevoeligheid van de opvoeder voor de signalen die een kind afgeeft. Er is veel plaats voor uitleg en informatie naar het kind. Deze opvoedingsstijl bereidt het kind goed voor op de eisen die de huidige democratische samenleving aan het kind stelt en heeft een positieve bijdrage aan het gedrag-, de emotionele- en persoonlijkheidsontwikkeling van het kind (Keulen et al. 2010, p. 167; Lieshout, Meij, & Pree, 2007, p. 226). Jongeren worden door middel van deze opvoedstijl uitgedaagd zich te ontwikkelen en maatschappelijk succes te boeken (Lieshout et al. p. 226). Wanneer de basisvaardigheden van ouderschap, zoals gezinstherapeut Van der Pas deze beschrijft, naast de autoritatieve opvoedingsstijl worden gelegd, is te zien dat deze vaardigheden daarop aansluiten. Deze vaardigheden, zoals het bieden van (emotionele) veiligheid, verzorging, zicht houden, verwachtingen overbrengen en grenzen stellen, laten een bepaalde mate van ouderbetrokkenheid op het kind zien (Pas, 2006, p. 25).

Nederlandse opvoeddoelen

In de meeste Nederlandse gezinnen wordt autonomie als het voornaamste opvoedingsdoel gezien, gevolgd door sociaal gevoel. Onder autonomie wordt verstaan dat kinderen een autonoom persoon zijn, een groot verantwoordelijkheidsgevoel hebben en zelfstandig kunnen oordelen. Sociaal gevoel betekent het rekening houden met anderen (Keulen et al. pp. 33, 164-165). Over het algemeen hechten Nederlandse opvoeders minder belang aan het opvoedingsdoel conformisme en prestatie. Dit houdt niet in dat opvoeders de schoolresultaten van kinderen niet belangrijk vinden. Er is een verschil te zien tussen de opvoedingsdoelen van opvoeders uit de hogere- en lagere *sociaaleconomische klasse*. Zo vinden opvoeders uit de lagere sociale klasse conformisme, het aanpassen aan de samenleving, belangrijker dan opvoeders uit een hogere klasse (Keulen et al. p. 165). Volgens socioloog en onderzoeker van het Verwey-Jonker instituut Distelbrink zijn deze opvoedingsdoelen bepalend voor het opvoedgedrag van opvoeders (Distelbrink et al. 2005, p. 30). Over het algemeen maken opvoeders geen verschil in de opvoedingsdoelen die zij hanteren voor zonen of dochters, wel zijn deze opvoedingsdoelen afhankelijk van de leeftijd van het kind (Keulen & Beurden, 2006). Opvoedingsdoelen die opvoeders nastreven, maar ook de vaardigheden waarover opvoeders beschikken, zijn mede afhankelijk van de opvoeding die zij als kind zelf hebben genoten (Feddemma & Wagenaar, 2008, p. 21). Het merendeel van de opvoeders is in staat om de negatieve kanten van hun zelf genoten opvoeding te verminderen en de positieve aspecten mee te nemen. Desondanks zal iedere opvoeder bepaalde (negatieve) aspecten meenemen vanuit zijn eigen opvoeding en hiermee worstelen gedurende zijn ouderschap (Keulen et al. p. 163).

Sekse specifieke opvoedrollen

In de opvoeding zien we een verschil tussen de vader- en de moederrol. Deze rollen beïnvloeden elkaar. Zo is het contact tussen de ene opvoeder en de kinderen van invloed op het contact dat de andere opvoeder met de kinderen heeft (Pas, 2006, pp. 115, 116). *Sekse specifieke rolpatronen* kunnen opvoeders vast zetten in hun rol als opvoeder. Deze rollen kunnen tevens voor verschil zorgen in de mate van ouderbetrokkenheid tussen vaders en moeders. Daarom zal kort de sekse

specifieke rol van zowel vaders als moeders en de invloed die deze heeft op de mate van ouderbetrokkenheid worden beschreven (Distelbrink et al. 2005, p. 18).

Moeders hebben volgens jongeren een belangrijke rol in het bieden van emotionele ondersteuning en bieden meer hulp wanneer een jongere ergens niet uitkomt (Distelbrink et al. 2005, p. 21). Moeders hebben tevens de touwtjes in handen thuis wanneer het gaat om het nemen van (opvoeding- gerelateerde) beslissingen. Haar invloed is twee tot vier keer zo groot als die van de vader (Distelbrink, Kromontono, Roeleveld, & Steketee, 2010, pp. 24-26). Dit is terug te zien in de tijd die opvoeders besteden aan het gezin naast hun werk. Vaders besteden van elk uur dat zij niet werken 20 minuten aan het gezin, waar moeders 40 tot 45 minuten van het uur met het gezin bezig zijn (Distelbrink et al. 2005, pp. 17, 18). Ondanks de grote rol van de moeder in de opvoeding, voelt zij zich hier niet altijd zeker en competent over. Moeders streven in de opvoeding naar het aanpassen van het kind aan de samenleving, passend bij het doel 'sociaal gevoel', waarbij empathie en begrip voor de medemens als belangrijke opvoedingstaken worden gezien (Keulen et al. 2010, p. 165).

Vaders krijgen in de westerse samenleving een steeds grotere rol in het gezinsleven, al zien vaders hun betrokkenheid op het gezin nog altijd in combinatie met de verantwoordelijkheid voor de inkomsten (Pas, 2006, p. 111). Het belang van de betrokkenheid van vaders in de opvoeding wordt steeds meer erkend, met name in de puberteit, wanneer jongens iemand nodig hebben die hen corrigeert, dit lijken vaders gemakkelijker te doen (Huigens & Timmers, 2009, p. 40; Wubs & Diekstra, 2010, pp. 138-141). Het specialisme van vaders ligt vooral op het vlak van fysieke activiteiten ondernemen met hun kinderen (Distelbrink et al. 2005, p. 17). De verzorgende rol en verantwoordelijkheid voor het welbevinden van het kind leggen vaders nog regelmatig bij de moeder of externe opvoeders neer. Zo vinden vaders het vaker niet enkel hun verantwoordelijkheid om hun kind seksuele voorlichting te geven, maar verwachten zij dit ook van de media of de biologies op school, terwijl moeders vaker vinden dat dit de taak van de opvoeders is (Keulen et al. 2010, p. 170). Gezinsorthopedagoog Van Leeuwen en hoofdlector gezinswetenschappen Crombrugge, stellen dat de reden van de grotere rol die de vader krijgt te maken heeft met het groeiend aantal moeders op de arbeidsmarkt en de minder directe betrokkenheid van familieleden door de grotere geografische afstand (Leeuwen & Crombrugge, 2012, p. 28).

Puberteit

In een onderzoek over opvoeden geeft 65% van de Nederlandse opvoeders aan de puberteit de lastigste periode in de opvoeding te vinden (Slot & Aken, 2014, p. 188). In deze fase krijgen opvoeders het meest te maken met gezagsproblemen en verschillen zij meer van mening met hun kind (Wubs & Diekstra, 2010, pp. 122-125; WRR, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2004). Vooral jongens zoeken de grenzen op, wat tot gevolg kan hebben dat opvoeders vaker onderling in discussie raken over de aanpak van dit gedrag (Wubs & Diekstra, 2010, pp. 98-101). Jongens komen in de puberteit ook steeds meer buiten het gezichtsveld van de opvoeder en leeftijdsgenoten krijgen een belangrijkere rol. Opvoeders zijn vanaf de puberteit vaak wat losser ten opzichte van hun kind, maar accepteren niet alles (Visser & Wezel, 2011, pp. 22-23). In de puberteit vinden veel opvoeders het belangrijk dat hun kind verantwoordelijkheid leert nemen en zelfvertrouwen ontwikkelt (Wubs & Diekstra, 2010, pp. 98-101). Opvoeders proberen hun kinderen te ondersteunen in het ontwikkelen van deze vaardigheden. In de puberteit wordt de rol van de opvoeder nog steeds belangrijk geacht, deze lijkt bij te dragen aan de ontwikkeling van de jongere. Daarnaast is het opvallend dat, ondanks de moeilijkheden die de puberteit met zich meebrengt, maar een klein percentage van de Nederlandse gezinnen de relatie tussen de opvoeder en het kind slechter vindt worden in deze fase (Slot & Aken, 2014, pp. 188, 191).

Al met al lijken jongeren tevreden over de opvoeding van hun opvoeders en voelen zij dat er genoeg ruimte is om eventuele problemen te bespreken met hen. Jongeren geven tevens aan dat zij hun

kinderen op dezelfde wijze zouden willen opvoeden, namelijk door hen niet teveel te verwennen, structuur te bieden, niet te streng te zijn maar ook zeker niet te losjes. Jongeren worden door hun opvoeders op verschillende gebieden aangesproken op hun gedrag, zoals hun schoolwerk of hoe zij reageren op hun broer/zus. Ook zouden opvoeders op de hoogte zijn van waar de jongeren zich buitenshuis bevinden (Distelbrink et al. 2010, pp. 22, 58, 70). De opvoeding en het gedrag van opvoeders is voor jongeren een voorbeeld voor hun eigen gedrag. Nederlandse opvoeders vinden het dan ook belangrijk het goede voorbeeld te geven (Feddemma & Wagenaar, 2008, pp. 28,29). Wanneer opvoeders het tienerleven van hun kinderen accepteren en echt geïnteresseerd zijn in hun bezigheden, hebben de jongeren meer vertrouwen in hun opvoeders en zijn ze meer open tegen hen over hun leven (Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren, 2009, p. 81).

2.2.2 Invloed van ouderbetrokkenheid op gedrag van jongens

Probleemgedrag

Er de afgelopen jaren een daling te zien in het deviant gedrag onder jongens in de puberleeftijd. Er is wel een verschil zichtbaar tussen autochtone en allochtone jongens. Zo blijkt dat er bij allochtone jongeren vaker sprake is van deviant gedrag dan bij autochtone jongeren (Slot & Aken, 2014, pp. 205, 274). In de literatuur is er weinig bekend is over de Nederlandse jongens met deviant gedrag, in tegenstelling tot de Nederlands-Marokkaanse doelgroep in Nederland waarover veel geschreven is (Lieshout et al. 2007, p. 157). Het meest zichtbare probleemgedrag onder Nederlandse jongens vindt plaats in jeugdgroepen. Het grootste gedeelte van deze jeugdgroepen ontstaat op school. Deze jeugdgroepen zijn niet altijd negatief van aard, ze geven ook richting aan het leven van jongens, dragen bij aan het loskomen van thuis, het vinden van een identiteit en het kunnen voldoen aan de eisen van de samenleving (Hermes, Naber, & Dieleman, 2012, p. 83). In vergelijking met jongeren uit verschillende andere landen lijken Nederlandse jongeren het redelijk goed te doen. Wel wordt er meer concentratieproblematiek en delinquentie geregistreerd (Lieshout et al. 2007, pp. 138, 154). Een klein deel van de Nederlandse jongens is lid van een problematische jeugdgroep. De Nederlandse problematische jeugdgroepen hebben vaak geen speciale kleding of naam en zijn wat losser van structuur dan die van allochtone jeugdgroepen (Weerman, 2014). Over de achtergrond van de jongens die deel uitmaken van een problematische jeugdgroep is bekend dat zij vaak uit een multi-probleem gezin komen en/of drugs of overmatig alcohol gebruiken (Dubbeld, 2008, p. 44). Een gevolg van het lidmaatschap aan een Nederlandse problematische jeugdgroep is vaak een slechtere band met de opvoeder en slechtere schoolresultaten dat omgekeerd ook een oorzaak kan zijn om in deze jeugdgroep terecht te komen (Weerman, 2014).

Invloed ouderbetrokkenheid op probleemgedrag

Opvoeders in Nederland zijn ervan overtuigd dat opvoeding nut heeft. Zo is 80% van hen het met elkaar eens dat probleemgedrag verbeterd kan worden door opvoeding (Keulen A. v., 2012, p. 8).

Zowel op nationaal- als op internationaal niveau wordt ouderbetrokkenheid als een belangrijk agendapunt gezien, omdat het een positief effect heeft op verschillende gebieden zoals schoolresultaten, gedrag in de samenleving en gezinsparticipatie (Aarssen, et al., 2012, p. 30; Roedoe, 2014). Opvallend is dat er een relatie bestaat tussen de opvoedingsstijl en de mate van ouderbetrokkenheid. De autoritatieve stijl die in Nederland veel gehanteerd en geadviseerd wordt, toont een hoge mate van ouderbetrokkenheid. De autoritatieve stijl heeft naar het idee van opvoeders een positieve invloed op de ontwikkeling van het kind (Keulen et al. 2010, p. 167). Dit is terug te zien in goed aangepast psychosociaal gedrag van jongens wanneer opvoeders deze stijl hanteren. Stelliger nog, in veel pedagogische onderzoeken wordt de relatie gelegd tussen problematisch gedrag van jongens en een minder effectieve opvoedingsstijl van de opvoeder (Keulen A. v., 2012, pp. 21, 44, 54). Nederlandse opvoeders willen dat hun kind weet dat het altijd bij hen terecht kan. Wanneer kinderen regels overtreden, wijzen opvoeders hen sneller op de consequenties van hun daden dan dat zij hen hiervoor straffen (Keulen et al. 2010, p. 168).

In verschillende onderzoeken wordt de betrokkenheid vanuit de vaderrol expliciet genoemd, omdat deze rol, vaker dan die van moeders, gemist wordt in de opvoeding. Deze vaderlijke betrokkenheid belicht psycholoog Lamb. Hij benoemt dat deze betrokkenheid bestaat uit interactie tussen de vader en het kind, de beschikbaarheid van de vader en de verantwoordelijkheid die hij op zich neemt (Leeuwen & Crombrugge, 2012, p. 15). Wanneer vaders meer afwezig zijn in de opvoeding, wordt er meer probleemgedrag onder jongens gesignaleerd. Tweeëntwintig studies zouden aantonen dat er een positief effect is wanneer de vader betrokken is op hun kinderen (Leeuwen & Crombrugge, 2012, pp. 13, 30; Pels, Ketner, & Naber, 2012, p. 9).

Ook op scholen is ouderbetrokkenheid een belangrijke pijler, omdat vergrote ouderbetrokkenheid tot betere resultaten en meer succes in het leven van de jongens zou leiden (Aarssen, et al., 2012, p. 31). Niet alleen op de schoolresultaten heeft ouderbetrokkenheid positief effect, maar ook op het sociale vlak en op de participatie in de maatschappij. Wanneer een jongen zich door problemen in de opvoeding niet voldoende kan ontwikkelen, kan het zich ook minder houden aan de verwachtingen en regels die de samenleving stelt, aldus Van Keulen (2012, p. 20). Er is een grotere kans dat jongens met weinig betrokken opvoeders, gedragsproblemen ontwikkelen en vrienden zoeken met hetzelfde soort problematiek waardoor gedragsproblemen worden versterkt. De systeemtheorie bevestigt dat individuele problematiek die tot uiting kan komen in problematisch gedrag, vaak een oorzaak vindt in verstoorde interactiepatronen in het gezin (Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren, 2009, pp. 79, 224; Onderwaater, 2008, p. 24).

Veldhuizen

Over Nederlandse jongens in Veldhuizen is weinig bekend. Ook probleemgedrag van Nederlandse jongens in de wijk wordt niet genoemd. Wegens de ontbrekende literatuur hierover, worden enkele noten vanuit wijkprofessionals toegevoegd⁴. Deze professionals bevestigen dat er weinig bekend is over Nederlandse jongens in deze wijk. De problematiek onder Nederlandse jongens is minder zichtbaar dan die van Nederlands-Marokkaanse jongens (W.23; T.10). Echter, problemen onder Nederlandse jongens komen, aldus minder, wel voor (W.17). Enkele jongens zich mengen met de Nederlands-Marokkaanse groep jongens, maar er zijn ook jongens die deviant gedrag individueel vertonen (W.16; W.17). Over het algemeen is het niet gebruikelijk dat Nederlandse en Nederlands-Marokkaanse jongens zich met elkaar bemoeien. Zij richten zich vooral op hun eigen groep (Sligter, 2011).

2.3 Interviews met Nederlandse opvoeders

Disciplines	Geïnterviewden
Nederlandse opvoeder	N1-N6: Nederlandse opvoeders 1 t/m 6

Factoren van invloed op de opvoeding

Om een illustratie te geven van de ouderbetrokkenheid in de wijk Veldhuizen zijn er zes Nederlandse opvoeders geïnterviewd. Deze opvoeders hebben elk een gezin met ten minste één of meerdere zonen in de leeftijd van 11 tot 18 jaar (N1.1; N2.1; N3.1; N4.1; N5.4; N6.2).

Van deze zes gezinnen zijn er:

- drie gezinnen waarin beide ouders werken (N2.2; N5.8; N6.5);
- drie gezinnen waarin enkel de vader werkt en de moeder thuis is om voor de kinderen te zorgen (N1.2; N3.2; N4.2);
- twee gezinnen waarin de moeder thuis blijft om voor de kinderen te zorgen. In deze gezinnen wordt door de moeder vrijwilligerswerk gedaan onder de schooltijd van haar kind (N1.6; N4.2).

⁴ Wijkagent (W); Team Toezicht (bestaande uit Jeugdboa's) (T)

Van deze zes gezinnen is geen enkel gezin actief religieus. Veel van deze opvoeders zijn van huis uit Katholiek opgevoed (N1.3; N2.3; N3.9; N4.15; N5.30; N6.6).

De opvoeding in elk van deze gezinnen wordt beïnvloed door verschillende factoren. Zo heeft de huidige maatschappij invloed op het gezinsleven van de meeste gezinnen. Specifiek op de tijdsbesteding van kinderen, door de toename van multimedia (N1.49; N2.43; N3.55; N4.43; N4.45; N5.47). Daarnaast heeft ook de opvoeding die opvoeders zelf genoten hebben invloed op de opvoeding die zij nu aan hun kinderen geven (N1.43; N3.38; N4.21). Zo geven verschillende opvoeders aan de openheid die er vroeger in het eigen gezin was, mee te nemen in de opvoeding die zij nu geven (N1.43; N3.39; N4.20). Daarbij benoemen twee opvoeders dat zij uitleg en overleg belangrijk vinden (N1.43; N3.39;) Enkele opvoeders die deze openheid zelf niet hebben gekend in hun gezin van herkomst, geven aan dit wel belangrijk te vinden in de opvoeding. Zij hebben hun weg moeten vinden in hoe zij dit een plek konden geven in hun eigen gezin (N1.45; N2.24; N2.28). Andere waarden die opvoeders mee hebben genomen zijn bijvoorbeeld het samen eten en het tijd voor elkaar nemen (N3.39; N4.22; N6.16; N3.41) Factoren als ziekte en echtscheiding worden in dit onderzoek achterwege gelaten.

Doel opvoeding

Opvoeders noemen in de interviews een aantal doelen die zij belangrijk vinden en nastreven in de opvoeding. In de opvoeding willen opvoeders hun zoon meegeven dat:

- openheid en communicatie belangrijk is, hier wordt bij genoemd dat hun zoon met alles bij hen terecht kan (N1.43; N2.23; N3.39; N4.20; N5.13);
- hun zoon leert nadenken en verantwoordelijkheid kan nemen (N1.39; N5.24);
- fouten mag maken, hierin willen opvoeders hun zoon ondersteunen wanneer dit gebeurt (N1.42; N2.23; N3.60; N5.13; N6.18);
- hun zoon goed voor zichzelf en voor anderen leert zorgen (N3.60; N4.25; N5.35; N6.17).

‘Dat alles bespreekbaar is, dat je eerlijk bent, dat je als er problemen zijn deze met elkaar kunt oplossen’ (N2.23).

Opvoeding in dagelijks leven

Over het algemeen zijn Nederlandse opvoeders tevreden over de opvoeding die zij geven. Op één na geven zij zichzelf een cijfer boven de zeven (N1.19; N2.13; N3.27; N5.31; N6.14). Eén opvoeder vindt dat het niet aan haar is zichzelf een cijfer te geven (N4.26).

Er wordt onder andere hoog gescoord wegens:

- hun open communicatie (N1.19; N3.27; N4.26);
- relateringsvermogen en stabiliteit (N2.13);
- het durven toegeven van fouten (N2.13; N3.28);
- hun inzet in de opvoeding (N3.28; N6.14).

Relatie tussen opvoeder en zoon: Bijna alle opvoeders geven aan een goede band te hebben met hun zoon. Woorden als warm, open en vertrouwen worden genoemd als kenmerkend voor hun relatie (N2.15; N3.42; N4.16; N5.39; N6.13). Overigens geeft wel één opvoeder specifiek aan dat zij ondanks de goede band met haar zoon zeker geen vriendin van hem is maar altijd de opvoeder blijft (N3.43). Opvallend is dat verschillende opvoeders de belangrijke taak van de vader in de puberteit omschrijven. Als manfiguur kan de vader andere dingen bieden dan de moeder (N1.11; N1.12; N3.12; N4.10; N4.11). Tevens geven opvoeders aan dat zowel de vader als de moeder

‘Ik moet zeggen dat hij mijn man echt wel nodig heeft als manfiguur in het gezin’ (N1.11).

verantwoordelijkheid draagt voor de opvoeding van hun zoon (N1.14; N2.8; N3.41; N4.70; N5.26; N6.12).

Activiteiten met zoon: Ze vinden het belangrijk tijd met hun zoon door te brengen en regelmatig kiezen opvoeders er ook voor om leuke activiteiten met hen te ondernemen (N1.32; N2.4; N3.7; N3.11; N3.15; N3.50; N4.8; N4.12; N5.47). Eén van de opvoeders zegt er bewust voor te kiezen om de activiteiten individueel met één van haar zonen te doen omdat zij zich door autisme moeilijk kunnen aanpassen aan de ander (N2.6). Ondanks de activiteiten die met hun zoon worden ondernomen, neemt de begeleiding van hun zoon volgens verschillende opvoeders af in het dagelijks leven. De jongens worden zelfstandiger en gaan meer hun eigen weg. De opvoeder krijgt een meer coachende rol (N1.30; N3.26; N5.35). Dit is ook terug te zien aan de veranderende betrokkenheid op het schoolleven van het kind. Waar opvoeders op de basisschool vaak actief betrokken waren en persoonlijke contact hadden met de leraren van hun zoon, neemt het persoonlijke contact tussen de opvoeder en de school af wanneer hun zoon naar de middelbare school gaat (N3.49; N4.31; N5.17; N6.22). De communicatie tussen de opvoeder en school verloopt veelal via hun zoon en via internet (N5.18). Een veel gehoorde taak van opvoeders is het ondersteunen van hun zoon bij het maken van zijn huiswerk (N1.7; N3.5; N5.5; N5.15; N6.7). Eén van de opvoeders geeft aan dat zij het belangrijk vindt de leefwereld van haar kind te blijven begrijpen en hier moeite voor te doen (N1.24; N1.25).

Regels thuis en buitenshuis: Nederlandse opvoeders maken gebruik van regels en vinden het belangrijk deze uit te leggen. In de uitleg die opvoeders geven, gebruiken ze zichzelf als voorbeeld ter verduidelijking. Regels gaan onder anderen over de tijd waarop hun zoon thuis moet komen en over het gebruik van multimedia (N1.9; N1.55; N1.26; N3.18; N3.19; N5.11; N5.38;). Ook geven opvoeders aan dat ze praten met hun zoon over gevaren die er zijn (N1.55; N3.35). Enkele opvoeders hebben het idee dat de opvoeding van invloed is op hun zoon en dat zij door de opvoeding hun zoon kunnen sturen in zijn gedrag (N3.53; N4.67). Hoe de andere opvoeders hierover denken is onbekend.

De opvoeding in de puberteit

Wanneer jongens in de puberteit komen, vraagt dit een omschakeling bij de opvoeders. Zo geven de opvoeders aan dat ze vanaf deze tijd hun zoon meer los gaan laten (N1.30; N2.29; N3.26; N5.34). Eén van de opvoeders benoemt dat haar zoon soms het idee heeft heel de wereld aan te kunnen (N6.9). Sommige jongens komen na schooltijd direct naar huis, zo nu en dan met vrienden. Andersom verblijven jongens ook wel eens bij deze vrienden thuis (N1.8; N3.20; N4.40). Volgens het beschreven literatuurgedeelte worden vrienden in de puberteit belangrijker. Opvoeders noemen hierover:

‘En nu denkt ie dat ie de hele wereld al aan kan. Dat is meer zijn gevoel dan mijn gevoel hoor’ (N6.9).

- Dat het belang van vrienden in de puberteit passend is bij de ontwikkeling die hun zoon doormaakt (N3.44; N4.63; N5.46; N6.29).
- Dat de invloed van vrienden ervoor kan zorgen dat hun zoon iets ander gedrag kan vertonen, hier hebben opvoeders niet altijd zicht op (N3.59; N5.54; N6.34).
- Dat vrienden in de puberteit wel 80% invloed hebben op elkaar (dit benoemt slechts één opvoeder) (N5.46).

Opvoeders zeggen via anderen soms terug te horen dat het gedrag van hun zoon goed is. Daar hechten opvoeders waarde aan (N3.59; N5.54; N5.55). Een andere opvoeder geeft juist aan dat haar zoon veel binnen is, omdat hij in contact met andere jongens buiten snel ruzie heeft. Dit zou veroorzaakt kunnen worden door zijn autisme (N2.32). Specifiek in de puberleeftijd geven sommige opvoeders aan dat ze het belangrijk vinden dat hun zoon in overleg meer inspraak heeft en ze meer hun eigen weg kunnen gaan (N1.41; N2.21; N3.40; N5.24). Daarbij wordt door enkele opvoeders

benoemd dat het belangrijk is dat de structuur behouden blijft en dat afspraken nagekomen worden (N3.17; N4.18). Begeleiding blijft belangrijk, op welke leeftijd dan ook (N4.68). Eén opvoeder noemt specifiek de taak van de opvoeder om lastige kwesties als seksualiteit en drugs ter sprake te brengen. Zij noemt als voorbeeld een tv programma als mogelijke ingang voor dit gesprek (N3.35; N3.36; N3.37).

Ondanks dat opvoeders een meer begeleidende rol krijgen in de puberteit, blijven opvoeders het belangrijk vinden te weten waar hun zoon zich bevindt (N1.50; N2.31; N4.27; N5.36; N6.23). In de meeste gezinnen zijn hier afspraken over gemaakt en zorgt het hebben van een telefoon voor een soepele communicatie hierover (N1. 50; N3.18; N4.27; N5.36; N6.24) Enkele opvoeders geven nadrukkelijk aan dat zij niet willen dat hun zoon bij winkelcentrum Bellestein rondhangt. Ze zien liever dat hun zoon hen vraagt om wat lekkers of met vrienden bij één van de opvoeders thuis is (N1.28; N3.24). Voor de toekomst hopen opvoeders:

- op een blijvende openheid in de communicatie (N1.23; N5.43);
- vrienden die een goede invloed hebben op hun zoon (N3.31; N3.34);
- dat hun zoon op het juiste pad zal blijven (N4.62; N5.43).

Op dit moment geven de meeste opvoeders aan tevreden te zijn met hoe het gaat, maar kunnen zij wel angst ervaren voor de toekomst (N3.30; N4.62; N5.43). Andere punten die enkele opvoeders als lastig ervaren in de opvoeding zijn de zorg om de gezondheid van de kinderen en het schreeuwen of uit de slof schieten naar hun zoon toe (N3.17; N3.52; N6.26). Tevens wordt een stoornis als autisme als moeilijk benoemd, omdat hier altijd rekening mee moet worden gehouden in de opvoeding (N2.7).

Wonen in Veldhuizen

De opvoeders met wie gesproken is geven, op één opvoeder na, specifiek aan het wonen in de wijk Veldhuizen als prettig te ervaren. De positieve dingen die opvoeders in de wijk ervaren:

- het contact met de burens is goed (N1.46; N2.35; N3.61; N4.34; N5.50);
- er wordt onderling op elkaars kinderen gelet (N1. 17);
- de gezamenlijke activiteiten in de wijk als barbecues, stampotfestijnen en het vieren van Oud & Nieuw (N3.61; N4.38);
- initiatieven als wijkagent, buurtvaders en het snelrecht (N3.63; N4.35; N6.33);
- geen gevoel van onveiligheid (N6.33).

Enkele negatieve ervaringen van het wonen in de wijk zijn volgens Nederlandse opvoeders:

- de weinige leeftijdsgenoten die er voor hun zonen zijn, ook al hebben jongens daar op latere leeftijd minder behoefte aan (N3.62; N4.39; N6.39; N6.49);
- de vele inbraken in de wijk (N4.34; N4.36; N6.31);
- de plekken waar jongens hangen, zij zouden soms dingen doen die niet door de haak kunnen (N4.36; N5.50; N6.32).

Suggesties om de ouderbetrokkenheid in de wijk Veldhuizen te vergroten

Sommige van de gesproken opvoeders hebben zelf ideeën over hoe de ouderbetrokkenheid in de wijk vergroot zou kunnen worden. Opties die volgens hen helpend zouden zijn:

- Voor elke opvoeder moet het duidelijk zijn dat de opvoeder zelf de verantwoordelijkheid draagt voor zijn of haar kind (N5.59; N5.60).
- Er kunnen vrijwilligers ingezet worden om gezinnen te begeleiden en uitleg te geven rondom opvoedzaken (N1.54).
- Welstede zou meer samen kunnen werken met Stichting Irshad, een Marokkaanse stichting die werkzaam is in de wijk (N4.71).

2.4 Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat Nederlandse opvoeders autonomie en sociaal gevoel belangrijke doelen vinden. De interviews bevestigen dit, daarin benoemen opvoeders het belang van openheid, communicatie en het zelf leren nadenken. Dit geven ze hun zoon mee door middel van de autoritatieve opvoedstijl die in Nederland gebruikelijk is. Deze stijl toont een hoge mate van ouderbetrokkenheid. Kenmerkend voor deze opvoedstijl is dat opvoeders door middel van uitleg en informatie hun kind proberen op te voeden. Door deze opvoedstijl worden jongens uitgedaagd zich te ontwikkelen en maatschappelijk succes te boeken. Dit is passend voor wat de democratische samenleving van hen vraagt. Het blijkt dat de autoritatieve stijl een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van een kind.

Vanaf de puberteit verandert de rol van de opvoeder. Opvoeders worden geacht hun zonen meer los te laten, zonder de betrokkenheid op hen te verliezen. Opvoeders geven aan te weten waar hun zoon zich bevindt en wat hem bezig houdt. Door de open relatie tussen zonen en hun opvoeders, zoeken jongens minder de toevlucht in deviant gedrag, omdat zij bij hun opvoeder terecht kunnen met hun zorgen en problemen. De periode van de puberteit kan voor opvoeders lastig of onzeker zijn, maar uit de interviews blijkt dat de band die opvoeders met hun zoon hebben nog steeds als positief wordt ervaren. Deze positieve relatie tussen de opvoeder en zijn zoon draagt bij aan de invloed die een opvoeder heeft op het gedrag van zijn zoon.

Hoofdstuk 3 ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen

3.1 inleiding

In dit derde hoofdstuk wordt de tweede deelvraag van dit onderzoek behandeld, namelijk: *‘Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat volgens de literatuur en de Marokkaans-Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?’*

Aan de hand van literatuur en interviews met Marokkaans-Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen en professionals als de wijkagent, jeugdboa's en de jongerenwerker, wordt een zo compleet mogelijk beeld geschetst van hoe de ouderbetrokkenheid op Nederlands-Marokkaanse jongens vorm krijgt. Net als in Nederlandse gezinnen, zit er ook verschil in de opvoeding binnen Marokkaans-Nederlandse gezinnen en hoeft de geschreven tekst niet voor iedere opvoeder te gelden. We zijn uitgegaan van de meest gangbare vorm van opvoeding in Marokkaans-Nederlandse gezinnen. In het stuk over de wijk Veldhuizen in Ede is de literatuur aangevuld met informatie van wijkprofessionals, om de meest recente situatie te kunnen schetsen. Tot slot wordt beschreven wat opvoeders en wijkprofessionals zelf zeggen over de opvoeding en ouderbetrokkenheid.

3.2 literatuur

3.2.1 Marokkaans-Nederlandse opvoeding

Marokkaans-Nederlandse opvoedingscultuur

De traditionele opvoeding in Marokkaans-Nederlandse gezinnen komt voort uit de opvoeding zoals ze deze in Marokko kennen. De *eerste generatie*⁵ Marokkaans-Nederlandse gezinnen in Nederland zijn vooral afkomstig uit het Rif-gebied, een plattelandsgebied in het noorden van Marokko. Socioloog en onderzoekster voor het Verwey-Jonker instituut, Distelbrink, benoemt dat de traditionele opvoeding is gebaseerd op de Islam, die ook een belangrijke rol speelt in het dagelijks leven van Marokkaans-Nederlandse opvoeders (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 14). Kenmerkend voor de Marokkaans-Nederlandse gezinnen zijn de sociale verhoudingen waarin de autoriteit van mannen een grote rol speelt. Hoe ouder iemand is, hoe meer gezag hij verdient. De positie van de vrouw is ondergeschikt aan haar man, zij neemt echter wel de belangrijkste plaats binnen het gezinsleven in. De Westerse *emancipatie* kan binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur worden gezien als risico voor de rol van de vrouw in het gezin (Distelbrink et al. 2005, p. 223). Wanneer de vrouw werkt zou zij minder beschikbaar zijn voor het gezin. Een bijkomstig risico is dat de man zijn belangrijke positie als hoofd van het gezin kan verliezen wanneer de rolverdeling meer gelijk wordt (Jurgens, 2007, p. 79). Een ander belangrijk kenmerk van de Marokkaans-Nederlandse cultuur, anders dan in de Nederlandse cultuur, is de *‘wij-cultuur’*. In de wij-cultuur staat het groepsbelang centraal. Zo is de identiteit van één persoon afhankelijk van de identiteit van de gehele groep waartoe hij behoort (Werdmölder H. , 2005, p. 97). Een hiermee samenhangend fenomeen is de *‘schaamtecultuur’* die heerst onder de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap. Angst voor roddel over je gezin van herkomst is groot. Sterker nog, wanneer er iets gebeurt waar men niet trots op kan zijn, wordt ontkennen van het probleem als de beste oplossing gezien. Door socioloog Goudsblom wordt dit ook wel sociale pijn genoemd (Werdmölder H. , 2005, p. 101). Deze sociale pijn ontstaat wanneer er een gebrek is aan respect, gehoorzaamheid, rekening houden met je plek in het gezin, eerlijkheid en zedelijkheid (Jurgens, 2007, pp. 58,59). Hoe meer een vader in het gezin de controle heeft over het handelen van zijn kinderen en vrouw, hoe meer eer en respect hij van de gemeenschap verdient. De schaamtecultuur is na de jaren '60 uit Nederland verdwenen.

⁵ De betekenis van de schuingedrukte woorden is terug te vinden in de begrippenlijst in bijlage 1

In de Nederlandse cultuur ontvang je respect niet wegens de familienaam, maar moet je respect verdienen door je handelen (Werdmölder H. , 2005, pp. 94-122). Dit verklaart onder andere waarom de Nederlandse samenleving minder goed begrijpt wanneer Marokkaans-Nederlandse opvoeders deviant gedrag van hun zoon ontkennen of goedpraten. Wegens angst voor een slechte naam maken Marokkaans-Nederlandse opvoeders niet gemakkelijk de stap tot hulp, terwijl daar wel behoefte aan lijkt te zijn (Pels & VolleBergh, 2006, p. 40; Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 19). Een andere reden dat opvoeders geen hulp vragen, is dat opvoeders niet inzien dat zij zelf een rol in de problematiek van hun zonen kunnen spelen (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 21).

Ondanks dat de autoriteit van Marokkaans-Nederlandse opvoeders sterk is en deze voor de Nederlandse samenleving soms afstandelijk lijkt, zijn Marokkaans-Nederlandse opvoeders steeds meer betrokken op hun kinderen (Distelbrink et al. 2005, p. 224). Er vindt een langzame verschuiving plaats van een autoritaire opvoeding naar een meer autoritatieve opvoeding (Slot & Aken, 2014, p. 208). Eddoudi, zelf van Marokkaanse afkomst en oud 'probleem Marokkaan', geeft aan dat opgroeien in een Marokkaans- Nederlands gezin ook vele positieve kanten kent, zo is er veel liefde, respect en zorg voor elkaar (Eddaoudi A. , 1998, p. 30).

Marokkaans-Nederlandse opvoedstijl

De Marokkaans-Nederlandse cultuur heeft zijn doorwerking op de opvoeding die de Marokkaans-Nederlandse opvoeders hun kinderen geven. De Islam is voor bijna alle Marokkaans-Nederlandse opvoeders leidend (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 21; Pels et al. 2012, p. 46; Werdmölder, 2005, p. 46).

Binnen de opvoeding in Marokkaans-Nederlandse gezinnen worden er drie verschillende patronen onderscheiden, namelijk het traditionele-, het tussen- en het vernieuwende patroon. Het traditionele patroon kenmerkt zich zoals de opvoeding in Marokko gewoon was en zien we vooral bij oudere opvoeders uit de eerste generatie en laagopgeleide opvoeders. De moeder een grote rol in het gezinsleven, de vader is de gezagsdrager die verantwoordelijk is voor het contact met de buitenwereld. Binnen dit patroon is veel sprake van controle op de kinderen. Het tweede patroon, ook wel het 'tussenpatroon' genoemd, lijkt op het eerste patroon. De strakke rolverdeling tussen ouders is aanwezig maar de moeder verwacht wel ondersteuning van haar man in de opvoeding. Vaders zijn meer betrokken op de kinderen, maar nog weinig op emotioneel gebied. Dit tussenpatroon zien we terug binnen veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen, met name van de tweede generatie. Het laatste patroon wordt ook wel het 'vernieuwende patroon' genoemd. Dit patroon zien we met name terug bij de hoger opgeleide opvoeders van de jongere generatie. Binnen dit patroon is de taakverdeling tussen de opvoeders meer gelijk en is de vader betrokken op alle gebieden van de zorg voor de kinderen. Opvallend is dat dit patroon door Marokkaans-Nederlandse vaders nog weinig erkend wordt, ondanks dit wel de wens is van de vrouw (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 17; Distelbrink et al. 2005, p. 224; Keulen et al. 2010, pp. 57-59). Het vernieuwende patroon komt het meest overeen met de autoritatieve opvoedingsstijl die in Nederland veelal gehanteerd wordt (Keulen et al. pp. 57-59). De opvoeding die opvoeders zelf genoten hebben, is van invloed op het patroon waarin zij hun kinderen op zullen voeden (Keulen et al. pp. 57-59; Valk & Blaaubeen, 1996, p. 53). Psycholoog en onderzoekster gespecialiseerd in de Marokkaanse opvoeding, Pels, geeft aan dat ondanks de vaak autoritaire opvoedstijl die Marokkaans-Nederlandse opvoeders hanteren, zij hun kind ook warmte bieden (Pels T. , 2003, p. 22).

Marokkaans-Nederlandse Opvoeddoelen

De opvoeddoelen van Marokkaans-Nederlandse opvoeders verschillen met die van Nederlandse opvoeders. Hoe meer de opvoeder geïntegreerd is, hoe meer de opvoeddoelen van Marokkaans-Nederlandse opvoeders overeen komen met de opvoeddoelen die Nederlandse opvoeders hanteren. Bij Marokkaans-Nederlandse opvoeders staan *conformisme* en *prestatie* hoog in het vaandel, waar bij

Nederlandse opvoeders *autonomie* en *sociaal gevoel* juist belangrijk worden gevonden (Distelbrink et al. 2005, p. 246; Slot & Aken, 2014, p. 206). Conformiteit wordt verdeeld in sociaal- en moreel conformisme. Sociaal conformisme houdt in dat een kind gehoorzaam en beleefd is en respect moet tonen naar de ander. Moreel conformisme gaat over het weten wat goed en fout is, hierbij wordt als doel ook religiositeit benoemd, wat te maken heeft met de grote rol van het geloof in de opvoeding. Beide vormen van conformisme zijn voor Marokkaans-Nederlandse opvoeders belangrijk. Marokkaans-Nederlandse opvoeders die meer gericht zijn op het doel autonomie, hebben vaak meer persoonlijke aandacht en oog voor gevoelens en ervaringen van het kind, zij praten en waarschuwen ook meer wanneer kinderen ongehoorzaam zijn. Conformistisch ingestelde opvoeders gaan doorgaans minder in gesprek met hun kind en leggen minder uit (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 16; Keulen et al. 2010, pp. 63-64; Pels, Gruijter, & Lahri, 2008, p. 74).

Ondanks de wensen en idealen van opvoeders, wordt de opvoeding door Marokkaans-Nederlandse opvoeders vaak meer bepaald door de omstandigheden waarin het gezin verkeerd dan door de idealen die de opvoeders nastreven (Jonkers, 2003, p. 161; Pels T. , 2003, p. 5). Gezinstherapeut Jongman benoemt dat de Marokkaans-Nederlandse opvoeding, waarin volgens de traditionele opvoeding weinig overleg plaatsvindt tussen de opvoeder en het kind, haaks staat op de Nederlandse opvoedingscultuur waarin het belangrijk is dat een kind zijn eigen mening leert vormen (Jurgens, 2007, p. 76). Uit onderzoek blijkt dat zowel Nederlandse- als Marokkaans-Nederlandse gezinnen soms een vertekend beeld hebben van de Nederlandse cultuur. Dit kan zorgen voor een negatieve houding naar andermans cultuur (Werdmölder H. , 2005, p. 108). Ondanks de soms negatieve kijk op de andere cultuur, geven Marokkaans-Nederlandse opvoeders aan waardering te hebben voor de open communicatie, regelmaat en aandacht die Nederlandse opvoeders voor onder andere de schoolzaken van hun kinderen lijken te hebben, Marokkaans-Nederlandse vaders noemen de vrijheid van godsdienst als pluspunt in de Nederlandse opvoedingscultuur (Distelbrink et al. 2005, p. 268; Keulen et al. 2010, pp. 70-71).

Sekse specifieke opvoedrollen

Net als bij de Nederlandse opvoeding zien we ook verschil in de sekse specifieke opvoedingsrol Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Kenmerkend voor de moederrol is dat zij zeer betrokken is op haar (jonge) kinderen. Naar de kinderen toe is de moeder de steunende factor (Distelbrink et al. 2005, pp. 225,229; Werdmölder, 2005, p. 125). Omdat de vrouw zo belangrijk is in de zorgtaken van het gezin werken weinig moeders (Distelbrink, Pels, Jansma, & Gaag, Ouderschap versterken - Literatuurstudie over opvoeding in migrantengezinnen en de relatie met preventieve voorzieningen, 2012, p. 11). In de traditionele rol die de moeder binnen het gezin inneemt, fungeert de moeder ook als doorgeefluik voor de belangen van de kinderen naar de vader. Moeders verzwijgen hierbij soms bepaald gedrag van hun kinderen om de vrede te bewaren, wat de vader de mogelijkheid ontnemt hun kind op deze punten terecht te wijzen. Dit kan leiden tot verstoorde relatieproblemen binnen het gezin (Distelbrink et al. 2005, p. 225; Jurgens, 2007, p. 94; Valk & Blaubeen, 1996, p. 94).

Marokkaans-Nederlandse moeders hechten veel waarde aan persoonlijke aandacht, onderhandelingsruimte en bewegingsvrijheid voor hun kinderen. Daarnaast hebben ze de wens dat de vader meer betrokken is in het gezinsleven, omdat ze aangeven dit in hun eigen opvoeding te hebben gemist (Distelbrink et al. 2005, p. 226; Keulen et al. 2010, pp. 56-57). Opvallend is dat moeders sneller neigen naar een meer vernieuwende opvoedingsstijl dan vaders. Moeders geven aan zich niet altijd competent te voelen in de opvoeding. Deze onzekerheid zien we ook terug bij Nederlandse moeders, en hoeft dan ook niet cultuurgebonden te zijn. De onzekerheid bij Marokkaans-Nederlandse moeders kan echter ook verband houden met de moeite die zij aangeven te hebben met de snel veranderende samenleving en de *sociaaleconomische omstandigheden* waarin de meeste Marokkaans-Nederlandse gezinnen verkeren. De zorgen die zij hierover hebben bespreken zij moeilijk met anderen uit angst voor roddels die hun familie ten schande kunnen maken (Distelbrink et al. 2005, p. 264; Keulen et al. pp. 67-69; Jonkers, 2003, p. 125).

Werdmölder, een antropoloog die twintig jaar onderzoek heeft verricht naar Marokkaans-Nederlandse gezinnen, ziet bij vaders over het algemeen een afstandelijke houding naar hun kinderen toe. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat zij een grote voorbeeldfunctie hebben voor hun zonen. Deze voorbeeldfunctie onthoudt vaders de mogelijkheid hun zwakke (emotionele) kanten te laten zien (Werdmölder H. , 2005, pp. 123-125). Toch geven de meeste Marokkaans-Nederlandse vaders aan wel de wens te hebben om naast hun autoritaire rol en kostwinnerschap meer betrokken te zijn en overleg te hebben met hun kinderen (Distelbrink et al. 2005, pp. 227-232, 239). De rol van de vader is afgelopen jaren dan al een stuk intensiever en meer betrokken geworden. Ook dit toont een verschuiving aan van het meer traditionele- naar het vernieuwende opvoedingspatroon (Distelbrink, Pels, Jansma et al. 2012, p. 11; Keulen et al. 2010, pp. 57-59). Het gezag van de Marokkaans-Nederlandse vaders in Nederland is in de loop van de jaren een stuk afgenomen. Dit heeft onder andere te maken met de hoge werkloosheid en lage positie op de arbeidsmarkt waardoor jongens hun vaders niet als succesvol voorbeeld zien (Distelbrink et al. 2005, pp. 237-240). Daarnaast speelt het mee dat kinderen vaak beter ingeburgerd zijn in de Nederlandse samenleving, die tevens botst met de harde hand waarmee Marokkaans-Nederlandse vaders vaak opvoeden. Filosoof en journalist Jurgens stelt dat het alternatief, praten met hun kinderen, vaak niet geleerd is door vaders en voor hen daardoor ook moeilijk is toe te passen. Hun kinderen echter zijn mondiger geworden en hebben deze verwachting wel van hun vader (Jurgens, 2007, pp. 61-63, 81). Vaders merken door een combinatie van bovenstaande factoren dat ze hun positie als hoofd en voorbeeld van het gezin verliezen, wat kan leiden tot twijfel over het eigen opvoedgedrag met als gevolg dat ze zich soms terugtrekken uit de opvoedrol (Pels T. , 2003, p. 24; Valk & Blaaubeen, 1996, pp. 60, 67).

Puberteit

De opvoeding die geboden wordt, is sterk afhankelijk van de leeftijd van het kind. Vanaf twaalf jaar treedt de puberteit in, een periode in de opvoeding die, net als bij Nederlandse opvoeders, door veel Marokkaans-Nederlandse opvoeders als lastig wordt ervaren (Keulen et al. 2010, p. 60; Pels, 2003, p. 25). Met de intrede van de puberteit verandert er veel in de opvoeding van Nederlands-Marokkaanse jongeren. Meisjes worden vanaf dat moment vaak meer thuis gehouden en er heerst op hen een grote controle uit angst voor roddels en schaamte wanneer zij zich niet gedragen (Distelbrink, Pels et al. 2012, p. 35; Pels & VolleBergh, 2006, p. 117; Slot & Aken, 2014, p. 207). Jongens zullen zich vanaf deze leeftijd meer buitenshuis bevinden. Vanaf die leeftijd is het huis ook vooral domein van de vrouw (Jurgens, 2007, p. 28). De opvoeders spelen een minder grote rol in het leven van de jongens en de rol van vrienden neemt toe. Sterker nog, vanaf de adolescentie vindt een groot deel van de socialisatie van Nederlands-Marokkaanse jongens plaats binnen deze vriendengroep, omdat ze weinig steun van hun opvoeders ervaren. Vaders hebben een toezichthoudende rol buitenshuis waar zij zich steeds meer met hun vrienden zullen bevinden. Naast de vader heeft ook de gemeenschap in de oorspronkelijk Marokkaans-Nederlandse cultuur een rol in het toezicht houden op de jongens, en het aanspreken van hen bij afwijkend gedrag. (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 21; Distelbrink, Pels et al. 2012, pp. 34,36; Pels et al. 2008, p. 75; Werdmölder, 2005, p. 94). Jongens worden vanaf deze leeftijd geacht zelf verantwoordelijkheid te nemen binnen hun vriendengroep omdat het grootse gedeelte van de opvoeding voltooid is.

Opvallend is dat Nederlands-Marokkaanse jongens vanaf deze leeftijd vrij zijn om te experimenteren met gedrag en verantwoordelijkheid om zich de competenties eigen te maken. Deze competenties, als assertiviteit, zelfstandigheid en mondigheid, hebben zij nodig in het volwassen leven (Pels T. , 2003, pp. 21-26). Wanneer zij zich niet gedragen wordt dit vaak door de vingers gezien omdat dit zou horen bij het leren van de taak die zij als volwassen man op zich zullen nemen. Verwacht wordt dat dit gedrag afneemt naarmate de jongens ouder worden (Valk & Blaaubeen, 1996, p. 63). Aan de andere kant lijken Marokkaans-Nederlandse opvoeders ook angstig voor de uitwerking die de vriendengroep heeft op het gedrag van hun zoon en zijn ze bang voor roddel en schaamte

(Werdmölder H. , 2005, pp. 96-97, 122-125). In deze periode kan voor jongens het gevoel van het leven tussen twee verschillende culturen ontstaan. Enerzijds hebben zij nog te maken met de invloed van de Marokkaanse cultuur die thuis grote invloed heeft, terwijl zij op straat geacht worden zich te integreren in de Nederlandse cultuur. Wanneer dit integreren niet goed verloopt, kan deviant gedrag ontstaan of versterkt worden (Werdmölder H. , 2005, pp. 112-114). Er is ook een deel waarbij de integratie goed verloopt, deze groep Nederlands- Marokkaanse jongeren heeft minder last van het leven in twee culturen (Slot & Aken, 2014, pp. 208-209).

3.2.2 Invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van jongens

Probleemgedrag

De negatieve naam die Nederlands-Marokkaanse jongens in Nederland hebben is ontstaan door het probleemgedrag dat zich in verschillende jeugdgroepen afspeelt. Ondanks dat dit probleemgedrag al sterk is verminderd, zijn er een aantal groepen die overlast blijven bezorgen (Pels T. , 2003, p. 11). Belangrijk om te noemen is dat dit probleemgedrag niet in elk gezin voorkomt en ook niet altijd in gelijke mate (Slot & Aken, 2014, pp. 208-209).

Wanneer er echter wel problemen optreden, kunnen er vele oorzaken zijn. Enkele oorzaken hiervan worden kort benoemd, waarna verder wordt ingegaan op de invloed van de opvoeding en de betrokkenheid van opvoeders op deze problematiek.

- Lage sociaaleconomische status: Veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen hebben een lage sociaaleconomische status als gevolg van onder andere de hoge werkloosheid en hun etnische achtergrond (Verhaeghe, 2011 , pp. 206-209; Slot, 2014, p. 208).
- Woonomgeving: Nederlands-Marokkaanse jongens wonen vaak in een achterstandswijk met weinig goede voorbeeldfiguren (Eddaoudi, 1998, p. 33).
- Hoge tolerantiegraad: De hoge tolerantiegraad in Nederland op de aanpak van probleemgedrag heeft er tot nu toe voor gezorgd dat er weinig grenzen voor jongens lijken op straat. Ze kunnen veel deviant gedrag vertonen zonder hier direct de consequenties van te merken (Werdmölder, 2005, p. 217).
- Hoge status en aanzien deviant gedrag binnen de groep: Het deviante gedrag geeft een status en aanzien binnen de vriendengroep waarbij groepsdruk een grote rol speelt (Pels, 2003, pp. 10-15, 29; Pels, Distelbrink, & Postma, 2009, p. 47).
- Stigmatisering: Ook zien we dat wanneer een groep zich sterker gestigmatiseerd voelt, de groep meer deviant gedrag laat zien uit boosheid en frustratie. Op dat moment zoeken zij hun nabijheid en acceptatie sterk binnen de vriendengroep, waardoor de groepscohesie wordt versterkt (Pels T. , 2003, pp. 10-15, 29; Werdmölder, 2005, p. 215).
- Anonimiteit: Tevens zorgt deze vriendengroep voor genoeg anonimiteit waardoor het verantwoordelijkheidsgevoel voor deviant gedrag afneemt (Pels T. , 2003, pp. 10-15, 29; Werdmölder, 2005, p. 215).

Invloed ouderbetrokkenheid probleemgedrag

De invloed van de opvoeding op het deviant gedrag van de Nederlands-Marokkaanse jongens kan groot zijn. De Marokkaans-Nederlandse opvoeding is op zichzelf niet verkeerd: in Marokko blijkt deze over het algemeen goed te werken. Echter, deze opvoeding lijkt vaak niet voldoende aan te sluiten bij de Nederlandse cultuur waarin de jongens opgroeien (Jurgens, 2007, p. 26; Werdmölder H. , 2005, pp. 51,112-114). Een aantal voorbeelden hiervan worden hieronder vermeld.

- Zo is er een grote kloof tussen de veelal autoritaire Marokkaans-Nederlandse opvoeding en de Nederlandse cultuur waarmee zij op school en straat te maken hebben. Opvoeders geven aan moeite te hebben met het loslaten van deze strenge patronen uit angst dat ze hun zonen niet meer de baas zijn (Slot & Aken, 2014, p. 207).
- Een andere factor is dat opvoeders in vergelijking met hun jongens ver van de Nederlandse samenleving afstaan waardoor er binnen het gezin een kloof ontstaat tussen de meer

traditionele opvoeders en de geïntegreerde Nederlands-Marokkaanse jongens (Slot & Aken, 2014, p. 207).

- Het wantrouwen dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders hebben naar de Nederlandse samenleving, uit angst voor de invloed die dit heeft op hun kinderen, kan ervoor zorgen dat hun zonen zich zelfs aangemoedigd voelen in het afzetten tegen de samenleving (Distelbrink Gaag, et al. 2012, p. 16; Jurgens, 2007, p. 82; Pels, 2003, pp. 15, 25).
- Daarnaast lijkt de vader ver van zijn zonen af te staan door zijn autoritaire- en weinig betrokken houding. Dit kan tot gevolg hebben dat jongens die deze betrokkenheid wel zoeken, teleurgesteld zijn en respect en waardering bij hun vrienden gaan zoeken door het tonen van deviant gedrag. Veel Nederlands-Marokkaanse jongens worstelen met hun problemen en kroppen alles op omdat er thuis niet over gepraat kan worden. Dit is ook een aanleiding voor deviant gedrag (Distelbrink, Pels et al. 2012, p. 55; Eddaoudi, 1998, p. 31).
- De autoriteit die de gemeenschap in Marokko heeft en geaccepteerd wordt door Marokkaanse jongens die zich buitenshuis bevinden is er in Nederland veel minder. Hierdoor hebben Nederlands-Marokkaanse jongens minder toezicht en meer bewegingsvrijheid (Distelbrink et al. 2005, p. 213; Pels T. , 2003, pp. 28, 60).

Wanneer de band met opvoeders sterker is, en opvoeders meer betrokken zijn, zullen jongens minder snel deviant gedrag vertonen. Volgens de bindingtheorie is er voor jongens die een sterke band met hun opvoeders hebben veel te verliezen wanneer zij deviant gedrag vertonen. Zij zullen dit dan ook eerder laten (Distelbrink et al. 2005, p. 213; Pels, 2003, p. 12). Doordat opvoeders vaak de vaardigheden missen om hun zonen op een meer autoritatieve wijze op te voeden, leren Nederlands-Marokkaanse jongens van huis uit minder zelfsturing en disciplineren dan Nederlandse jongens. Dit heeft als negatief gevolg dat ze met het wegvallen van het gezag in de puberteit over weinig *zelfregulatie* beschikken om deviant gedrag te beperken (Jurgens, 2007, p. 75; Werdmölder H. , 2005, p. 98). Wanneer opvoeders vaak aangeven naar hun kinderen dat het met Marokkanen in Nederland nooit beter zal gaan, kan dit er toe leiden dat kinderen helemaal niet meer in zichzelf en in de toekomst zullen geloven (Eddaoudi A. , 1998, p. 35). De negatieve uitspraken van Marokkaans-Nederlandse opvoeders over de Nederlandse samenleving of politiek kunnen belemmerend zijn voor de integratie van de Nederlands-Marokkaanse jongens in de Nederlandse samenleving (Pels et al. 2009, p. 32; Pels et al. 2008, p. 74).

De controlerende rol die de gemeenschap zou moeten hebben binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur komt in de Nederlandse samenleving onvoldoende tot zijn recht, omdat jongens zich vaak buiten deze etnische gemeenschap bevinden (Distelbrink et al. 2005, p. 213; Pels, 2003, pp. 28,60). Daarnaast is het vanuit de Nederlandse cultuur minder gebruikelijk je te bemoeien met andermans kinderen en bestaat er angst om Nederlandse- Marokkaanse groepen aan te spreken op hun gedrag. Wanneer autochtone Nederlanders deze groep wel aanspreekt, wordt dit veelal niet geaccepteerd door de groep. Zij wensen niet aangesproken te worden op hun gedrag door autochtone Nederlanders, omdat zij, naar hun idee, geen verantwoording hoeven af te leggen aan Nederlanders. Dit verklaart ook waarom veel deviant gedrag enkel gericht is op mensen met een andere etniciteit dan henzelf (Werdmölder H. , 2005, pp. 114, 215-222). Behalve de gemeenschap die weinig zicht heeft op de jongens, hebben ook de Marokkaans-Nederlandse opvoeders, in vergelijking met Nederlandse opvoeders, weinig zicht op wat hun zonen op straat uitvoeren. Het gebrek aan toezicht van de Marokkaans-Nederlandse opvoeders en het criminele gedrag van hun zonen wordt stelselmatig met elkaar in verband gebracht (Distelbrink, Pels et al. 2012, p. 12; Pels et al. 2009, p. 41). Nederlands-Marokkaanse jongens ontlopen het gezag van hun opvoeders des te meer door naar hun opvoeders toe kritiek te leveren op de Nederlandse samenleving, terwijl zij naar Nederlandse gezagsdragers kritiek uiten over de strenge opvoeding die zij genieten. Op deze manier kunnen zij het gezag van zowel hun opvoeders als Nederlandse gezagsdragers tegen elkaar uit spelen. Er is dan ook veel wantrouwen en weinig samenwerking tussen Marokkaans-Nederlandse opvoeders en Nederlandse gezagsdragers (Pels T. , 2003, pp. 23, 64-67).

Wanneer Marokkaans-Nederlandse opvoeders met het gedrag van hun zonen geconfronteerd worden, zullen zij vaak ontkennen om de goede familienaam in ere te houden. Dit zien we ook terug bij de zonen die deze zelfde ontkennende houding aannemen wanneer zij geconfronteerd worden met hun gedrag door gezagsdragers. Deze ontkennende houding, van zowel opvoeders als zonen, draagt niet bij aan het aanpakken van deviant gedrag (Werdmölder H. , 2005, pp. 95-99). De beschreven problematiek lijkt vooral bij Nederlands-Marokkaanse jongens voor te komen, op de meisjes uit het gezin is er veel meer zicht. Zo stellen deskundigen soms dat het niet zo gek zou zijn wanneer Marokkaans-Nederlandse opvoeders hun zonen net zo zouden opvoeden als zij hun dochters opvoeden. Toezicht door opvoeders is volgens hen zeer belangrijk in de puberteit en opvoeders zijn hiervoor als eerste verantwoordelijk (Jurgens, 2007, p. 70; Pels & VolleBergh, 2006, p. 120; Werdmölder, 2005, p. 227).

Nederlands-Marokkaanse jongens zijn zelf kritisch naar hun eigen cultuur toe. Op dit moment ervaren jongens nog regelmatig dat ze zich in zowel de Nederlandse- als in de Marokkaanse cultuur niet thuis voelen. Dit heeft onder andere te maken met het grote verschil tussen de opvoeding die zij krijgen en de wereld waarin zij daarbuiten leven (Werdmölder H. , 2005, pp. 112-113). Jongens geven aan te weinig warmte en steun te ervaren van hun opvoeders. Ook geven ze aan dat hun opvoeders minder streng zouden moeten zijn en meer zouden moeten luisteren en praten met hun kinderen. Ze zouden meer onderhandelingsruimte willen in plaats van het eenrichtingsverkeer wat zij nu ervaren. Ook wensen zij meer betrokkenheid in wat zij buitenhuis doen. Specifiek geven Nederlands-Marokkaanse jongens aan dat hun vader meer betrokken zou moeten zijn op wat zij op straat doen. Ze hebben moeite met de autoritaire stijl die hun vaders vaak hanteren. De steun en betrokkenheid van moeders wordt door de jongens erg gewaardeerd (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 12; Distelbrink, Pels et al. 2012, p. 53; Pels, 2003, pp. 60, 73-74). Binnen de steun die jongens van hun opvoeders verwachten, geven ze aan wel duidelijke grenzen te willen over wat wel en niet is toegestaan (Jurgens, 2007, p. 129). Naast wat zij aangeven over de relatie met hun opvoeders, geven Nederlands-Marokkaanse jongens aan dat ze ervaren op weinig plekken welkom te zijn wanneer zij buiten met een vriendengroep optrekken. Zij voelen zich, naast dat ze beseffen dat ze soms dader zijn, slachtoffer van de negatieve houding die er in de samenleving heerst tegenover hen (Werdmölder H. , 2005, p. 19). Vanuit de samenleving, maar ook vanuit hun opvoeders krijgen deze jongens weinig respect terwijl ze ervaren wel continu respect naar anderen te moeten tonen (Pels T. , 2003, p. 72).

Veldhuizen

Veldhuizen A is een wijk waarin de afgelopen jaren veel problemen met Nederlands-Marokkaanse jongens zijn geweest. Zoals in het vorige hoofdstuk over Nederlandse jongen in Veldhuizen noten zijn toegevoegd van professionals in de wijk, zijn deze ook hier toegevoegd⁶. Omdat de literatuur over Veldhuizen al enkele jaren oud is en de situatie per jaar kan veranderen, geven deze professionals inzicht in de huidige situatie.

Er is een dalende trend te zien in het overlast gevend gedrag in Veldhuizen (Adviesraad Integratie & participatie, 2009, p. 2). Zo noemt ook de wijkagent dat de criminaliteit in Veldhuizen is afgenomen, maar blijft hij het verontrustend vinden dat kansloze jongens in de criminaliteit terecht blijven komen (W.19; W.22). De jongerenwerker geeft ook aan dat de problematiek in Veldhuizen is teruggedrongen, maar dat dit niet hoeft te betekenen dat de problemen rondom de jongens er niet zijn. Deze kunnen zich verplaatsen naar andere wijken (J.13). Het probleemgedrag dat de afgelopen jaren in Veldhuizen A is ervaren bestaat onder andere uit rondhangen, intimidatie, vernielingen, tasjesroof, brandstichting en inbraken in auto's en woningen. Daarnaast zoeken jongens de grenzen van de politie regelmatig op (Adviesraad Integratie & participatie, 2009, p. 2). De echte

⁶ Wijkagent (W); Team Toezicht (bestaande uit Jeugdboa's) (T); Jongerenwerker (J)

‘groepsproblematiek’ die tien jaar geleden sterk speelde, is afgenomen. Dit kan te maken hebben met de aanpak van deze problematiek door bijvoorbeeld cameratoezicht, de groep uit elkaar te halen en de actieve inbrekers en de meelopers te onderscheiden van elkaar (T.2; J.15).

Het grootste deel van de overlast gevende Nederlands-Marokkaanse jongens heeft een leeftijd tussen de twaalf en achttien jaar. Van de Marokkaanse-Nederlandse inwoners in Ede is 9,9 % verdachte bij de politie (Boom, Wensveen, Hermus, Weltevrede, & San, 2014, p. 45). Uit een uitgebreid rapport over de leefbaarheid in Ede Veldhuizen dat verscheen in 2009, kwam naar voren dat Veldhuizen het slechtste scoorde van alle wijken in Ede op:

- woonomgeving;
- sociale kwaliteit (cohesie);
- verloedering;
- sociale overlast;
- incidentie vermogensdelicten;
- dreiging;
- verkeersoverlast (Balogh, Siesling, Jacobs, & Moors, 2009, p. 34).

De beleving van de veiligheid was in vergelijking met andere wijken laag. Met name de plekken waar jongens in groepen samen komen werden in de wijk als bedreigend ervaren. Dertien procent van de inwoners uit de wijk ervoer zelfs onveiligheid in hun eigen huis (Balogh et al. 2009, p. 34). Zo kregen de inwoners uit Veldhuizen vaker dan andere inwoners uit Ede te maken met geweld en poging tot inbraak (8%), autocriminaliteit (26%) en overige vernielingen (18%) (Balogh et al. pp. 34, 35).

Uit recentere cijfers blijkt dat de leefbaarheid in Veldhuizen A enorm is toegenomen. Ondanks deze toename blijft de score in deze wijk iets achter op andere wijken in Ede (Gemeente Ede, 2014a, p. 17). Met name de overlast door groepen jongens is de afgelopen jaren afgenomen. Van 40% van de inwoners die in 2009 aangaf overlast door groepen jongens te ervaren, geeft in 2013 nog maar 14 % van de inwoners aan last van deze jongerengroepen te hebben. Wederom is dit percentage iets hoger dan het gemiddelde van 11% in de gemeente Ede (Gemeente Ede, 2014b, p. 6). Ondanks een verhoging van het aantal meldingen van incidenten met overlast door jeugd en woninginbraken, is er een groei in de beleving van veiligheid te zien. Van 48 % van de wijkbewoners die zich in 2009 onveilig voelde, voelt nu nog 29% van de wijkbewoners zich onveilig (Gemeente Ede, 2014a, p. 17) (Gemeente Ede, 2014b, p. 6).

Ondanks de verbeterde leefbaarheidscijfers van Veldhuizen A, zien de professionals nog steeds problematiek onder de Marokkaans-Nederlandse doelgroep in de wijk. Als oorzaak voor het probleemgedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens in Veldhuizen A worden de groepsdruk en verveling genoemd (Balogh et al. 2009, pp. 64, 102). De professionals in de wijk herkennen deze oorzaak van de groepsdruk in combinatie met het besmettingsgevaar. Zo kijken veel jongens op naar de oudere jongens met veel geld en lijkt de criminaliteit een gemakkelijke manier om hetzelfde te bereiken (W.9; W.10; W.13; W.18; J.14; T12; T17; T.45). Daarnaast speelt het mee dat er een behoorlijke ‘scheefgroei’ in de wijk te zien is. Zo bestaat het merendeel van Veldhuizen uit Marokkaans-Nederlandse gezinnen (W.3; T6). Dit heeft te maken met sterke familiebanden waardoor men bij elkaar gaat wonen. Ook het wegtrekken van hoger opgeleide mensen en autochtone gezinnen speelt een rol in deze scheefgroei (W.3;W.24; W.25; W.36). Andere oorzaken van de problemen die er spelen onder Nederlands-Marokkaanse jongens zijn hun lage opleiding en gebrek aan toekomstperspectief (W.20). Ook kunnen jongens te maken hebben met een verstoorde identiteit, zij voelen zich zowel in Nederland als in Marokko niet thuis (J.3). Opvoeders lijken geen grip te hebben op het gedrag van hun zonen, wat negatief effect heeft op de opvoeding maar ook zijn doorwerking heeft op de andere gezinsleden (Adviesraad Integratie & participatie, 2009, p. 2). Nederlands-Marokkaanse jongens zijn bijna altijd in een groep. Wanneer jongens niet mee doen met de groep zullen zij buitengesloten worden (Adviesraad Integratie & participatie, 2009, p. 2)(J3).

Tevens zijn veel bedrijven in de omgeving Ede klaar met alle onrust die zij hebben meegemaakt met Nederlands-Marokkaanse jongens, waardoor er voor hen op dit moment weinig plek is om te werken of stage te lopen (W.21). Uit onderzoek in 2009 blijken Nederlands-Marokkaanse inwoners van Ede deze discriminatie ook te ervaren. Onder jongens heerst het idee dat veel mensen uit Ede een negatief beeld hebben van zowel moslims als Marokkanen. Dit kan tot gevolg hebben dat deze jongens bij voorbaat al negatief bejegend (kunnen) worden, waar zij weer negatief op lijken te reageren (Balogh et al. p. 63) (T.28).

3.3 interviews Marokkaans-Nederlandse opvoeders en wijkprofessionals

Disciplines	Geïnterviewden
Marokkaans-Nederlandse opvoeders	M1- M5: Marokkaans-Nederlandse opvoeders 1 t/m 6 G1-G4: Groepsinterview Marokkaans-Nederlandse opvoeders 1 t/m 4
Team Toezicht (jeugdboa's)	T1- T3: Team Toezicht persoon 1 t/m 3
Wijkagent	W: Wijkagent
Jongerenwerker	J: Jongerenwerker

Factoren van invloed op de opvoeding

Om een illustratie te geven van de ouderbetrokkenheid in de wijk Veldhuizen onder de Marokkaans-Nederlandse opvoeders zijn er vijf opvoeders individueel, en drie opvoeders in groepsverband geïnterviewd. Deze opvoeders hebben elk een gezin met één of meerdere zonen in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar (M1.4; M2.1; M3.1; M4.1; M5.1; G2.0; G3.0; G4.0).

Dagbesteding: In de gezinnen van de geïnterviewde opvoeders zijn er drie gezinnen waarin beide opvoeders of de enige opvoeder in het gezin, werken (M1.5; M1.6; M3.6; M4.2). Van de andere gezinnen bleek uit de interviews of is via de Welstede bekend dat enkel de vader werkt of een uitkering ontvangt (M2.4; M5.5).

De Islam: Binnen alle geïnterviewde gezinnen heeft de Islam een belangrijke plaats (M1.10; M2.5; M3.5; M4.7; M5.10; G2.2; G3.1; G4.3). De regels in het gezin worden voor een groot deel bepaald door de regels die in de Koran staan. Binnen enkele gezinnen gaan de kinderen mee naar de Moskee en wordt er actief met de kinderen uit de Koran gelezen (M2.6; M3.5; M4.8).

'Geloof is het belangrijkste, alles staat in de Koran, zelfs hoe je met je kind moet omgaan staat letterlijk in Koran' (G4.6).

Cultuur: Samen met de religie heeft ook de Marokkaanse cultuur invloed op de opvoeding. De meeste opvoeders, ten minste vier van de opvoeders in dit onderzoek, zijn zelf in Marokko geboren (M1.1; M2.12; M3.8; M4.12). Eén opvoeder geeft aan dat zij in Nederland is geboren (M5.25).

De waarden en normen die opvoeders uit Marokko en uit de Islam meenemen zijn:

- de basis van het geloof (M1.11; M2.14; M2.15; G2.2; G4.4; G4.6);
- respect voor anderen (M1.11; M5.11; G2.10; G4.5);
- omgang met anderen, ongeacht de afkomst (M2.13; M2.14; M2.15 G3.7);
- betrokkenheid (M2.13; M2.14);
- sterke familiebanden (M1.23);
- de taal en Marokkaanse cultuur (M1.22; M1.23; M2.14; M2.15).

Enkele opvoeders geven aan dat ze nu actiever betrokken zijn op hun kinderen dan hun eigen ouders waren (M1.3; M2.12). Ook geeft één opvoeder specifiek aan haar kind meer uitleg te geven dan zij vroeger gekregen heeft (M3.37). Een opvoeder die weinig structuur en begeleiding van huis uit heeft

meegekregen zegt er nu voor te kiezen dit wel aan haar kind te willen bieden (M1.27). Sommige opvoeders zien dat hun opgroeiende zonen tussen twee culturen in komen te leven. Ze willen hun kinderen de Marokkaanse opvoeding meegeven, maar ook dat hun kind het goed doet in de Nederlandse samenleving. Opvoeders proberen de goede aspecten van beide culturen mee te geven aan hun kind (M2.13; M4.28).

Opvoeding buitenshuis: Twee opvoeders noemen dat er in eerdere generaties vaak vanuit werd gegaan dat hun zonen buiten op straat veilig waren en dat het goed ging met hen, zoals zij in Marokko gewend waren. Hier belandden ze echter in een heel ander milieu, jongens kunnen buiten hun eigen gang kunnen gaan en er is minder toezicht op hen (M1.20; G2.15;). Ook sprak met name de eerste generatie migranten slecht Nederlands, waardoor jongens hun eigen opvoeders voor de gek konden houden wanneer opvoeders geconfronteerd werden met het gedrag van hun zonen middels een brief of via de wijkagent. Tot slot benoemen opvoeders dat zonen in de loop van de jaren mondiger zijn geworden (M3.38; G4.22). Een andere opvoeder bevestigt dit wanneer zij

‘Moeders van ons sprak alleen met één woord, dan wisten we: Luisteren! Kinderen van mij doen niet luisteren, soms zeg ik: Ik heb kinderen zonder oren, moet ik soms paracetamol instoppen?’ (G4.16).

aangeeft dat één woord van haar als moeder niet meer genoeg is voor haar zonen om te luisteren. Haar kinderen zouden zo nu en dan geen oren lijken te hebben en ze grapt dit op te lossen met een paar paracetamol (G4.16). Volgens één van de opvoeders zou het opvoeden in Marokko gemakkelijker zijn dan in Nederland, omdat daar alles vanzelfsprekend gaat en je als opvoeder niet voortdurend achter de kinderen aan

hoeft te zitten (M4.12).

Doel opvoeding

Doelen die Marokkaans-Nederlandse opvoeders in de gesprekken na zeggen te streven en mee willen geven aan hun zoon zijn onder andere:

- het meegeven van de Marokkaanse cultuur en de Islamitische religie (M1.11; M1.23; M3.24; M4.10; M5.11; G4.5);
- het belang van familiebanden (M1.17; M1.23);
- gelijkheid en respect, specifiek voor ouderen en mensen met autoriteit (M1.25; M1.42; M2.11; M4.10; M4.13; M5.11; G2.4; G4.5);
- behulpzaamheid (M2.22);
- sociale vaardigheden en de Nederlandse ongeschreven regels (M3.24);
- zelfvertrouwen en weten waarom je bestaat (M4.10; M5.24);
- het op het rechte pad houden van je kind (M5.47);
- een voorbeeld zijn voor je zoon (M2.23; G4.20).

Opvoeding in dagelijks leven

Net als de Nederlandse opvoeders zijn ook de Marokkaans-Nederlandse opvoeders zeer tevreden over de opvoeding die zij hun zoon geven. De cijfers variëren tussen de zeven en de tien (M1.30; M2.21; M3.22; M4.14; M5.23; G2.13; G3.8; G4.25). Enkele voorbeelden waarom opvoeders zichzelf een goed cijfer geven zijn dat ze bewust opvoeden en dat hun zoon weet wat hij met zijn toekomst wil (M1.30; M3.22). Wel geeft ook een opvoeder aan dat ze achteraf gezien minder streng had willen zijn voor haar zonen (M4.14). De relatie die de opvoeders met hun zoon hebben, wordt door hen omschreven als warm, goed en vertrouwelijk (M3.25; M5.14; M5.17; G1.11; G2.6; G4.17). Het open zijn naar elkaar wordt door opvoeders regelmatig benoemd als belangrijk aspect in de relatie met hun zoon (M1.17; M5.35; G2.6; G4.12). Enkele opvoeders zeggen als een vriend of vriendin voor hun zoon te zijn (M2.24; M5.34).

Relatie tussen opvoeder en zoon: Specifiek over de band tussen de zoon en hun vader wordt benoemd dat de vader betrokken is op wat hun zoon doet. De man heeft in het gezin de functie om over mannenzaken met te spreken met hun zoon (M1.27; M5.15). Als opvoeder is de rol van sommige vaders in het gezin streng en rechtvaardig, zonen hebben soms dan ook meer respect voor hun vader dan voor hun moeder (M1.19; M2.24; G4.13). In verschillende gesprekken komt terug dat zonen meer aan hun moeder vertellen dan aan hun vader. Zo werd er door sommige opvoeders genoemd dat de vader veel via de moeder hoort, wat in het groepsinterview door verschillende moeders bevestigd werd (M5.27; G1.9; G3.3). Opvoeders vinden het belangrijk om als opvoeders op één lijn te zitten zodat er duidelijkheid en structuur is voor hun zoon (M1.27; M2.33). Eén van de opvoeders vertelt dat ook de familie een grote rol speelt in de opvang van de kinderen, de kinderen kunnen altijd bij hen aankloppen (M1.16). Een andere opvoeder vertelt dat haar zonen, door beloning van goed gedrag, hun gedrag verbeteren (M5.16).

Activiteiten met zoon: Over de activiteiten die opvoeders ondernemen vertellen enkele opvoeders dat ze regelmatig weg gaan met hun zoon of thuis tijd voor elkaar nemen met bijvoorbeeld het eten of met andere dagelijkse dingen (M2.3; M3.5; M5.9). Andere opvoeders geven aan dat de gezamenlijke activiteiten minder worden nu de jongens ouder worden. Ze proberen nog wel op vakantie te gaan als gezin of activiteiten te ondernemen in de vakantie, maar ook dit is moeilijk te plannen (M4.5; M5.8). Opvoeders houden rekening met de dagbesteding van hun zoon. Wanneer hun zoon thuis is, maken ze tijd voor hem (M3.4; G2.7; G4.15). De betrokkenheid van de opvoeders op school speelt ook een rol in de meeste gezinnen, al neemt deze, net als bij Nederlandse opvoeders, af wanneer hun zoon naar het voortgezet onderwijs gaat (M4.29; M5.44).

‘De agenda van de kinderen bepaalt ook mijn agenda natuurlijk’ (M3.4).

Regels thuis en buitenshuis: Marokkaans-Nederlandse opvoeders maken, net als de Nederlandse opvoeders, gebruik van bepaalde regels in de opvoeding. Zo verwachten enkele opvoeders van hun zoon dat ze respect tonen naar ouderen en docenten en mogen de jongens binnen één gezin na schooltijd niet naar buiten zolang de opvoeders nog niet thuis zijn (M1.39; M4.13). Een andere opvoeder geeft aan dat hij van zijn zoon verwacht dat hij binnenshuis stil is voor de burens en hij buiten de ruimte heeft om zijn energie kwijt te kunnen. Een bepaalde vrijheid aan je kinderen geven vindt deze opvoeder belangrijk, met zijn vrienden mag hij hierin ook de ruimte nemen. Naar zijn vader moet hij echter wel respect tonen (M2.27; M2.28; M2.30). Twee andere opvoeders geven aan dat het bij hen andersom werkt, hun zoon laat thuis drukker gedrag zien dan op straat, dit heeft te maken met dat ze zich thuis vrij voelen en ze een goede band hebben met hun opvoeder. Deze opvoeders vinden het positief dat de jongens zich thuis uitleven, zodat ze hier zicht op hebben (G3.5; G4.18).

Strengheid en grenzen: Door verscheidene opvoeders wordt genoemd dat zij waarde hechten aan een bepaalde mate van strengheid en grenzen (M2.37; M4.13; M5.16; G4.18).

Vriendengroep: Om hun zoon te beschermen voor problemen leggen twee opvoeders aan hun zoon uit waarom andere jongens bepaald probleemgedrag laten zien en wat daar de oorzaken van kunnen zijn. Hiermee hopen ze dat de aantrekkingskracht van dit probleemgedrag voor hun zoon af zal nemen (M1.50; M5.33). Ook geeft één moeder aan zelf de keuze te maken met welke vrienden haar zonen wel of niet om gaan, dit legt ze uit aan hen en haar zonen begrijpen dit. Haar doel hiermee is dat haar kinderen op het rechte pad blijven (M5.39; M5.40; M5.47).

Ondanks de veronderstelling die in de literatuur wordt genoemd over het onderscheid dat gemaakt wordt in de opvoeding tussen jongens en meisjes, wordt door de geïnterviewde opvoeders aangegeven dat dit bij hen niet het geval is (M1.26; M2.7; M3.13; M5.22). Wanneer er wordt

gekeken naar hoe Marokkaans-Nederlandse opvoeders de opvoeding beleven, wordt door sommigen de opvoeding als zwaar ervaren. Van te voren heb je als opvoeder geen ervaring, terwijl je als opvoeder eindverantwoordelijk bent voor wat je kinderen doen. Het loslaten van hun zoon wordt ook als moeilijk ervaren (M2.35; M4.15; M4.22).

De opvoeding in de puberteit

Met ingang van de puberteit worden jongens zelfstandiger en zijn opvoeders minder nodig. De jongens trekken meer hun eigen plan (M1.15; M2.8; M5.35). Punten die volgens opvoeders veranderen of belangrijk zijn wanneer hun zoon in de puberteit komt zijn:

- Dat hun zoon minder thuis is en meer op straat te vinden is met vrienden en neven. Ze gaan hun eigen leven leiden (M1.7; M1.7; M2.9; M4.4).
- Het belang van het praten met hun zoon in deze levensfase, ook over problemen die er spelen of hen waarschuwen voor bepaalde zaken is belangrijk (M1.32; M1.45; M1.49; M1.50; M5.33; M5.35).
- Het veranderen van het straf en beloningssysteem (M3.20; M3.21).
- De meer adviserende rol die opvoeders krijgen in plaats van de sturende rol die ze hadden toen hun zoon jonger was (M5.18).
- Het belang van je zoon zelf laten ontdekken hoe het leven is (M4.9; M4.22).

*‘De wereld is niet altijd eh
zonneshijn he, er ligt ook
narrigheid in en dat moeten ze
ook even ervaren’(N4.22).*

Vanaf de puberteit heeft, volgens een enkele opvoeder, de vader een rol in het in gesprek gaan met zijn zonen. Jongens zouden hier volgens haar behoefte aan hebben (M5.15). Eén van de opvoeders benoemt dat de vader gemakkelijker is in de omgang met zijn zonen dan de moeder (M4.18). Ook wordt er benoemd dat het goed is om niet té streng te zijn, dit zou juist een negatieve uitwerking op het gedrag van hun zoon kunnen hebben en het vertrouwen wat ze in de opvoeder hebben verminderen. Deze opvoeder geeft aan dat het soms goed is om niet direct boos te reageren maar de tijd te nemen om na te denken over het gedrag van je zoon voor je hier iets over zegt (M5.32; M5.53). Opvoeders hebben het idee dat de kloof tussen opvoeders en hun zonen in de puberteit is afgenomen, zo zouden zij nu meer investeren in de relatie met hun zoon en zijn ze anders betrokken (M1.21; M3.42; G3.11; M5.32).

De geïnterviewde opvoeders geven aan dat ze weten waar hun zonen zijn wanneer zij zich buitenshuis bevinden (M1.38; M2.10; M3.32; M4.19; M4.20; M5.28; M5.51; G3.9; G4.14). Een handig communicatiemiddel wat opvoeders hiervoor gebruiken is de mobiele telefoon, met onder andere de ‘whats app’ functie (M4.19; M5.52; M5.29; G2.14). Enkele opvoeders zeggen hun zonen zo nu en dan te controleren door bijvoorbeeld langs de plek waar hun zonen zouden zijn te lopen (M1.38; M4.21). Ook zouden de burens jongens in de gaten kunnen houden (G3.10). Toch benoemt ook één opvoeder dat je nooit zeker kunt weten waar je zoon zich bevindt (G2.9).

Opvoeders benoemen ook enkele zorgen die zij ervaren rondom de opvoeding van hun zoon in de puberteit. Zorgen die zij ervaren gaan over:

- Het beginnende liefdesleven van hun zoon (M1.35).
- Waar hun zoon terecht zal komen wanneer hij gaat werken, hierbij speelt ook de angst voor discriminatie (M1.31; M2.39; M4.24).
- De angst of hun zoon wel op het juiste pad blijft (M3.14; M5.19).
- Het loslaten van hun zoon (M4.23; M5.19).
- Het niet luisteren van hun zoon, waardoor één opvoeder zich genoodzaakt voelt tegen hem te schreeuwen (M2.31).
- Het consequent blijven naar hun zoon (M3.36).

- Aan alles tegelijk moeten denken, ook wanneer je kinderen hebt met verschillende leeftijden (G3.6).
- Lichamelijke ziekten van een zoon (M5.30).

Enkele andere opvoeders geven juist aan niet bang te zijn dat hun zoon op het verkeerde pad terecht komt, omdat zij weten waar hun zoon is en waar hij zich mee bezig houdt (G4.19; M4.25; M5.31). Tot slot benoemt één van de opvoeders specifiek dat ze hulp in zal schakelen wanneer er problemen zijn (M3.23). Op de vraag of zonen ander gedrag laten zien thuis, op straat of op school, geven sommige opvoeders aan dat dat inderdaad het geval is. Zo zouden zonen op straat en op school iets stoerder gedrag kunnen laten zien naar vrienden toe en zijn ze buitenshuis meer bewegelijk (M1.43; M1.44; M1.48; M2.26; M5.36; M5.37). Andere opvoeders vertellen dat hun zoon thuis brutaler is dan buitenshuis en dat dit te maken heeft met de veilige omgeving die ze thuis ervaren (M3.29; G3.5). Eén van de opvoeders ziet geen verschil van het gedrag van haar zoon in verschillende situaties (M4.26).

Wonen in Veldhuizen

De opvoeders die iets zeggen over hoe zij het wonen in de wijk Veldhuizen ervaren zijn positief over de wijk (M5.41; M1.18; M2.40; G2.16). Het negatieve beeld van de wijk, wat al lange tijd door de media geschetst wordt, vindt één van de opvoeders wel vervelend (M5.46). Vroeger waren opvoeders misschien minder betrokken, maar dit zou volgens één van de opvoeders inmiddels veranderd zijn (M1.19). Er wordt weinig last ervaren van de problemen die in de wijk spelen volgens een opvoeder (M2.41). De problemen die er nog bestaan komen volgens een opvoeder onder andere voort uit verveling. Hierdoor gaan jongens kattenkwaad uithalen (M2.44). Eén van de opvoeders benoemt dat ze haar zoon zo ver mogelijk van de problemen weg probeert te houden door haar zoon te vriend te houden (M5.32).

Suggesties om de ouderbetrokkenheid in de wijk Veldhuizen te vergroten

Ideeën en suggesties die Marokkaans-Nederlandse opvoeders zelf noemen voor de problemen omtrent het gedrag van de jongens in de wijk en het gebrek aan ouderbetrokkenheid zijn onder andere:

- Het in gesprek gaan van opvoeders met hun zoon en de omgeving waarin de problemen zich afspelen om de oorzaak van het probleem te achterhalen (M1.46; M1.47; M5.49).
- Opvoeders zouden meer bekend moeten zijn met de hulpverlening die zou kunnen helpen bij problemen (M3.16).
- Er zou bij opvoeders kennis ontbreken over de opvoeding en de verschillende levensfasen waar een kind doorheen gaat (M3.15; M3.16; M3.33).
- Opvoeders zouden meer bewust moeten opvoeden en weten dat dit niet vanzelf gaat, je wordt niet als opvoeder geboren (M3.27; M3.28; M3.41).
- Jongens weten niet altijd waar ze aan toe zijn door gebrek aan grenzen, opvoeders zouden moeten leren deze te stellen (M3.40).
- Het houden van voorlichtingsbijeenkomsten waarin op een laagdrempelige manier over opvoeding, de ontwikkelingsfasen en andere thema's gepraat kan worden (M3.34).
- Welstede zou meer betrokken kunnen zijn bij de burgers, en hen hierdoor ondersteunen (M4.27).
- Het beeld wat Marokkaans-Nederlandse opvoeders en jongeren soms hebben van Nederlandse gezinnen zou regelmatig niet kloppen. Het idee bestaat dat er in Nederlandse gezinnen haast geen regels zijn en jongens alle vrijheid hebben. Dit idee zou moeten worden bijgesteld (M3.39).

'Ik denk dat eh, Welstede meer betrokken moet zijn met de burgers, met de ouders zelf' (N4.27).

Een opvoeder benoemt dat er door werkers vooral 'normaal' moet worden gedaan worden over de opvoeding, het is iets 'gewoons' (M3.35). De hulp zou nu nog regelmatig niet goed aansluiten op de hulpvraag en de cliënt zelf, dit kan beter (M3.48; M3.49; M3.50). Werkers hoeven volgens deze opvoeder niet alles te weten, want dingen kunnen ook bij opvoeders worden nagevraagd (M3.51). Marokkaans-Nederlandse opvoeders vragen naar mening van deze opvoeder te weinig hulp. Dit is te zien in het voorbeeld van de hulplijn die is opgericht voor opvoeders van geradicaliseerde kinderen. Deze hulplijn wordt voor 50% gebruikt door Nederlandse opvoeders met bekeerde kinderen, terwijl het probleem onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders groter zou moeten zijn. Ook is de hulp in het vrijwillige kader onder Marokkaans-Nederlandse gezinnen klein, terwijl deze groep oververtegenwoordigd is in het gedwongen kader. Dit toont eveneens aan dat opvoeders niet gemakkelijk zelf hulp zoeken (M3.43; M3.44).

Professionals uit de wijk Veldhuizen over ouderbetrokkenheid

De professionals uit de wijk Veldhuizen hebben in de gehouden interviews veel negatieve kanten van de problematiek onder Nederlands-Marokkaanse jongens belicht. Dit heeft onder andere te maken met de functie die zij hebben als wijkagent, jeugd-ba of jongerenwerker. Daarnaast is er in de gesprekken vooral gevraagd naar de relatie tussen de ouderbetrokkenheid en het deviante gedrag onder Marokkaans-Nederlandse jongens waardoor positieve gezinssituaties weinig ter sprake zijn gekomen. Dat deze er wel zijn blijkt ook uit bovenstaande interviews met enkele opvoeders en uit enkele voorbeelden die werden genoemd door de wijkprofessionals (W.51; W.52; J.21; T.7; T.29; T.44). Ook is het goed om te beseffen dat wanneer jongens beginnen met het veroorzaken van overlast of in de criminaliteit terecht komen, zij hier niet in één keer midden in zitten. Ze beginnen vaak klein en rollen er vaak via anderen in (W.11; W.14).

Wanneer de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse gezinnen ter sprake komt tijdens de interviews met de wijkprofessionals, geven zij aan dat deze in een heel aantal gezinnen minimaal is (J.1; J.5; W.38; T.11; T.50). In tegenstelling tot de opvoeders die mee hebben gedaan aan de interviews, zijn er ook een heel aantal opvoeders die geen idee hebben waar hun zoon zich bevindt wanneer deze niet thuis is. Hun invloed op het gedrag van hun zoon buitenhuis is beperkt (J.4; W.34; W.35; T.11; T.14; T.15).

Professionals benoemen enkele aspecten die kenmerkend zijn voor enkele Marokkaans-Nederlandse gezinnen in Veldhuizen en problemen die er spelen:

- Gezinnen zijn groot van omvang, waardoor zonen noodgedwongen naar buiten moeten. Op straat wordt er weinig over de problemen die thuis spelen gesproken (J.29; W.12).
- Oudere broers/neven laten soms negatief voorbeeldgedrag zien (W.12).
- De ongeletterdheid of het gebrek aan de beheersing van de Nederlandse taal van opvoeders. Als gevolg hiervan stimuleren opvoeders hun zonen soms niet om verder te leren (W.30).
- Jongens kunnen gebruik maken van de slechte taalbeheersing van hun opvoeder wanneer dit hen uitkomt, door de waarheid naar hun hand te zetten wanneer zij bijvoorbeeld een brief voor hun ouders vertalen (T.21; T.22). Dit probleem neemt echter langzaam af omdat de tweede generatie opvoeders in Nederland op school heeft leren lezen en schrijven (W.49).
- De thuissituatie in een Marokkaans-Nederlandse gezinnen kan streng zijn. Jongens worden geacht te luisteren, waardoor de vrijheid op straat aantrekkelijk is (W.15; T.11).
- Er wordt door opvoeders weinig doorgevraagd, zij blijven soms liever onwetend over de praktijken van hun zoon (W.40; T.18; T.24). Dit heeft te maken met de schaamte die zij ervaren vanuit hun cultuur. Ondanks dat zij soms wel weten waar hun zoon mee bezig is, praten ze hier niet snel over (W.31; W.32).
- Opvoeders zijn soms zelf betrokken bij de criminaliteit van hun zoon door bijvoorbeeld een deel van de opbrengst te ontvangen (T.16; T.19; T.20).

Een andere moeilijkheid die professionals benoemen is dat sommige opvoeders hun zonen de hand boven het hoofd houden. Zo zijn er brieven omtrent gedrag uitgereikt aan opvoeders in twee verschillende situaties. In de eerste situatie waren de zonen veelal thuis en namen de opvoeders hun zonen in bescherming. In de tweede situatie waren de zonen wegens het tijdstip niet aanwezig bij de gesprekken, waardoor opvoeders meer open stonden voor een gesprek met de professional (T.3). De corrigerende tik wordt eveneens in enkele gezinnen nog toegepast. Dit kan voor jongerenwerkers lastig zijn, omdat zij dit middel niet kunnen gebruiken (J.9). Deze jongens hebben echter wel nodig te weten wie de baas is, anders blijven ze grenzen opzoeken en grenzen overschrijden (J.6).

De jongerenwerker geeft ook aan een verschil te zien tussen Nederlands-Marokkaanse jongens en Nederlandse jongens in de mate van initiatief nemen bij activiteiten. Nederlandse jongens komen zelf met ideeën terwijl Nederlands-Marokkaanse jongens gebruik maken van de activiteiten die er zijn (J.7; J.8). Dit kan mogelijk te maken hebben met de opvoeding die in de Marokkaans-Nederlandse gezinnen anders is dan in Nederlandse gezinnen. In Nederlandse gezinnen vindt er meer discussie plaats tussen de opvoeder en het kind, waardoor een jongen zelf leert nadenken over wat hij wil. In Marokkaans-Nederlandse gezinnen vindt deze discussie minder plaats. Als laatste wordt er door het team Toezicht een verschil opgemerkt tussen de communicatie in Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse gezinnen. In Marokkaans-Nederlandse gezinnen worden kinderen wel gecorrigeerd, maar weten zij vaak niet de reden waarom zij gecorrigeerd worden (T.36). Het belang van het geven van uitleg bij het corrigeren wordt onderstreept. Dit wordt in Nederlandse gezinnen veel meer gedaan. Wanneer de consequenties van bepaalde daden worden uitgelegd zal een jongen beter begrijpen waarom bepaald gedrag niet juist is (T.36; T.37; T.39).

Advies en suggesties van wijkprofessionals

De problemen die spelen in de wijk Veldhuizen zijn er al lange tijd en zijn hierdoor ook niet zomaar op te lossen. Er komt wel steeds meer inzicht in de problematiek (W.37; W.46). Niet alle problemen die er nu spelen zullen kunnen worden opgelost, maar er moet vooral preventief ingezet worden op de vergroting van ouderbetrokkenheid (J.17; J.18). Daarbij moet opgemerkt worden dat criminaliteit ook niet uit te bannen is, maar wel beperkt moet worden tot het minimum (W.47). Volgen een professional is het helpend wanneer opvoeders meer betrokken zouden zijn bij hun zonen, maar kan het lastig zijn om hierover in gesprek te gaan met de opvoeders wanneer zij sociaal wenselijke antwoorden geven aan professionals (W.33). Dit kan met schaamte te maken hebben. Het zou goed zijn wanneer deze schaamte overwonnen wordt (W.47). Daarnaast bevestigt één van de professionals dat de stap om hulp te zoeken voor Marokkaans-Nederlandse opvoeders groot is (W.41). Om ouderbetrokkenheid te vergroten moet er daarom op de basisschool al een begin worden gemaakt met het kenbaar maken van het belang van de betrokkenheid van opvoeders en verantwoordelijkheid die zij hebben voor het gedrag van het kind, ook buitenshuis (T.32; T.35). Wanneer opvoeders de verantwoordelijkheid niet nemen, moet worden gekeken de oorzaak hiervan (J.20). Professionals benoemen ook dat zowel de opvoeders als de Marokkaanse gemeenschap een rol zouden moeten spelen in de aanpak. Zo worden rolmodellen en sleutelfiguren genoemd, maar ook bekende plekken waar opvoeders veel komen zoals de school en de moskee. Hierdoor kunnen opvoeders worden bereikt en worden aangesproken op hun taak als opvoeder. Welstede kan in de samenwerking met de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap, de organisaties in deze gemeenschap en de opvoeders een overkoepelende rol spelen (J.20; J.22; J.23; J.31; W.53). Ook nabije familie kan worden betrokken bij de opvoeding om de opvoeders hierbij te ondersteunen (T.42).

Om te werken met de Marokkaans-Nederlandse doelgroep worden tot slot de volgende punten benoemd:

- De werker zou zichzelf moeten verdiepen in de problematiek om deze te kunnen begrijpen en naast opvoeders te kunnen staan (J.12; J.24; J.25).
- Het is voor werkers belangrijk vooroordelen los te laten (J.26; J.28).

- Het is van belang vertrouwen op te bouwen. Enkel wanneer er een vertrouwensband ontstaat, zullen de jongens persoonlijke dingen delen (J.30).
- Voor jongerenwerkers is het goed om contact te hebben met opvoeders, omdat er beter gedrag ontstaat wanneer de lijntjes tussen opvoeders en de jongerenwerker kort zijn en zij elkaar kunnen informeren over dingen die spelen (J.21).
- Er moet oog zijn voor de individuele problemen en daarnaast is het belangrijk de problematiek op verschillende levensterreinen breed aan te pakken met verschillende werkers die hier hierbij nodig zijn (J.16; W.26; W.27).
- Opvoeders zouden nog meer kennis moeten maken met de Nederlandse samenleving (W.43).
- Er moet in de hulp aan Marokkaans-Nederlandse gezinnen ingespeeld worden op de communicatie tussen opvoeder en kind (T.38; T.40).
- Vervolgonderzoek naar de verschillende oorzaken en de juiste aanpak hierop wordt wenselijk geacht (J.32).

3.4 Conclusie

Geconstateerd kan worden dat de Marokkaans-Nederlandse opvoeding in Nederland anders is dan de opvoeding van autochtone Nederlanders. Dit heeft te maken met de invloed vanuit de Marokkaanse cultuur en de Islam. Belangrijke doelen voor Marokkaans-Nederlandse opvoeders zijn conformisme en prestatie. Uit de interviews blijkt dat opvoeders het belangrijk vinden dat hun zoon de Marokkaanse cultuur en de religie mee krijgen. Ook het behulpzaam zijn en het hebben van respect voor anderen zijn belangrijke doelen. Vanuit de Marokkaanse cultuur lijkt de autoritaire opvoeding in veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen gebruikelijk. Ook wijkprofessionals geven aan deze autoritaire opvoedstijl te herkennen in de wijk Veldhuizen. Vaders hebben in het gezin een hoge positie, de moeder kent een verzorgende rol. In deze opvoeding is weinig ruimte voor overleg, waardoor deze opvoedingsstijl haaks staat op de Nederlandse cultuur, waarin een jongen zijn eigen mening moet leren vormen. Uit interviews blijkt echter dat er ook een heel aantal gezinnen zijn die de autoritatieve stijl zijn gaan hanteren. Deze opvoeders benadrukken het belang van de goede relatie met hun zoon.

Vanaf de puberteit krijgt een zoon in Marokkaans-Nederlandse gezinnen vaak meer ruimte; hij bevindt zich meer buitenshuis. Het zicht op zonen kan hierdoor sterk verminderen. Daarnaast wordt er door opvoeders soms vanuit gegaan dat de gemeenschap om hen heen de jongens in de gaten houdt, dit blijkt echter vaak niet het geval in Nederland. Door gebrek aan toezicht en betrokkenheid kunnen jongens hierdoor doen waar zij zin in hebben. Wanneer opvoeders meer betrokken zouden zijn op hun zoon, verliezen zij bij het tonen van deviant gedrag mogelijk iets van de goede relatie die zij met hun opvoeders hebben, waardoor het tonen van deviant gedrag minder aantrekkelijk voor hen wordt. De geïnterviewde opvoeders geven aan dat niet elke opvoeder te plaatsen is in het beeld wat is geschetst over Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Zij geven aan wel zicht te hebben op waar hun zoon zich bevindt en achten dit belangrijk. De openheid en de goede band die deze opvoeders met hun zonen hebben, draagt naar hun idee tevens bij aan het gedrag van hun zoon op straat. Dit is hoopgevend omdat dit aantoont dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders in staat zijn zich de vaardigheden die de Nederlandse samenleving van opvoeders vraagt, eigen te maken. Zij kunnen een voorbeeldfunctie vervullen in de wijk voor de gezinnen die hier nog moeite mee hebben. Ondanks deze goede band geven enkele geïnterviewde Marokkaans-Nederlandse opvoeders aan streng te zijn voor hun zoon.

In de wijk Veldhuizen spelen, ondanks dat dit niet terug gehoord wordt in interviews met de opvoeders, nog veel problemen rondom Marokkaans-Nederlandse jongens, onder andere door een gebrek aan ouderbetrokkenheid. Naar het idee van de professionals uit de wijk zijn opvoeders regelmatig niet op de hoogte waar hun zoon zich bevindt en communiceren zij op weinig effectieve wijze met hun zoon.

Hoofdstuk 4 Vergroten van ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen volgens de literatuur

4.1 Inleiding

Uit het literatuuronderzoek dat is uitgevoerd voor hoofdstuk twee en drie zijn een heel aantal aanbevelingen langs gekomen. In dit hoofdstuk worden de meest belangrijke aanbevelingen uiteen gezet, passend bij deelvraag drie: *‘Wat is volgens de literatuur nodig om ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten waardoor deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat afneemt?’* Er wordt aandacht besteed aan de houding en de vaardigheden van de professional, aan wat er op dit moment mist en nodig lijkt om de ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen te vergroten. Vervolgens worden concrete voorbeelden van aanpak beschreven en volgt er een methodiek beschrijving van een methodiek die goed lijkt te werken, uitgevoerd door Trias Pedagogica.

4.2 Het vergroten van ouderbetrokkenheid volgens de literatuur

4.2.1 Houding en vaardigheden professional

Om de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten, is het allereerst belangrijk dat de professional kennis heeft van de Marokkaanse cultuur in Nederland. Zonder deze kennis zal de benadering minder succesvol zijn (Distelbrink M. , 2014, p. 8; Jurgens, 2007, p. 53). Marokkaans-Nederlandse opvoeders zijn mogelijk andere dingen gewend dan Nederlandse opvoeders, waardoor het soms wenselijk is om te werken met kleine stappen in de begeleiding naar het gewenste doel (Vijghen, 2011, p. 26). Oog voor de positieve kanten van een gezin en kijken naar de mogelijkheden worden eveneens als helpend ervaren (Valk & Blaubeen, 1996, p. 206; Werdmölder H. , 2005, p. 222).

Voor de werkers is het goed om zich bewust te zijn van de verwachtingen die zij mogelijk hebben van opvoeders. Het is goed mogelijk dat deze verwachtingen niet goed aansluiten bij Marokkaans-Nederlandse opvoeders, omdat zij er vaak andere opvoedingsdoelen op na houden dan de meeste Nederlandse opvoeders. Wanneer uitgegaan wordt van de Nederlandse verwachtingen van de werker en een gezin op deze wijze bejegend wordt, mist de werker de aansluiting bij het gezin. Wanneer de hulp aansluit bij de waarden en normen van de Marokkaans-Nederlandse opvoeders, helpt dit om het vertrouwen van opvoeders te winnen en een ingang te vinden voor het bieden van hulp (Vijghen, 2011, p. 26). Om het vertrouwen van opvoeders te winnen is het tevens belangrijk de tijd voor ze te nemen, informatie goed uit te leggen en duidelijk te communiceren (Kalthoff, 2009, p. 15). Een gemakkelijke manier om aansluiting bij de Marokkaans-Nederlandse opvoeders te bereiken, is het inzetten van Marokkaans-Nederlandse werkers. Deze werkers spreken de taal van de opvoeders en kennen de cultuur, waardoor zij opvoeders gemakkelijker begeleiden in het verbinden van de Marokkaanse opvoedcultuur en de Nederlandse samenleving (Kalthoff, 2009, p. 14; Kenniswerkplaats tienplus, z.d., p. 4; Werdmölder, 2005, p. 228). Wegens de eer- en schaamte cultuur schuilt er echter ook een gevaar bij het inzetten van Marokkaans-Nederlandse werkers. Voor opvoeders kan het moeilijk zijn zich open te stellen wanneer zij bang zijn voor hun familie eer. Ook kunnen werkers met dezelfde achtergrond als indringer of verrader worden beschouwd (Werdmölder H. , 2005, p. 228).

Naast de houding, kennis en bejegening van de werkers is de evaluatie van de hulp aan Marokkaans-Nederlandse gezinnen van groot belang. Zowel het evalueren van individuele trajecten als bepaalde methoden kunnen werkers helpen in hun verdere hulp aan gezinnen van Marokkaans-Nederlandse afkomst (Junger et al. 2003, p. 18).

Toegang tot hulp

Uit verschillende literatuur blijkt dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders niet gemakkelijk hulp zoeken. Dit kan te maken hebben met de angst dat zij als slechte opvoeders gezien zullen worden, zoals beschreven in hoofdstuk 3 (Pels & VolleBergh, 2006, p. 40). Er zijn een aantal aspecten die het gemakkelijker maken om hulp aan deze doelgroep te kunnen bieden. Het aanbod dient:

- Aantrekkelijk te zijn voor opvoeders door bijvoorbeeld in te steken op het belang van de gezondheid en het welbevinden van het kind. Wanneer de hulp positief gebracht wordt, sluit de werker aan bij de wens van opvoeders (Lieshout et al. 2007, pp. 249-250).
- Laagdrempelig te zijn (Nederlandse Gezinsraad, 2005, p. 122).
- Aangeboden te worden op voor opvoeders bekende plekken als bijvoorbeeld de school, moskee of het buurtcentrum. Hierbij kunnen ook informele contacten ingezet worden ter overbrugging (Distelbrink M. , 2014, p. 8; Kenniswerkplaats tienplus, z.d., p. 4; Vijghen, 2011, p. 25). Bekende gezichten, of eventueel werkers met een Marokkaanse achtergrond kunnen voor opvoeders drempelverlagend werken (Distelbrink M. , 2014, p. 8; Roedoe, 2014, pp. 10-12).
- Outreachend te zijn. Opvoeders komen niet gemakkelijk uit zichzelf. Het is belangrijk dat er veel tijd genomen wordt om het vertrouwen met de opvoeders op te bouwen (Kenniswerkplaats tienplus, z.d., p. 4; Vijghen, 2011, p. 25).
- Preventief te zijn. Hoe eerder problemen gesignaleerd worden, hoe groter de kans van slagen van de hulp is (Werdmölder H. , 2005, p. 228).
- Persoonlijk aangeboden te worden. Dit werkt beter dan een algemene uitnodiging. Ook het betrekken van opvoeders bij activiteiten waar hun kinderen aan deelnemen kan een manier zijn om opvoeders te benaderen (Roedoe, 2014, pp. 10-12).
- Gericht te zijn op het luisteren naar opvoeders, maar ook het aanspreken van hen op hun verantwoordelijkheid in de opvoeding (Distelbrink M. , 2014, p. 8).

Een kanttekening bij al deze benaderingswijzen is dat de Marokkaans-Nederlandse gezinnen met veel problemen, het minst bereid zijn om hulp te aanvaarden (Werdmölder H. , 2005, p. 227).

4.2.2 Waar moet de werker zich op richten

Uit onderzoeken naar de Marokkaanse opvoeding en ouderbetrokkenheid zijn diverse aspecten naar voren gekomen die besproken of aangeboden kunnen worden aan Marokkaans-Nederlandse opvoeders ter vergroting van de ouderbetrokkenheid.

Taal: Voor opvoeders is het beheersen van de Nederlandse taal een eerste belangrijke stap om betrokken te kunnen zijn op hun zoon (Jonkers, 2003, p. 73).

Inzicht in de samenleving: Ook het zicht hebben op de eisen die het leven in een democratische samenleving stelt aan hen en aan hun zonen is belangrijk. Jongens die de vaardigheden, zoals het vormen en uiten van je mening, niet thuis hebben kunnen oefenen, zullen deze vaardigheden minder gemakkelijk ontwikkelen (Jonkers, 2003, p. 73; Lieshout et al. 2007, pp. 249-250).

Toezicht buitenshuis: Wanneer opvoeders meer inzicht krijgen in de Nederlandse samenleving, zullen zij tevens beseffen dat het in deze samenleving minder gebruikelijk is dat de omgeving buitenshuis ook op de jongens let en hen corrigeert wanneer zij zich niet gedragen (Werdmölder H. , 2005, p. 222). Openheid: Om het gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat aan te pakken, is het nodig dat opvoeders beseffen dat de problematiek alleen kan worden aangepakt wanneer zij de ernst van de problematiek inzien en samen durven te werken. Hiervoor is het nodig dat er open over de problematiek kan worden gepraat, ondanks de schaamte die opvoeders hierbij kunnen ervaren (Werdmölder H. , p. 224).

Verantwoordelijkheid: Het is belangrijk dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders weten dat zij in Nederland als hoofdopvoeder worden gezien, en daarmee ook de volle verantwoordelijkheid hebben voor het gedrag van hun zoon. De afgelopen jaren zijn werkers voorzichtig geweest met het

aanspreken van opvoeders op het gedrag van hun zoon, terwijl opvoeders een belangrijke rol kunnen spelen in het verminderen van deviant gedrag (Werdmölder H. , pp. 28, 227).

Vertrouwen: Daarnaast is de wantrouwende houding tegen de Nederlandse samenleving van opvoeders voor hun zoon soms een vrijbrief of zich tegen deze samenleving te blijven verzetten. Opvoeders zijn zich hier niet altijd van bewust. Voor werkers ligt er een taak om opvoeders hierop te wijzen (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 16; Jonkers, 2003, p. 73).

Thema's die behandeld zouden moeten worden door werkers: Uit opvoeddebatten die worden georganiseerd voor Marokkaans-Nederlandse vaders blijken een aantal thema's belangrijk te zijn om te behandelen met opvoeders wegens het gebrek aan kennis van hen of omdat ze zelf aangeven hier behoefte aan te hebben. Deze thema's zijn: het belang van communicatie op een positieve manier, straffen en beloning waarbij er ruimte is voor de beperkte effectiviteit van fysiek straffen, het belang van regels, de ontwikkelingsstadia bij kinderen, het belang van op één lijn zitten als opvoeders en rolpatronen van opvoeders. Ook de puberteit wordt voor vaders als een belangrijk thema gezien, evenals de schoolloopbaan en het omgaan met discriminatie van hun kinderen. Daarnaast is er ruimte voor de invloed van religie (Distelbrink, Gaag et al. 2012, pp. 43, 52-54)

Opvallend is dat Nederlands-Marokkaanse jongens in de puberleeftijd veel belang hechten aan hun vader. Hij is voor hen een belangrijk voorbeeld in hoe zij zich buitenshuis moeten gedragen (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 16; Jonkers, 2003, p.73). Marokkaans-Nederlandse vaders sluiten vaak niet goed aan op deze behoefte van hun zoon. Dit kan te maken hebben met hun autoritaire houding die ze vaak vanuit Marokko gewend zijn (Distelbrink, Gaag et al. p. 14; Lieshout et al. 2007, p. 226). Wanneer de vader een meer autoritatieve opvoedingsstijl aan neemt en minder gefocust is op zijn taak als kostwinnaar en het controleren van zijn zoon buitenshuis, zou de vader meer ruimte hebben om betrokken te zijn op zijn zoon. Voor vaders is het van belang dat zij begeleid en ondersteund worden in het vinden van een nieuwe gezagsverhouding binnen het gezin (Distelbrink et al. 2005, pp. 290-293).

Tot slot wordt in de literatuur beschreven dat de ouderbetrokkenheid op school van belang is op de schoolloopbaan van de kinderen. Betrokkenheid van de opvoeders levert betere resultaten op en geeft minderschooluitval. Voor Marokkaans-Nederlandse opvoeders is het van belang dat zij serieus worden genomen door de docenten van hun kinderen. Hierdoor kunnen zij zich meer uitgenodigd voelen om betrokken te zijn op het schoolleven van hun kind (Kalthoff, 2011; Pels & VolleBergh, 2006, p. 164). Voor de werkers geldt dit mogelijk net zo. Wanneer werkers de opvoeders als serieuze partner zien, voelen opvoeders zich serieus genomen en kunnen opvoeders en werkers samenwerken. Dit levert automatisch meer betrokkenheid op, op dit levensgebied van hun kinderen.

4.2.3 Concrete aanpak

In dit hoofdstuk is er tot nu toe een beeld geschetst van wat de gevraagde houding van de professional is en welke kennis er moet worden overgebracht aan Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Vanuit deze kaders wordt gekeken naar hoe dit in de praktijk gerealiseerd kan worden.

Als eerste valt te denken aan zelfhulpgroepen. Hierin staat de uitwisseling van ervaring van opvoeders centraal. Voor de veiligheid van de opvoeders is het van belang te beginnen binnen een veilige setting, met opvoeders uit dezelfde culturele achtergrond. Later kan het helpen om autochtone en allochtone groepen te mengen zodat er van elkaar geleerd kan worden (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 21; Distelbrink et al. 2005, p. 293; Pels, 1998, p. 217). Het organiseren van zelfhulpgroepen kan het beste worden gedaan door school, zelforganisaties of door wijkvoorzieningen die al aanwezig zijn in de wijk (Distelbrink, Gaag et al. p. 20).

Het uitwisselen en afstemmen tussen opvoeders en instanties is belangrijk om aan te kunnen sluiten op de doelgroep en een goed beeld te hebben van de problematiek die er speelt. Opvoeders krijgen

regelmatig te maken met allerlei projecten waaraan ze moeten deelnemen, waarop zij weinig invloed hebben. Het is belangrijk dat zij invloed hebben op de ontwikkeling van deze projecten zodat zij meer zelfredzaam worden (Distelbrink et al. 2005, p. 294; Jonkers, 2003, p. 73). Daarnaast kunnen opvoeders, met name moeders die overdag niet werken, ingezet worden als vrijwilligers bij projecten gericht op het kind, waardoor hun betrokkenheid op hun kind toe zal nemen (Roedoe, 2014, p. 13). Om dit te bereiken zal wel moeten worden geïnvesteerd in het contact met deze moeders.

Naast afstemming, is het belangrijk aan te sluiten bij de initiatieven vanuit de gemeenschap zelf. Dit zorgt ervoor dat er meer ruimte is voor de oplossingen die de gemeenschap zelf ziet. Door hier gebruik van te maken, nodig je hen uit actief te blijven participeren in de problemen die er spelen. Daarnaast zorgt dit voor aansluiting bij de Marokkaans-Nederlandse cultuur. Zij weten tenslotte het beste wat er speelt en waar zij tegen aan lopen. Wanneer dit betrokken wordt op de situatie in Veldhuizen A, zou er aansluiting en samenwerking gezocht kunnen worden met de vele organisaties die er vanuit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap zijn (Jonkers, 2003, p. 74).

Een andere manier van opvoedondersteuning zijn laagdrempelige groepsbijeenkomsten. Deze zijn het meest effectief wanneer ze aansluiten bij de vragen en behoeften van de opvoeders. Het is goed om de behoeften onder opvoeders te onderzoeken en hier het aanbod op af te stemmen. Gezorgd moet worden dat de vragen op verschillende terreinen terug komen in het aanbod (Distelbrink et al. 2005, pp. 290,293). Herkenbaar beeldmateriaal kan helpen bij de werving en gebruikt worden tijdens deze bijeenkomsten. Bij het houden van deze bijeenkomsten werkt het goed om te starten met een eenmalige bijeenkomst. Hier zullen opvoeders sneller op af komen dan op een reeks bijeenkomsten. Tevens moet rekening gehouden worden met wat een prettige tijd voor opvoeders is om deel te nemen aan een dergelijke bijeenkomst (Distelbrink, Gaag et al. 2012, p. 27; Distelbrink, 2014, p. 8).

Preventieve huisbezoeken bij Marokkaans-Nederlandse gezinnen met een verhoogd risico op probleemgedrag van jongens, dragen bij aan het voorkomen van problemen (Vijghen, 2011, p. 25). Deze gezinnen kunnen geselecteerd worden op het ontbreken van beschermende factoren van jongens als intelligentie en probleemoplossend vermogen, externe interesses en relaties met volwassenen buiten het gezin, de band die jongens met hun opvoeders hebben, het positief gedrag wat jongens lieten zien in de kindertijd en positieve relaties met leeftijdsgenoten (Junger et al. 2003, pp. 16, 63).

Een laatste manier om de ouderbetrokkenheid te vergroten, is door het organiseren van bijeenkomsten speciaal voor vaders (Distelbrink M. , 2014, p. 8). Op deze bijeenkomsten kan er ruimte gereserveerd worden voor een informatief gedeelte, waarin stil wordt gestaan bij hoe zij de opvoeding aan hun zonen in deze Nederlandse samenleving positief vorm kunnen geven door middel van bijvoorbeeld de autoritatieve opvoedingsstijl (Distelbrink et al. 2005, pp. 292, 293; Jonkers, 2003, p. 73). Naast het informatieve gedeelte, kan er ruimte worden gemaakt voor de vaders om daadwerkelijk een band op te bouwen met hun zoon door middel van sportactiviteiten, spel of andere muzische middelen (Roedoe, 2014, p. 14)

Wanneer bovenstaande aanpak gericht is op verschillende levensterreinen als school, het gezin en de vrije tijd heeft zij het meeste effect. De aanpak is het meest effectief wanneer deze gespreid over een langere periode wordt aangeboden waardoor er herhaling plaats kan vinden. Herhaling geeft opvoeders de mogelijkheid om te oefenen met nieuw gedrag (Distelbrink, Gaag et al. 2012, pp. 52-54). Eventueel kan gebruik gemaakt worden van opfrissessies. Tot slot is het van belang dat er bij kleine problemen in de kindertijd al gestart wordt met hulp. Dit heeft tot gevolg dat de opvoeders op de jonge leeftijd van het kind al betrokken leren te zijn, waardoor de kans op ouderbetrokkenheid in de latere leeftijd groter is. Dit kan de kans op problemen in de puberleeftijd verkleinen (Junger et al. 2003, pp. 85-88).

4.3 Conclusie

Om de problematiek rondom het gebrek aan ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen terug te dringen, worden er in de literatuur een heel aantal suggesties genoemd die helpend kunnen zijn in de hulp aan deze gezinnen. Aspecten als voldoende kennis, de opvoeder als uitgangspunt nemen en de verantwoordelijkheid voor het gedrag van jongens bij opvoeders leggen, zijn aandachtspunten voor werkers bij het werken met Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Het is belangrijk om te beseffen dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders over het algemeen minder snel hulp zullen zoeken en zullen accepteren. Hierom is het belangrijk een aantrekkelijk aanbod te hebben wat kan worden aangeboden op de voor opvoeders bekende plekken. Werkers moeten outreachend te werk gaan en gebruik maken van bekende gezichten in het netwerk van de opvoeders. Via een hulpaanbod zouden opvoeders begeleid kunnen worden in het verkrijgen van zicht op de eisen die de democratische samenleving aan hen als opvoeder en aan hun zonen stelt. Ook het vergroten van de communicatieve vaardigheden van opvoeders wordt als belangrijk gezien. Dit helpt hen meer betrokken te zijn op hun zoon en op de omgeving van hun zoon. Aanpakken die werkzaam zijn voor deze doelgroep zijn zelfhulpgroepen, inspelen op de initiatieven vanuit de eigen gemeenschap, laagdrempelige groepsbijeenkomsten en preventieve huisbezoeken. Werkend blijken groepsbijeenkomsten specifiek gericht op vaders. Vaders leren hier meer betrokken te zijn op hun zoon. Tot slot is het belangrijk, bij welke aanpak ook gebruikt wordt, in te spelen op verschillende levensterreinen en deze begeleiding voor langere periode aan te houden. Hoe vroeger de hulp (preventief) ingezet wordt, hoe meer effect er zichtbaar is.

Hoofdstuk 5 Het vergroten van ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen volgens andere organisaties

5.1 Inleiding

Voor dit hoofdstuk zijn twee professionele organisaties benaderd met de vraag hoe zij als welzijnsorganisatie de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse gezinnen vergroten. De deelvraag die in dit hoofdstuk centraal staat is als volgt: *‘Hoe vergroten andere instanties de ouderbetrokkenheid op Nederlands-Marokkaanse jongens met als doel het verminderen van deviant gedrag op straat?’* De meest relevante fragmenten uit het gesprek zijn in dit hoofdstuk samengevat en vormen met elkaar inzicht gevende informatie om de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse gezinnen te vergroten.

Disciplines	Geïnterviewden
Organisaties	O1: Organisatie 1 (Jeugd-Punt) O2: Organisatie 2 (Trias Pedagogica)

5.2 Organisatie Jeugd-Punt

De organisatie Jeugd-Punt is een organisatie die jeugd- en jongerenwerk uitvoert in de gemeente Maarssen. Het jongerenwerk van Jeugd-Punt bestaat uit:

- Jongerenopbouwwerk;
- preventie en voorlichting;
- participatie;
- sportbuurtwerk;
- coaching van jongeren;
- het ondersteunen van initiatieven genomen door de jeugd (Jeugd-Punt, z.d.).

Jeugd-Punt werkt met jongeren in de leeftijd van tien tot drieëntwintig jaar. Onder deze jongeren bevindt zich een grote groep Nederlands-Marokkaanse jongens. Jeugd-Punt investeert in het vergroten van de ouderbetrokkenheid op jongeren. In gesprek met deze organisatie wordt door een jongerenopbouwwerker benoemd dat ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen vaak wel aanwezig is, maar dat deze minder getoond wordt in openbare ruimten (O1.2). Dit kan te maken hebben met de kloof die bestaat tussen de thuissituatie van de jongens en het leven dat zij op straat hebben (O1.4). De ervaring van deze jongerenwerker is dat opvoeders maar één manier van opvoeden kennen en dat deze moeilijk veranderbaar is. Deze opvoeding is gericht op de situatie thuis, buitenshuis kunnen jongens zich anders gedragen (O1.4). Opvoeders hebben soms geen weet van het deviante gedrag van hun zonen buitenshuis (O1.24). Het is belangrijk opvoeders te betrekken bij de problemen die hun zonen op straat kunnen hebben (O1.40). Wanneer opvoeders geconfronteerd worden met het gedrag van hun zonen, is dit voor veel opvoeders een heftige boodschap. Opvoeders krijgen als het ware een spiegel voor zich, als hun kinderen slecht gedrag vertonen, ligt dat namelijk ook aan hun manier van opvoeden (O1.25). Als opvoeders deze boodschap serieus nemen, is de kans reëel dat het gedrag van hun zonen een positieve omslag maakt als gevolg van de invloed die opvoeders uitoefenen (O1.25). Wanneer opvoeders het negatieve gedrag van hun zoon ontkennen en niet bereid zijn deze boodschap te accepteren, is de kans groter dat jongens verder gaan in de criminaliteit (O1.25). Een accepterende houding van opvoeders op het gedrag van hun zonen speelt een duidelijke rol bij het terugdringen van deviant gedrag van jongens buitenshuis (O1.26).

Start betrekken van opvoeders: Vanuit het jongerenwerk is het contact met opvoeders opgebouwd naar aanleiding van een incident dat heeft plaatsgevonden. Daarbij zijn verschillende jongens door

de politie van hun bed gelicht en heeft het jongerenwerk de kans gepakt om opvoeders voor een gesprek uit te nodigen om de zorgen die er over de jongens zijn te bespreken (O1.10).

Naast de opvoeders staan: In het gesprek met opvoeders is gestreefd om naast de opvoeders te staan in plaats van verwijtend tegenover hen (O1.13). Wanneer er weerstand is bij opvoeders richting de werkers, moet hier aandacht aan besteed worden en moet gestreefd worden naar overeenstemming tussen de werker en opvoeder (O1.18). De aansluiting met opvoeders kan worden gezocht op het punt dat geen enkele opvoeder wil dat hun zoon het criminele pad opgaat (O1.7).

Er zijn wanneer je nodig bent: Wat ook heeft bijgedragen aan het contact met opvoeders is het aanwezig zijn in de wijk op de momenten dat het leeft (O1.15). Dit is tevens een uitgangspunt van Jeugd- Punt (O1.19). Zo trekken ze er met goed weer op uit en is er voor opvoeders een lage drempel om even binnen te lopen in het jongerencentrum (O1.41). Het aanwezig zijn in de wijk vraagt wel flexibiliteit van jongerenwerkers. Je dient beschikbaar te zijn op de momenten dat opvoeders of jongeren je nodig hebben (O1.41).

Laagdrempelig: De jongerenwerkers voeren laagdrempelige gesprekken met opvoeders waardoor opvoeders weten wie zij zijn en weten dat jongerenwerkers iets voor hen kunnen betekenen als er zorgen zijn (O1.15).

Persoonlijk contact: Tevens kent de jongerenwerker de opvoeders van de jongeren, waardoor er korte lijntjes zijn op de momenten dat er iets aan de hand is. De korte lijntjes zorgen ervoor dat jongens zich beter gedragen omdat anders hun opvoeder ingelicht wordt (O1.21). Andersom kunnen jongens ook gemakkelijk bij de jongerenwerker terecht als ze zelf ergens mee zitten (O1.22).

Om in contact te raken en te blijven met opvoeders, wordt er gebruik gemaakt van contacten die jongerenwerkers hebben met andere organisaties in de wijk, de moskee en met intermediairs en sleutelfiguren uit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap (O1.3; O1.8; O1.16; O1.17). Vaak heeft een moskee een behoorlijke invloed op Marokkaans-Nederlandse gezinnen. Wanneer er wordt samengewerkt met zo'n invloedrijke bron, staan opvoeders meer open voor de steun vanuit een welzijnsorganisatie (O1.7). Opvoeders die betrokken zijn op hun zonen kunnen als voorbeeld worden gebruikt voor andere opvoeders, zelfs als het er maar enkelen zijn (O1.5; O1.9). Sommigen van deze opvoeders werken als vrijwilliger mee aan projecten die door Jeugd-Punt worden georganiseerd. Dit kan helpend zijn wanneer deze opvoeders enige status hebben in de wijk (O1.8). Hier moet wel over worden nagedacht, omdat bij het leiden van bijvoorbeeld opvoedebatten het gevoelig kan liggen wanneer een bekende uit de gemeenschap de leiding heeft over een dergelijk project, zoals later in dit hoofdstuk wordt beschreven. Ook is de samenwerking met de politie en justitie van belang voor het verminderen van de voorbeeldfunctie die broers en neven uit het meer criminele circuit kunnen hebben (O1.6). Het minder aantrekkelijk maken van negatieve voorbeeldfuncties kan door het positief belonen van jongens die het goed doen. Op deze manier worden jongens uitgedaagd hun best te doen en wordt negatief gedrag indirect bestraft (O1.31). In samenwerking met de politie, justitie, maar ook met andere welzijns- en zelforganisaties kan de jongerenwerker een centrale rol spelen in het contact tussen deze partijen (O1.20). Wanneer er veel zelforganisaties in een wijk aanwezig zijn, is dit een kans om de problemen die spelen aan te pakken. Ook deze organisaties kunnen een rol spelen in het vergroten van de ouderbetrokkenheid (O1.19). Deze organisaties hebben, net als het jongerenwerk zelf, begrensde mogelijkheden bij het terugdringen van deviant gedrag. Wanneer jongens al te ver het criminele pad op zijn is het niet meer hun rol deze jongens daarvan te behoeden (O1.27).

5.3 Organisatie Trias Pedagogica

Trias Pedagogica is een organisatie die zich voornamelijk richt op Marokkaanse-Nederlandse vaders. Trias Pedagogica is opgericht door een Marokkaans-Nederlandse pedagoog, die in zijn eigen opvoeding zijn vader erg gemist heeft (O2.2). Hij merkte dat hij hierin niet de enige was, maar dat meer Nederlands-Marokkaanse jongens deze ervaring hebben. Dit was voor hem aanleiding om zich te richten op het vergroten van de betrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse vaders op hun kinderen (O2.3). Vaders zijn naar zijn idee onmisbaar om deviant gedrag van Nederlands-

Marokkaanse jongens terug te dringen (O2.6). Een goed aanbod om deze betrokkenheid van vaders te vergroten ontbrak naar zijn idee, waardoor hij zich is gaan richten op het bereiken van Marokkaans-Nederlandse vaders (O2.5). Om Marokkaans-Nederlandse vaders te bereiken is volgens deze professional een specifieke benadering nodig. Zo komen vaders niet snel af op opvoedgesprekken, maar zijn zij beter te bereiken door bijvoorbeeld een gesprek over de toekomst van hun kinderen aan te bieden (O2.7). Het is dus een kwestie van je aanbod aantrekkelijk overbrengen op vaders en openstaan voor de vragen die zij zelf hebben (O2.12; O2.13; O2.18). De Marokkaans-Nederlandse vaders zijn vooral te bereiken op de voor hen bekende plekken zoals de moskee (O2.9). Wanneer er met een kleine groep begonnen wordt, kunnen deze vaders er zelf, door mond op mond reclame in hun netwerk, voor zorgen dat er meer Marokkaans-Nederlandse vaders komen (O2.10; O2.40).

De methodiek waar Trias Pedagogica veel mee werkt, zijn de Marokkaanse vaderdebatten (O2.11). Zowel de eerste als de tweede generatie vaders komt naar deze debatten (O2.15). Deze debatten hebben het doel om de betrokkenheid van vaders op hun kinderen te vergroten (O2.29). Uit de ervaring die Trias Pedagogica heeft, blijkt dat vaders de volgende onderwerpen belangrijk vinden:

- het opvoeden in twee culturen;
- de afstemming in de opvoeding tussen henzelf en hun vrouw;
- het communiceren met hun kind;
- belonen en straffen;
- het toezicht op school en op straat (O2.31; O2.50).

Daarnaast wordt er stilgestaan bij de rol die de vader zelf heeft bij de moeilijkheden die zij tegenkomen in de Nederlandse samenleving (O2.27). Vaders van de tweede generatie hebben er tevens behoefte aan gesprekken te voeren over het betrekken van de Islam bij de opvoeding (O2.15). Ook is het volgens Trias Pedagogica van belang kennis te vergroten over de verschillende ontwikkelingsfasen van een kind (O2.37)

Er zijn een aantal moeilijkheden die Trias Pedagogica tegenkomt bij het vergroten van de betrokkenheid van vaders:

- Een bekend probleem is dat de moeder een zoon met deviant gedrag verdedigd, waardoor de vader aan de kant wordt gezet (O2.14).
- Veel vaders vinden het aanleren van bepaalde vaardigheden rondom de opvoeding lastig, omdat zij deze niet hebben meegekregen van hun eigen opvoeders (O2.16).
- Ontkenning is een lastig punt. Het tonen van spijt is in de Marokkaanse cultuur een teken van disrespect tegenover degene aan wie je spijt betuigd (O2.19; O2.22; O2.36). Waar je in Nederland strafvermindering kunt krijgen bij het toegeven van een fout en het betonen van spijt, kun je hier in Marokko juist meer straf voor krijgen (O2.21). Het toegeven van fouten brengt in deze cultuur eveneens schaamte met zich mee (O2.19; O2.35).

Volgens de professional van Trias Pedagogica moet je echt in de Marokkaanse cultuur zitten om deze schaamtecultuur goed te kunnen begrijpen (O2.20). Jongerenwerkers kunnen naar zijn idee beter straffen in plaats van de jongens hun fouten laten bekennen (O2.23). Ook noemt deze professional twee oorzaken die de kans op deviant gedrag onder Nederlands-Marokkaanse jongens vergroten:

1. Zo zou er een verband zijn aangetoond tussen Nederlands-Marokkaanse jongens die deviant gedrag vertonen en het hebben van een lager IQ.
2. Een andere moeilijkheid voor Nederlands-Marokkaanse jongens is het integreren in de Nederlandse samenleving (O2.32; O2.33).

Omdat de toekomstige carrière en het maatschappelijk presteren voor veel Marokkaans-Nederlandse opvoeders belangrijk is, maar zij weinig kennis hebben over het eventuele lage IQ van hun zoon, worden jongens met een laag IQ regelmatig afgewezen door hun opvoeders. Deze afwijzing kan ertoe bijdragen dat deze jongens hun toevlucht zoeken in de criminaliteit (O2.32). Daarnaast lijken Nederlands-Marokkaanse jongens zich te willen integreren in de Nederlandse

samenleving, wanneer dit niet lukt en zij worden afgewezen, laten zij regelmatig een tegenreactie zien en zetten zij zich af tegen anderen, wat deviant gedrag kan veroorzaken (O2.33).

Om te werken met de doelgroep Marokkaans-Nederlandse vaders is het van belang dat de werker aansluit bij de vaders. Zo dient hij *cultuur sensitief* te zijn en is het belangrijk herkenbare verhalen voor vaders te vertellen om hen te prikkelen (O2.39; O2.41). Voor professionals is het belangrijk om naast de vaders te staan; je bent één van hen en niet de pedagoog die komt vertellen hoe vaders moeten opvoeden (O2.8). Vaders geven aan dat ze van de voorbeelden tijdens de debatten het meest leren en deze thuis ook in de praktijk proberen te brengen (O2.54). Vaders krijgen regelmatig ook praktijkopdrachten mee, waarin zij de geleerde vaardigheden in de praktijk kunnen oefenen (O2.57). Een neutrale houding wordt belangrijk geacht wanneer vaders de werker uitdagen. Helpend is om dan de vraag terug te leggen bij de vaders (O2.42; O2.45). Om in te spelen op de ontkenning en schaamtecultuur is het goed om rekening te houden met de manier van communiceren. Indirect communiceren werkt het beste bij deze doelgroep (O2.24; O2.25; O2.43). Het wordt door Marokkaans-Nederlandse vaders gewaardeerd wanneer de werker zich als gelijke opstelt en denkt in kansen in plaats van problemen (O2.44). De vele bemoeienis die Marokkaans-Nederlandse opvoeders vaak al gehad hebben vanuit hulpverlening of vanuit de media, kan een negatieve ervaring voor vaders zijn. Daarom is het belangrijk om de bijeenkomsten laagdrempelig en vrijblijvend te laten zijn en ze zelf te laten zoeken naar een passende oplossing voor de problemen die zij ervaren (O2.26; O2.49). Marokkaanse- Nederlandse vaders kunnen eigenwijs zijn en ze accepteren niet zomaar iedereen. Dat is één van de redenen dat het belangrijk is om geen bekende van deze vaders in de zetten (O2.46; O2.48). Een bekende van vaders wordt door deze vaders vaak niet geaccepteerd, want wie is hij dat hij opeens weet wat goed zou zijn (O2.46). Om in samenwerking met vaders te komen, kan gebruik worden gemaakt van regels die vaders zelf bepalen. Op deze manier wordt het hun eigen bijeenkomst (O2.47).

De professional van Trias Pedagogica noemt nog enkele thema's die hij belangrijk acht te bespreken met de Marokkaans-Nederlandse vaders. Dit zijn, onder andere:

- het zakelijk kunnen opvoeden en je kind kunnen negeren (O2.51; O2.52);
- het stellen van regels van jongs af aan (O2.55);
- als opvoeder een voorbeeldfunctie hebben voor je kind (O2.56; O2.58);
- het belang van andere straffen hanteren dan lijfstraffen (O2.53);
- met je partner kunnen praten en communiceren over de opvoeding van je kind, dat maakt je als opvoeders een sterk team (O2.59; O2.60).

De resultaten van deze methodiek en manier van werken zijn positief. Zo geven vaders na getraind te zijn in deze methodiek aan meer afstemming in de opvoeding te hebben met hun partner, beter te weten hoe om te gaan met het leven in twee culturen, meer aandacht te geven aan hun kind en het kind te belonen bij goed gedrag (O2.11; O2.30).

5.4 Conclusie

Uit het welzijnswerk door de twee genoemde organisaties aan Marokkaans-Nederlandse opvoeders, met als doel het versterken van de ouderbetrokkenheid, blijken een aantal dingen van belang. Zo is het belangrijk dat de werker naast de opvoeder gaat staan waarin de werker denkt in kansen en mogelijkheden in plaats van in problemen. De werker dient samen met de opvoeder op één lijn te komen staan en de samenwerking te zoeken in hoe er het beste voor de jongens kan worden gezorgd. Om opvoeders te bereiken is het helpend om samen te werken met andere organisaties en aanwezig te zijn op de plaatsen waar opvoeders vaak komen. Bij de communicatie met de Marokkaans-Nederlandse doelgroep dient rekening te worden gehouden met het belang van indirect communiceren. Hierdoor zal er meer openheid ontstaan en schieten opvoeders mogelijk minder in de ontkenning en schaamte. Er is bij Marokkaans-Nederlandse opvoeders over het algemeen weinig kennis over de ontwikkelingsfasen van kinderen en jongeren. Andere opvoedthema's waar

Marokkaans-Nederlandse opvoeders, met name vaders, behoefte aan lijken te hebben, zijn het opvoeden binnen twee culturen, de afstemming in de opvoeding tussen man en vrouw, het communiceren met kinderen, beloning en straffen en het toezicht op school en op straat. Ook wordt waarde gehecht aan het bespreken van het betrekken van de Islam in de opvoeding.

Hoofdstuk 6 Conclusie, aanbevelingen en discussie

6.1 Inleiding

De hoofdvraag in dit onderzoek is: *‘Wat is volgens betrokkenen en literatuur nodig voor Welstede om de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten, zodat deviant gedrag op straat in Veldhuizen A van Nederlands-Marokkaanse jongens, in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar, zal af nemen?’*

Om antwoord te geven op deze hoofdvraag en een conclusie te trekken uit dit gehele onderzoek worden eerst de deelvragen kort beantwoord. Vervolgens worden deze deelvragen aan elkaar gekoppeld en worden er enkele conclusies uit het onderzoek getrokken wat leidt tot het antwoord op de hoofdvraag. Er wordt afgesloten met hoe dit onderzoek een antwoord geeft op de hoofdvraag van dit onderzoek.

6.2 Conclusie

Deelvraag 1. Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlandse jongens op straat volgens de literatuur en de Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?

De ouderbetrokkenheid in de Nederlandse opvoeding lijkt vaak gekoppeld te zijn aan de autoritatieve opvoedingsstijl, waarbij de doelen autonomie en sociaal gevoel worden nagestreefd. Kenmerkend voor deze opvoedstijl is dat opvoeders door middel van uitleg en informatie hun kind proberen op te voeden. Door deze opvoedstijl worden jongens uitgedaagd zich te ontwikkelen en maatschappelijk succes te boeken. Dit is passend voor wat de democratische samenleving van hen vraagt. Daarnaast zorgt de openheid en uitleg, waarnaar veel Nederlandse opvoeders lijken te streven, voor een betrokken relatie tussen opvoeders en hun zonen. Deze betrokkenheid zorgt ervoor dat jongens zich over het algemeen vrij voelen om hun problemen met hun opvoeder te bespreken. Hierdoor hebben de meeste jongens minder zelfstandig te dealen met hun eigen problemen en zullen zij doorgaans minder de toevlucht zoeken in deviant gedrag. Ook lijken opvoeders, wanneer zij een warme relatie met hun zoon hebben, invloed uit te kunnen oefenen op het gedrag van hun zoon.

Deelvraag 2. Wat houdt ouderbetrokkenheid in binnen de Marokkaans-Nederlandse cultuur en wat is de invloed van ouderbetrokkenheid op het gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat volgens de literatuur en de Marokkaans-Nederlandse opvoeders uit Veldhuizen A?

De Marokkaanse cultuur heeft invloed op de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Doelen binnen de opvoeding zijn conformisme en maatschappelijke prestatie. In deze cultuur wordt doorgaans een meer autoritaire opvoedingsstijl gehanteerd, waarbij er minder ruimte is voor overleg en gesprek tussen de opvoeder en hun zoon. Hierdoor kunnen sommige Nederlands-Marokkaanse jongens de vaardigheden missen om zich te kunnen ontwikkelen in de Nederlandse samenleving. In de puberteit, de periode waarin Nederlands-Marokkaanse jongens zich meer buitenshuis bevinden, wordt door hun opvoeder vaak een behoorlijke zelfstandigheid van hen verwacht. Het zicht van opvoeders op hun zonen kan hierdoor sterk verminderen. De verwachting van opvoeders van de toezichhoudende rol van de gemeenschap, zoals deze in Marokko wordt gekend, ontbreekt vaak in Nederland. Door deze combinatie van omstandigheden kunnen Nederlands-Marokkaanse jongens een plek missen waar ze met hun problemen terecht kunnen. Er wordt binnen de vriendengroepen vaak uiting gegeven aan hun problemen door het zoeken naar erkenning, status en respect door middel van deviant gedrag. Bovendien is het in de Marokkaanse cultuur gewoon dat jongens de competenties die zij nodig hebben als volwassen man oefenen binnen de vriendengroep, waarbij er vanuit gegaan wordt dat het soms negatieve gedrag wat

hiermee gepaard gaat er bij hoort en af zal nemen naarmate jongens ouder worden. Wanneer de opvoeder meer betrokken zou zijn op zijn zoon, verliest de zoon bij het tonen van deviant gedrag mogelijk iets van de goede relatie die hij met de opvoeder heeft, waardoor het tonen van deviant gedrag minder aantrekkelijk voor hem wordt. Niet iedere Marokkaans-Nederlandse opvoeder kan geplaatst worden in het beeld wat is geschetst over de Marokkaans-Nederlandse opvoeding. Zo blijkt uit de interviews dat opvoeders een betrokken relatie met hun zoon zeggen te hebben. Dit is hoopgevend omdat dit aantoont dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders in staat zijn zich de vaardigheden die de Nederlandse samenleving van opvoeders vraagt, eigen te maken.

Deelvraag 3: Wat is volgens literatuur nodig om ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten waardoor deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens op straat afneemt?

Om de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten, benoemt de literatuur een aantal suggesties die helpend zijn in bij de hulp aan Marokkaans-Nederlandse gezinnen:

- Zo is het hebben van voldoende kennis van deze doelgroep belangrijk, moeten de opvoeders als uitgangspunt genomen worden en moeten de opvoeders worden gewezen op de hoofdverantwoordelijkheid die zij hebben voor het gedrag van hun zonen.
- Ook het verkrijgen van kennis over de eisen die de democratische samenleving aan opvoeders stelt is van belang en moet er aandacht worden besteed aan de communicatie tussen opvoeders en hun zoon.
- Het hulpaanbod aan Marokkaans-Nederlandse opvoeders komt het meest tot zijn recht wanneer gebruik wordt gemaakt van zelfhulpgroepen, initiatieven vanuit de eigen gemeenschap, laagdrempelige groepsbijeenkomsten en preventieve huisbezoeken. Om deze hulp toegankelijk te maken wordt aanbevolen deze hulp op de voor opvoeders bekende plekken aan te bieden en gebruik te maken van intermediairs.
- Voor professionals die werken met Marokkaans-Nederlandse opvoeders is een outreachende houding een vereiste.
- Tot slot is het belangrijk in iedere aanpak in te spelen op verschillende levensterreinen en deze begeleiding voor langere periode aan te houden. Hoe vroeger de hulp (preventief) ingezet wordt, hoe meer effect er zichtbaar is.

Deelvraag 4: Hoe vergroten andere instanties de ouderbetrokkenheid op Nederlands-Marokkaanse jongens met als doel het verminderen van het deviante gedrag op straat?

Uit het welzijnswerk door de twee genoemde organisaties aan Marokkaans-Nederlandse opvoeders, met als doel het versterken van de ouderbetrokkenheid, blijken een aantal dingen van belang bij het verlenen van hulp aan deze doelgroep:

- Zo is het belangrijk dat de werker naast de opvoeder gaat staan waarin de werker denkt in kansen en mogelijkheden in plaats van in problemen. De werker dient samen met de opvoeder op één lijn te komen staan en de samenwerking te zoeken in hoe er het beste voor de jongens kan worden gezorgd.
- Om opvoeders te bereiken is het helpend om samen te werken met andere organisaties en aanwezig te zijn op de plaatsen waar opvoeders vaak komen.
- Bij de communicatie met de Marokkaans-Nederlandse doelgroep dient rekening te worden gehouden met het belang van indirect communiceren. Hierdoor ontstaat er meer openheid en schieten opvoeders mogelijk minder in de ontkenning en schaamte.
- Opvoedthema's waar Marokkaans-Nederlandse opvoeders, met name vaders, behoefte aan lijken te hebben, zijn het opvoeden binnen twee culturen, de afstemming in de opvoeding

tussen man en vrouw, het communiceren met kinderen, beloning en straffen en de toezicht op school en op straat.

- Het organiseren van opvoedebatten voor Marokkaans-Nederlandse vaders kan een geschikte vorm zijn voor het overbrengen van kennis.
- Er wordt waarde gehecht aan het bespreken van het betrekken van de Islam in de opvoeding.
- Het blijkt dat Marokkaans-Nederlandse opvoeders over het algemeen weinig kennis hebben over de ontwikkelingsfasen van kinderen en jongeren.

Aan de hand van bovenstaande deelvragen blijkt dat er een verschil is in de opvoeding zoals Nederlandse opvoeders geven en zoals Marokkaans-Nederlandse opvoeders gewend zijn. Dit is onder andere terug te zien in de autoritatieve opvoedingsstijl die veel Nederlandse opvoeders hanteren en de meer autoritaire stijl waar nog veel Marokkaans-Nederlandse opvoeders gebruik van maken. Dit verschil in opvoedingsstijl leidt tot verschillende mate van ouderbetrokkenheid van opvoeders op hun zonen. Zo kan er gezegd worden dat Nederlandse opvoeders doorgaans meer overleg hebben met hun zoon en hun zoon meer openheid lijkt te tonen naar zijn opvoeder. De invloed van opvoeders lijkt door de open relatie die veel opvoeders met hun zoon lijken te hebben, groter dan onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders, waar minder overleg plaats vindt en zonen meer hun eigen gang gaan. Ook zijn de opvoeddoelen van Nederlandse opvoeders anders dan die van Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Zo hechten Nederlandse opvoeders veel waarde aan autonomie en sociaal gevoel, waar Marokkaans-Nederlandse opvoeders meer waarde lijken te hechten aan conformisme en maatschappelijke prestatie. Nederlandse opvoeders lijken meer zicht te hebben op waar hun zoon zich bevindt en wat hij doet dan Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Uit interviews blijkt echter dat ook veel Marokkaans-Nederlandse opvoeders goed op de hoogte zijn van waar hun zoon zich bevindt. Dit biedt perspectief voor Welstede, omdat een deel van de opvoeders wel in staat lijkt om hun zonen op te voeden naar de eisen van de Nederlandse samenleving. Mogelijk houdt dit verband met de integratie of een hoger opleidingsniveau van de opvoeders die tijdens dit onderzoek gesproken zijn.

Uit de laatste twee deelvragen over aanbevelingen uit de literatuur en aanbevelingen volgens de twee geïnterviewde organisaties, lijken de suggesties overeen te komen en op elkaar aan te sluiten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat deze suggesties helpend lijken te zijn volgens verschillende onderzoekers en binnen meerdere organisaties. Dit vergroot de betrouwbaarheid van deze suggesties.

Door het onderzoek dat is gedaan naar de ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen, is duidelijkheid ontstaan over wat nodig is bij het vergroten van ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders en wat er van hen verwacht wordt door de Nederlandse samenleving. Zo zou er in Marokkaans-Nederlandse gezinnen meer ruimte moeten komen voor overleg en uitleg aan het kind. Ook is meer openheid over problemen wenselijk, waardoor jongens hun opvoeder weten te vinden bij problemen. Tot slot zou het goed zijn wanneer Marokkaans-Nederlandse opvoeders zich meer bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor het gedrag van hun zonen, ook buitenshuis.

Samen met de aanbevelingen die zijn verzameld door middel van literatuurstudie en interviews met ervaren professionals geven deze inzichten antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek. De aanbevelingen die in de volgende paragraaf zullen worden beschreven, geven een zo volledig en concreet mogelijk antwoord op hoe Welstede de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders in Veldhuizen A kan vergroten.

6.3 Aanbevelingen

Er worden naar aanleiding van dit onderzoek een aantal aanbevelingen aan Welstede gedaan. Deze aanbevelingen hebben betrekking op drie verschillende niveaus, namelijk de professionaliteit van de uitvoerende werkers van Welstede, het hulpaanbod en de samenwerking van Welstede met andere organisaties. Tot slot zal er een advies voor eventueel vervolgonderzoek worden geformuleerd.

Professionaliteit van uitvoerende werkers

Omdat de werkers die werken voor Welstede, veel in aanraking komen met Marokkaans-Nederlandse gezinnen, is het nodig dat zij de aansluiting kunnen maken met deze doelgroep. Hieruit volgen de volgende aanbevelingen.

Aanbeveling 1 – Kennis van de doelgroep

Wanneer een werker werkt met Marokkaans-Nederlandse gezinnen is het belangrijk dat deze werker kennis heeft over de Marokkaanse cultuur en de problematiek die veel voorkomt in Marokkaans-Nederlandse gezinnen. Om deze reden is het goed om te zorgen dat alle uitvoerende werkers die met deze doelgroep in aanraking komen voldoende geschoold worden om de aansluiting met de doelgroep zo goed mogelijk te kunnen maken. Welstede kan dit concreet aan uitvoerend werkers aanbieden door tijd te bieden om kennis te verwerven middels een trainingsaanbod of door het aanbieden van kennisgevende literatuur. In dit aanbod is het met name van belang dat werkers kennis hebben van de schaamtecultuur en het indirect kunnen communiceren met de doelgroep.

Aanbeveling 2 – Benadering door de werker

Om aansluiting te kunnen maken met de Marokkaans-Nederlandse doelgroep is het aan te bevelen dat de werkers zich outreachend opstellen door aanwezig te zijn in de wijk en opvoeders zelf op te zoeken. Werkers zouden de tijd moeten krijgen en nemen om het vertrouwen te winnen van opvoeders. Hierin is duidelijke informatie en communicatie van belang. De aansluiting van de werkers op de opvoeders kan door in te steken op de gezondheid en het welbevinden van het kind. Dit helpt de werkers om op één lijn te komen met de opvoeder. Ook vinden opvoeders het prettig wanneer er uitgegaan wordt van kansen in plaats van problemen. Werkers dienen de opvoeder te allen tijde serieus te nemen, alleen dan zal de opvoeder hen opzoeken wanneer er problemen zijn en ervaren zij het nut van hun medewerking. Het is belangrijk dat de werkers de hoofdverantwoordelijkheid altijd bij de opvoeders leggen en hen dit duidelijk uitleggen. Ook het belang van zicht op hun zoon moet naar opvoeders blijvend worden gecommuniceerd.

Concreet aanbod

In het aanbod wat Welstede aanbiedt in Veldhuizen A, zijn er een aantal aspecten die toegevoegd kunnen worden om de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders te vergroten en in te zetten om deviant gedrag tegen te gaan.

Aanbeveling 3 – Preventie

Wanneer ouderbetrokkenheid van jongs af aan als vanzelfsprekend wordt beschouwd, zullen jongens op latere leeftijd meer betrokkenheid van hun opvoeder ervaren, waardoor zij minder de behoefte zullen hebben om hun toevlucht te zoeken in deviant gedrag en het zoeken van respect bij vrienden. De invloed op het gedrag van hun zoon is groter wanneer de opvoeder betrokken is. Jongens met een betrokken opvoeder hebben meer te verliezen wanneer zij hun toevlucht zoeken in deviant gedrag. Daarom is het van belang dat Welstede preventief te werk gaat in het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Dit kunnen zij doen door het vroegtijdig signaleren van opvoeders die minder betrokken lijken, minder goed zijn geïntegreerd of waarvan hun zonen vroegtijdig probleemgedrag laten zien. De basisschool kan helpen bij het vroegtijdig signaleren en het wijzen van de ouders op het belang van ouderbetrokkenheid. Voor Welstede kan het goed zijn om contact te leggen met basisscholen om een preventief aanbod te kunnen bieden.

Aanbeveling 4 – Versterken van opvoedvaardigheden

Omdat uit dit onderzoek blijkt dat de opvoedvaardigheden van Marokkaans-Nederlandse opvoeders vaak niet toereikend zijn en er onvoldoende kennis is over verschillende opvoedthema's, is het aanbevolen om een aanbod te creëren waarin deze punten aan bod komen. De meest toegankelijke vorm om dit aan te bieden aan opvoeders lijken laagdrempelige groepsbijeenkomsten waarin opvoeders over verschillende thema's kunnen praten en discussiëren. Dit kan plaatsvinden in een debatvorm, omdat blijkt uit dit onderzoek dat deze vorm passend is bij de Marokkaans-Nederlandse doelgroep. Overwogen kan worden om deze laagdrempelige groepsbijeenkomsten gescheiden aan zowel vaders als moeders te bieden. Dit aanbod heeft als doel de opvoeders te begeleiden in het betrokken opvoeden in een democratische samenleving zoals Nederland deze kent. Thema's waar Marokkaans-Nederlandse opvoeders onvoldoende vaardigheden of kennis over kunnen hebben zijn het autoritair opvoeden, het bewust opvoeden, zicht op je zoon hebben, kennis van de Nederlandse cultuur en het opvoeden in twee culturen, de hoofdverantwoordelijkheid als opvoeder, de rolpatronen van opvoeders waarbij ook de vader een belangrijke rol heeft naar zijn zoon, de communicatie met hun zonen, het onderwijssysteem in Nederland, de afstemming tussen de opvoeders, de ontwikkelingsfasen en de daar bijhorende leefwereld van het kind, straffen en belonen, de puberteit, de invloed van religie en het omgaan met discriminatie. Er kan gebruik worden gemaakt van beeldmateriaal waarover opvoeders in discussie kunnen gaan.

Samenwerking

Tijdens het uitvoeren van dit onderzoek is meerdere keren terug gekomen dat het van onmisbaar belang is dat Welstede samen werkt met andere organisaties in de wijk Veldhuizen A. Dit draagt bij aan het bereiken van de Marokkaans-Nederlandse gezinnen, de integrale aanpak en het overdragen van de verantwoordelijkheid van de problematiek aan de gemeenschap zelf.

Aanbeveling 6 – Samenwerking

Om de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap meer betrokken te laten zijn op de problematiek en deze doelgroep beter te kunnen bereiken zal er samenwerking gezocht moeten worden met organisaties vanuit de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap zelf. Veel genoemde organisaties zijn:

- Stichting Irshad;
- de Marokkaanse Vereniging;
- Stichting Sabiel;
- de Moskee.

In de samenwerking kan gebruik gemaakt worden van rolmodellen en sleutelfiguren. Deze kunnen ervoor zorgen dat de Marokkaans-Nederlandse doelgroep bereikt wordt, bewust gemaakt wordt van de problematiek en actief bezig gaat met het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Door de samenwerking met deze organisaties kan Welstede opvoeders bereiken op de voor hen bekende (veilige) plekken waardoor meer opvoeders bereikt zullen worden.

Vervolgonderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat de problematiek onder de Marokkaans-Nederlandse gezinnen meerdere oorzaken kent. Om deze problematiek integraal aan te pakken is het van belang dat er, naast de ontstane kennis over ouderbetrokkenheid ook meer kennis wordt verworven over mogelijke andere oorzaken. Mogelijkheden van oorzaken voor het deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen zijn onder andere:

- de invloed van de eer- en schaamte cultuur;
- de hoge verwachtingen van opvoeders aan hun zonen;
- de laag economische status van veel Marokkaans-Nederlandse gezinnen;
- de weinige voorbeeldfiguren voor jongens;
- het geringe toekomstperspectief;
- het besmettingsgevaar in wijken waar veel Nederlands-Marokkaanse jongens wonen;
- de stigmatisering;

- de discriminatie en de afwijzing die Nederlands-Marokkaanse jongens ervaren.

De kennis over deze factoren is van belang omdat een integrale aanpak het meest effectief werkt in de aanpak van het terugdringen van het deviante gedrag onder Nederlands-Marokkaanse jongens.

Een ander vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op hoe jongeren zelf de ouderbetrokkenheid ervaren en wat zij aangeven nodig te hebben van hun opvoeders.

6.4 Discussie

Productevaluatie

De factoren die van invloed zijn geweest op het resultaat van dit product zijn samen te vatten volgens uitgangspunten van een SWOT-analyse.

- Sterktes: structuur en planning; afbakening onderwerp; samenwerking; verdieping Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse cultuur en opvoeding; inzicht van wijkprofessionals.
- Zwaktes: Oude bronnen; optimistische voorbereiding; slechts enkele professionals gesproken; geen jongeren gesproken.
- Kansen: vele organisaties en betrokken werkers in wijk, open interviews, grote doelgroep Welstede, flexibiliteit Welstede.
- Bedreigingen: opvoeders niet mee werken; sociaal wenselijke antwoorden; niet bereiken problematische doelgroep, geringe samenwerking Welstede en andere organisaties.

Door de goede planning en fijne samenwerking met elkaar, de opdrachtgever en de betrokkenen uit de wijk is het gelukt om een veelzijdig beeld te kunnen weergeven in dit afstudeeronderzoek. De literatuurstudie naar de Marokkaans-Nederlandse cultuur en opvoeding gaf ons inzicht in relevante informatie die nodig was om in gesprek te kunnen gaan met opvoeders en professionals. De vrijheid en flexibiliteit van Welstede, onze opdrachtgever, heeft ons veel ruimte gegeven om ons eigen onderwerp te zoeken en daarmee aan de slag te gaan. Dit heeft voor grote motivatie gezorgd.

Door de moeite die we hebben ondervonden bij het zoeken van opvoeders die mee wilden werken aan de interviews, zijn we veel tijd verloren. Achteraf hadden we hier meer rekening mee moeten houden bij het maken van onze planning. Tijdens het maken van ons plan van aanpak hadden we dit probleem niet als zo groot voorzien. Wat we hieruit leren is dat het belangrijk is om van te voren na te gaan of de doelgroep die nodig is beschikbaar is. Een gevolg van het moeilijk bereiken van de opvoeders is dat we geen opvoeders hebben gesproken met probleemjongeren. Wij hebben opvoeders deur aan deur benaderd, waarbij we merkten dat opvoeders die problemen ondervonden geen zin hadden om daar ook nog eens met ons over te praten, zo vertelden ze ons dit letterlijk. Doordat we opvoeders hebben gesproken die over het algemeen goed geïntegreerd waren, laat dit een ander beeld zien dan de groep opvoeders die wij in ons onderzoek belichten. Hierdoor geven de interviews een ander beeld dan de literatuur en professionals uit de wijk en van andere organisaties geven. Een andere bedreiging is dat we niet weten wanneer opvoeders sociaal wenselijke antwoord geven en wanneer niet. Uit de literatuurstudie komt duidelijk naar voren dat de Marokkaans-Nederlandse doelgroep wegens eer en schaamte zich niet altijd kwetsbaar op durft te stellen. Dit kan tot gevolg hebben dat de opvoeders die wij gesproken hebben niet altijd hun moeite rondom het gedrag van hun zoon hebben durven noemen. Ook dit kan voor een vertekend beeld zorgen.

In onze literatuurstudie zijn wij gestart met het lezen van veel literatuur. Pas na enkele weken realiseerden we ons dat er enkele bronnen tussen zaten die gedateerd waren en daardoor ook minder relevant waren. Deze bronnen hebben we zo veel mogelijk vervangen door nieuwe literatuur, maar dit is niet altijd gelukt. Tot slot is een zwakte in dit onderzoek dat er niet met de Nederlands-Marokkaanse jongens zelf is gesproken. Hierdoor kunnen we het beeld wat opvoeders ons hebben gegeven niet verifiëren met hoe hun zoon dit ervaart. Dit is een gevolg van de korte

onderzoekperiode die wij voor dit onderzoek hadden. Wij moesten keuzes maken en ons onderzoek afbakenen.

Procesevaluatie

Als we kritisch terug kijken op deze periode van onderzoek doen, zijn we zeer tevreden over het proces wat we hierin hebben doorgemaakt. De samenwerking is altijd goed verlopen, wanneer er dingen speelden werd dit direct uitgesproken. De goede planning heeft deze samenwerking mogelijk gemaakt. Als onderzoekers zijn we zorgvuldig te werk gegaan door eerst de literatuurstudie af te ronden alvorens we gestart zijn met de interviews voor ons praktijkgedeelte. Hierdoor bezaten we de kennis die nodig was voor het in gesprek gaan met de Marokkaans-Nederlandse opvoeders. We hebben geprobeerd de verworven kennis van zowel het literatuur- als het praktijkgedeelte zorgvuldig en eerlijk te formuleren. Wij hebben tevens geprobeerd een genuanceerd beeld te schetsen. Dit was niet altijd gemakkelijk omdat we door ons onderwerp veelal de negatieve kant van de Marokkaans-Nederlandse opvoeding moesten belichten. Achteraf gezien hadden we de hoofdvraag van ons onderzoek dan ook anders, positief, willen formuleren. Dit had het belichten van de positieve kanten meer ruimte gegeven.

Door de keuze tijdens ons onderzoeksproces om professionals uit de wijk te betrekken in ons onderzoek, hebben we een zo volledig mogelijk beeld kunnen weergeven van de invloed van de ouderbetrokkenheid op het deviant gedrag van Nederlands-Marokkaanse jongens. Dit is een aanvulling op het gemis van relevante interviews met opvoeders over het probleemgedrag van hun zoon. Door dat dit onderzoek slechts drie maanden tijd in beslag mocht nemen was er geen kans om eerst een vertrouwensband met deze opvoeders op te bouwen, welke we wel nodig achten om dit onderwerp goed te kunnen bespreken.

Met de start van dit onderzoek wilden we aan het einde van dit onderzoek concrete aanbevelingen kunnen doen aan Welstede om de ouderbetrokkenheid te vergroten waardoor deviant gedrag van jongens op straat zou kunnen verminderen. Wij zien in dat de aanbevelingen die wij hebben gedaan aan Welstede slechts een kleine stap in de goede richting van het betrekken van opvoeders zijn. Toch denken we dat we de oorzaken van het gebrek aan betrokkenheid van sommige Marokkaans-Nederlandse opvoeders hebben weten te benoemen. Doordat er in dit onderzoek inzicht is gegeven in de oorzaken zal er ook ruimte zijn om het belang van de initiatieven die nodig zijn te zien. Dit kan bijdragen aan de motivatie van werkers en organisaties om dit probleem verder aan te pakken aan de hand van enkele concrete aanbevelingen die wij hebben gedaan. Wij hopen dan ook dat ze hier actief mee aan de gang gaan, omdat we de afgelopen drie maanden zijn gaan beseffen dat opvoeders echt een sleutel kunnen zijn in het terugdringen van deviant gedrag.

Bibliografie

Aarssen, J., Beekhoven, S., Broekhof, K., Cohen de Lara, H., Hoogeveen, K., Jong, L. d., et al. (2012). *Ouderbetrokkenheid*. Utrecht: Sardes.

Adviesraad Integratie & participatie. (2009, 01 06). *Advies Veldhuizen A, (g)een veilige buurt?*
Opgehaald van <http://www.ede.nl>

Baarda, D., Goede, M. d., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/ Houten: Wolters-Noordhoff.

Balogh, L., Siesling, M., Jacobs, M., & Moors, H. (2009). *Eigenheid of eigenzinnigheid: analyse van cultuur- en geloofsgerelateerde denkbbeelden en gedragsuitingen in de gemeente Ede*.
Opgehaald van <http://www.ede.nl>

BeHr Groep. (2012, 2). *Samenwerkingsverband Aanpak Marokkaans- Nederlandse risicjongeren [databank]*. Opgehaald van <http://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl>

Berkel, M. v. (2014, 04 04). *Vrees voor rellende Marokkaanse jeugd*. Opgehaald van <http://www.spitsnieuws.nl>

Boom, J. d., Wensveen, P. v., Hermus, P., Weltevrede, A., & San, M. v. (2014, 04). *Marokkaanse Nederlanders in Ede 2013: de positie op het terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit (meting 4)*. Opgehaald van <http://www.ede.nl>

Boothby, A. (2014, 04 01). *Marokkaanse ouders staan machteloos*. Opgehaald van <http://www.spitsnieuws.nl/>

Centraal Bureau Statistiek. (2014). *begrippen minimuminkomen*. Opgeroepen op 12 01, 2014, van <http://www.cbs.nl>

Centraal Bureau Statistiek. (2015). *Wat is het verschil tussen de eerste en tweede generatie*.
Opgeroepen op 03 04, 2015, van <http://www.cbs.nl>

Dijns, D. L. (2008). *Opvoeding, houding en gedrag: een studie naar het verband van reguliere en van justitieel intramurale opvoeding met de houding ten opzichte van sociale grenzen en (probleem)gedrag van jongeren*. Opgehaald van <http://irs.ub.rug.nl/ppn/314179615>

Distelbrink, M. (2014). *Marokkaanse vaders bereiken met opvoedsteun*. Opgehaald van <http://www.zorgwelzijn.nl>

Distelbrink, M., Gaag, R. v., Halane, S., Knippels, V., Mehraz, A., & Naber, P. (2012, september). *Opvoeddebatten met Marokkaanse vaders: een methodiekbeschrijving*. Opgehaald van <http://www.verwey-jonker.nl>

Distelbrink, M., Geense, P., & Pels, T. (2005). *Diversiteit in vaderschap*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Distelbrink, M., Kromontono, E., Roeleveld, W., & Steketee, M. (2010, april). *Kinderen aan het woord over gezinnen*. Opgehaald van <http://www.verwey-jonker.nl/>

- Distelbrink, M., Pels, T., Jansma, A., & Gaag, R. v. (2012, juli). *Ouderschap versterken - Literatuurstudie over opvoeding in migrantengezinnen en de relatie met preventieve voorzieningen*. Opgehaald van <http://www.verwey-jonker.nl>
- Dubbeld, L. (2008, 12). Jongerenoverlast in Nederlandse gemeenten - van vernieling tot vuurwerk. *Secondant#6*, 40-45.
- Eddaoudi, A. (1998). *Marokkaanse jongeren*. Rotterdam: Ad. Donker.
- Feddema, G., & Wagenaar, A. (2008). *En als we nou weer eens gewoon gingen opvoeden*. Houten: Unieboek.
- Gemeente Ede. (2014a, 01). *Wijk- en buurtprofielen Ede 2013: Het sociale en fysieke leefklimaat per wijk en 11 buurten*. Opgehaald van <http://www.ede.nl>
- Gemeente Ede. (2014b, 05). *Leefbaarheidsmonitor Ede 2013: Leefbaarheid, veiligheid en participatie in wijken, dorpen en buurten*. Opgehaald van <http://www.ede.nl>
- gemeente Nijmegen. (2009, 07 14). *Startnotitie Marokkanen Aan Zet! Integraal beleid voor de Marokkaanse gemeenschap in Nijmegen*. Opgehaald van <http://www.nijmegen.nl>
- Heerikhuizen, N., & van, W. B. (2009). *Samenlevingen*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Heijmans, T. (2011, 10 12). *Hoe is het met de Marokkaanse jongens die hoera riepen op 9/11?* Opgehaald van www.volkskrant.nl
- Hermes, J., Naber, P., & Dieleman, A. (. (2012). *Leefwerelden van jongeren*. Bussum: Uitgeverij Coutino.
- Huigens, D., & Timmers. (2009). *Opvoedingsstress- Oorzaken en oplossingen*. Assen: van Gorcum.
- Jeugd-Punt. (z.d.). *Jeugd-Punt: Uitvoerend jeugd en jongerenwerk*. Opgeroepen op 04 23, 2015, van <http://www.jeugd-punt.nl>
- Jongma- Roelants, T., & Cuyvers, P. (. (1995). *Gezinnen van deze tijd*. Kampen: Kok.
- Jonkers, M. (2003). *Een miskende revolutie : Het moederschap van Marokkaanse vrouwen*. Amsterdam: Aksant.
- JP van den Bent Stichting. (z.d.). *Vraaggerichte werkwijze*. Opgeroepen op 12 06, 14, van <http://www.jpvandenbent.nl>
- Junger, M., Mesman, J., & Meeus, W. (2003). *Psychosociale problemen bij adolescenten : prevalentie, risicofactoren en preventie*. Assen: Van Gorcum.
- Jurgens, F. (2007). *Het Marokkanendrama*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Kalthoff, H. (2009, 04). *Een pleidooi voor een krachtig opvoedoffensief: Opvoedondersteuning aan migrantengezinnen schiet tekort*. Opgehaald van <http://www.jeugdenco.nl>

- Kalthoff, H. (2011, maart). *Ouderbetrokkenheid bij voor- en vroegschoolse educatie, peuterspeelzaal en onderwijs [factsheet]*. Opgehaald van <http://www.nji.nl/>
- Kenniswerkplaats tienplus. (z.d.). *migrantenouders, Triple P Divers: nog beter aansluiten bij*. Opgehaald van <http://www.kenniswerkplaats-tienplus.nl>
- Keulen, A. v. (2012). *Samen verschillend*. Amsterdam: Reed business.
- Keulen, A. v., & Beurden, A. v. (2006). *Van alles wat meenemen - diversiteit in opvoedingsstijlen in Nederland*. Bussum: Coutinho.
- Keulen, A. v., Beurden, A. v., & Pels, T. (2010). *Van alles wat meenemen - diversiteit in opvoedingsstijlen in Nederland (3e druk)*. Bussum: Coutinho.
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Leeuwen, K. v., & Crombrugge, H. v. (2012). *Gezinnen in Soorten*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.
- Leij, A. v. (2013). *De pretparkgeneratie*. Amsterdam: Nijgh en van Ditmar.
- Lieshout, P. v., Meij, M. v., & Pree, J. d. (2007). *Bouwstenen voor betrokken jeugdbeleid*. Amsterdam: University Press.
- Molen, H. v. (2009, 12 1). *Meer betrokken ouders*. Opgehaald van <http://www.aanvalopschooluitval.nl/>
- Nationaal Kompas Volksgezondheid. (2014). *Wat is sociaaleconomische status*. Opgeroepen op 02 25, 2015, van www.volksgezondheidszorg.info
- Nederlandse Gezinsraad. (2005). *Allochtone gezinnen Feiten en cijfers*. Den Haag: Nederlandse Gezinsraad.
- O&O Fonds-GGZ. (2014, 01). *Cultuursensitiviteit op de werkvloer: Voor leidinggevenden en hun teamleden in de geestelijke gezondheidszorg: Handreiking*. Opgehaald van <http://www.ggz-connect.nl>
- Onderwaater, A. (2008). *De onverbreekelijke band Inleiding & ontwikkelingen in de contextuele therapie van Nagy*. Amsterdam: Pearson.
- Oztas, H. (2014, 11 24). mondelinge communicatie. *jongerenwerker Veldhuizen*. Ede.
- Pas, A. v. (2006). *Handboek methodisch ouderbegeleiding deel 2 - naar de psychologie van ouderschap*. Amsterdam: SWP.
- Pels, T. (1998). *Opvoeding in Marokkaanse gezinnen in Nederland*. Assen: van Gorcum.
- Pels, T. (2003). *Respect van twee kanten : Een studie over last van Marokkaanse jongeren*. Assen: van Gorcum.

- Pels, T., & VolleBergh, (. (2006). *Diversiteit in opvoeding en ontwikkeling : een overzicht van recent onderzoek in Nederland*. Amsterdam: Aksant.
- Pels, T., Distelbrink, M., & Postma, L. (2009, 7). *Opvoeding in migratiecontext - review van onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe nederlanders*. Opgehaald van <http://www.verwey-jonker.nl/>
- Pels, T., Gruijter, M. d., & Lahri, F. (2008, 10). *Jongeren en hun Islam - Jongeren over hun ondersteuning als Moslim in Nederland*. Opgehaald van <http://www.verwey-jonker.nl/>
- Pels, T., Ketner, S., & Naber, P. (2012, januari). *Een vader is meer dan 100 meesters*. Opgehaald van <http://www.verwey-jonker.nl>
- Redactie Reformatorisch Dagblad. (2013, 06 01). Nederland neemt (te) snel afscheid van de kerk. *Reformatorisch Dagblad*.
- Redactie Trouw. (2009, 01 12). Modern Nederland is Calvin in het Calvinisme heel wat schatplichtig. *Trouw*.
- Roedoe, M. (2014, 12). Kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling ouderbetrokkenheid [ongepubliceerde bron]. Ede.
- Sligter, A. (2011, 11 16). *Hoe strenger hoe beter*. Opgehaald van <http://www.vn.nl>
- Slot, W., & Aken, M. v. (2014). *Psychologie van de adolescentie*. Amersfort: ThiemeMeulenhoff.
- Transitiebureau WMO. (2014). *Acht bakens van Welzijn Nieuwe Stijl*. Opgeroepen op 12 1, 2014, van <http://www.invoeringwmo.nl/>
- Valk, L. v., & Blaaubeen, H. (1996). *De kunst van het overleven: Marokkaanse jongens Methodiek en communicatie*. Utrecht: Jan van Arkel.
- Van Rheenen, R. (2014a, 11 24). mondelinge communicatie. *wijkregisseur Veldhuizen*. Ede.
- Van Rheenen, R. (2014b). *Concept Wijkagenda mei 2014 – mei 2017 Ede Veldhuizen & Kernhem*. Ede: sociaal team gemeente Ede.
- Vijghen, M. (2011, oktober). *Hoe specifiek is regulier beleid (en andersom)?: Een inventarisatie van de specifieke inspanningen en recente resultaten van de tweeëntwintig gemeenten van het Samenwerkingsverband Marokkaans-Nederlandse risicjongeren*. Opgehaald van <http://ede.nl>
- Visser, E. d., & Wezel, E. (2011, 05). *positief nieuwsgierig*. Opgehaald van <http://www.hbokennisbank.nl>
- Weerman, F. (2014, 09). *Jongeren en gangs*. Opgehaald van <http://www.kennislink.nl>
- Werdmölder, H. (2005). *Marokkaanse Lieverdjes Crimineel en hinderlijk gedrag onder Marokkaanse Jongeren*. Amsterdam: Balans.
- Wilterdink, N., & Heerikhuizen, B. (2009). *Samenlevingen*. Groningen/Houten: Noordhoff uitgevers.

- WRR, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2004). *Waarden, normen en de last van het gedrag*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Wubs, J., & Diekstra, R. (2010). *Opvoedingscanon - omdat over kinderen zoveel meer te weten valt*. Amsterdam: Bert Bakker.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Hoofdstuk 1

105 % sociaal minimumloon	Een inkomensgrens die net iets ruimer is gerekend dan het sociaal minimum, waardoor ook de huishoudens met een minimumuitkering en een kleine aanvulling hierop tot de minima worden gerekend (Centraal Bureau Statistiek, 2014).
Nederlands- Marokkaanse jongeren	Met Nederlands- Marokkaanse jongeren worden jongeren verstaan van Marokkaanse afkomst waarvan één of beide ouders in Nederland woont. Vaak zijn hun ouders naar Nederland verhuist en zijn deze jongeren hier geboren. Daarom worden ze ook wel de 2 ^e generatie genoemd.
Somalisch-Nederlandse jongeren	Jongeren afkomstig uit Somalië, zij zijn alleen of met familieleden naar Nederland gevlucht.
Vraaggericht	De dienstverlening sluit aan bij de individuele ondersteuningsvraag. Dit houdt in dat je goed luistert en signalen opvangt van cliënten, hun relaties en de omgeving (JP van den Bent Stichting, z.d.).
Ouderbetrokkenheid	Het meedoen en meedenken van ouders bij het leven van hun kinderen op verschillende terreinen.
Deviant gedrag	Afwijkend gedrag. 1. Gedrag dat in strijd met de gevestigde normen. 2. gedrag dat als afwijkend bestempeld wordt (Heerikhuizen & van, 2009, p. 380 & 382).

Hoofdstuk 2

Vrije opvoeding	Het kind mocht zijn eigen weg kiezen en kreeg een belangrijke stem in de opvoeding (1960). Als ouders moest je je kind volgen en niet kleinhouden (Feddemma & Wagenaar, 2008, p. 16).
Gelijkwaardigheidsprincipe	Het principe dat iedere burger, ongeacht de status van iemand, gelijke rechten en plichten heeft.
Publiek moraal	Levensregels die vrijwel iedereen, binnen een bepaald tijdsvlak in de geschiedenis, in een bepaalde cultuur en op een bepaalde, plek aangaat (Dijns D. L., 2008, p. 7).
Autoritaire opvoedingsstijl	Een autoritaire opvoeding staat ook wel bekend als een strenge opvoedingsstijl, die hoge eisen aan het kind stelt. Ouders kennen weinig sensitief inlevingsvermogen en hanteren vaker straffen om hun kind te laten luisteren. Er is weinig ruimte voor overleg en discussie met het kind (Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren, 2009, p. 230).

Autoritatieve opvoedingsstijl	Een autoritatieve opvoedingsstijl wordt ook wel de democratische opvoedingsstijl genoemd. Deze opvoedingsstijl kenmerkt zich door de steunende en sensitieve houding van ouders. Er is veel ruimte voor uitleg en overleg met het kind, maar de opvoeders stellen ook grenzen (Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren, 2009, p. 230).
Permissief toegefelijke opvoedstijl	In deze opvoedingsstijl zijn ouders bovenmatig betrokken op hun kinderen zonder dat zij grenzen stellen. Ouders geven gemakkelijk toe aan de wensen van het kind. Vaak wordt deze stijl gelinkt aan ouders die hun kind alleen maar verwennen (Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren, 2009, p. 230).
Laissez fair	Ook wel de verwaarlozende ouder genoemd. Deze ouders tonen weinig interesse in hun kind, zijn vaak druk met hun eigen zaken. Deze ouders tonen weinig inlevingsvermogen en stellen geen grenzen. Deze kinderen moeten veel zelf opknappen (Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie 3 de puberjaren, 2009, p. 230).
Sociaal economische klasse	De sociaal economische positie is afhankelijk van de positie van iemand op de maatschappelijke ladder met daaraan verbonden aanzien en prestige. Mensen met veel aanzien behoren tot een hogere sociale klasse dan mensen met weinig aanzien.
Maatschappelijke prestatie	Goede schoolresultaten hebben, een goede opleiding behalen, ijverig en ambitieus zijn. Voor Marokkaanse ouders betekent het vooral serieus aan de toekomst denken (Keulen & Beurden, 2006, p. 33).
Conformiteit	Respect hebben voor ouderen, goede manieren hebben, ouders gehoorzamen. Bij de Marokkaanse gemeenschap betekent het bovendien dat je jezelf aan de Islamitische voorschriften houdt en gevoel voor schaamte hebt (Keulen & Beurden, 2006, p. 33).
Autonomie	Verantwoordelijkheidsgevoel hebben, zelfstandig oordelen, voor zichzelf opkomen, open in contact, zelfvertrouwen hebben. In de Marokkaanse gemeenschap betekent het bovendien eerlijk zijn (Keulen & Beurden, 2006, p. 33).
Sociaal gevoel.	Goed omgaan met anderen, behulpzaam en verdraagzaam zijn en rekening houden met anderen (Keulen & Beurden, 2006, p. 33).
Sekse specifieke rolpatronen	in ons onderzoek gaan we er vanuit dat sekse specifieke rolpatronen de rollen (taken) zijn die passen bij de rol van de man of van de vrouw.

Hoofdstuk 3

Eerste generatie	De persoon die in het buitenland is geboren en naar Nederlands is geïntegreerd, de kinderen van deze mensen noemen we de tweede generatie (zie begrip hoofdstuk 1) (Centraal Bureau Statistiek, 2015).
Emancipatie	Het toestaan van gelijke rechten tussen man en vrouw.
Wij-cultuur	De identiteit van een persoon wordt gedefinieerd in relatie tot gemeenschap van familie, dorpelingen en gelovigen. Er is in dat systeem weinig ruimte voor individuele verantwoordelijk en onafhankelijk denken (Jurgens, 2007, p. 79).
Schaamtecultuur	Schaamte is het sleutelwoord in de Marokkaanse opvoeding. Schaamte houdt in: respect, gehoorzaamheid, bescheidenheid, afstand houden, rekening houden met je plek in het gezin, je niet op de voorgrond plaatsen, niet in discussie gaan met je ouders, gastvrijheid, eerlijkheid, zedelijk en niet aanstootgevend gedrag enz. (Werdmölder H. , 2005, p. 101).
Sociaaleconomische omstandigheden	De omstandigheden waarin mensen leven, afhankelijk van hun positie op de maatschappelijke ladder. Dit is mede afhankelijk van kennis, arbeid en bezit (Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2014).
Zelfregulatie	Het vermogen bewuste keuzes te kunnen maken in je eigen gedrag.
Integrale aanpak	Onder een integrale aanpak verstaan wij in ons onderzoek een aanpak die alle aspecten van de problematiek aanpakt, zo nodig vanuit verschillende disciplines. Deze aanpak houdt rekening met de problematiek op verschillende levensgebieden.

Hoofdstuk 4

Democratische samenleving	Een samenleving waarin de bevolking zelf kan regeren. In Nederland wordt de regering door de bevolking gekozen door middel van stemmen.
---------------------------	---

Hoofdstuk 5

Cultuur sensitief	Het vermogen om culturele verschillen waar te nemen en een open houding naar de, voor jou, andere cultuur. Iemand die cultuur sensitief is, begrijpt en waardeert dat mensen in verschillende culturen leven en hij maakt dat zichtbaar in zijn accepterende houding naar de ander toe (O&O Fonds-GGZ, 2014).
-------------------	---

Bijlage 2 Topiclijsten voor interviews

Topiclijst interview opvoeders

Hoofdtopic	Topic
Kennismaking en uitleg onderzoek	Afstudeeronderzoek CHE/Welstede
	Belang opnemen interviews en waarborgen anonimiteit
	Onderwerp scriptie/criteria doelgroep
	Doel onderzoek: aanbevelingen Welstede
Gezinsachtergrond	Gezinssamenstelling
	Dagbesteding ouders en kinderen
	Geboren en opgegroeid (generatie)
	Religie
Praktische opvoeding	Tijdsbesteding met kinderen
	Verschil tussen omgang kinderen en pubers
	Taakverdeling vader en moeder
	Verschil omgang zoon en dochter
Gedrag en relatie	Relatie met kinderen beschrijven
	Wat positief is aan de opvoeding die wordt gegeven
	Problemen in opvoeding
	Rol opvoeder in puberleeftijd
	Zicht op zonen in puberleeftijd
	Hoe betrokkenheid vorm krijgt op zonen in puberleeftijd
	Betrokkenheid op schoolleven zoon
Opvoedingsidealen	Beleving opvoeding
	Opvoeddoelen
	Wat aan kind meegeven
	Cijfer opvoeding + cijfer gewenste opvoeding
Cultuur	Verschil eigen gekregen opvoeding (vroeger) en opvoeding van nu
	Verschil gedrag zonen thuis, op straat en school
	Invloed omgeving (mensen) op opvoeding
	Invloed huidige maatschappij op opvoeding
Afsluiting	Tips ouderbetrokkenheid Veldhuizen A
	Bedanken medewerking
	Uitleg wat met gegevens wordt gedaan
	Vragen beantwoorden

Topiclijst interview wijkprofessionals

Hoofdtopic	Topic
Kennismaking en uitleg onderzoek	Afstudeeronderzoek CHE/Welstede
	Belang opnemen interviews en waarborgen anonimiteit
	Onderwerp scriptie/criteria doelgroep
	Doel onderzoek: aanbevelingen Welstede
Problematiek Veldhuizen	Welke problemen er spelen in Veldhuizen
	Specifieke problemen Nederlandse jongens in Veldhuizen
	Specifieke problemen Nederlands-Marokkaanse jongens in Veldhuizen
	Verschil problematiek Nederlandse jongens en Nederlands-Marokkaanse jongens
	Welke ontwikkelingen er afgelopen jaren plaats hebben gevonden om de problematiek terug te dringen
	Wat er nog moet gebeuren om de problematiek terug te dringen
Vertrouwensrelatie opbouwen	In hoeverre in aanraking met opvoeders
	Hoe lukt het als wijkprofessional om een vertrouwensband op te bouwen
Ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders	Hoe de wijkprofessional de ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse opvoeders ervaart
	Of Marokkaans-Nederlandse opvoeders zicht hebben op hun zoon
	Hoe de ouderbetrokkenheid volgens de wijkprofessional kan worden vergroot
Afsluiting	Bedanken medewerking
	Uitleg wat met gegevens wordt gedaan
	Vragen beantwoorden

Topiclijst interview organisaties

Hoofdtopic	Topic
Kennismaking en uitleg onderzoek	Afstudeeronderzoek CHE/Welstede
	Belang opnemen interviews en waarborgen anonimiteit
	Onderwerp scriptie/criteria doelgroep
	Doel onderzoek: aanbevelingen Welstede
Organisatie achtergrond	Doelgroep
	Werkwijze
	Aanbod
	Beoogde resultaat
Zicht van organisatie op doelgroep	Problematiek in Marokkaanse gezinnen met kinderen in de leeftijd van 12-18 jaar
	Problematiek onder Marokkaanse jongens in de leeftijd van 12-18 jaar
	Ervaring organisatie met ouderbetrokkenheid Marokkaanse opvoeders met zonen in de tienerleeftijd
	Hoe ouderbetrokkenheid kan bijdragen aan het verminderen van deviant gedrag
Werkwijze van organisatie met doelgroep	Hoe de organisatie inspeelt op ouderbetrokkenheid van Marokkaanse ouders
	Hoe de werkwijze van de organisatie helpt bij het vergroten van de ouderbetrokkenheid
	(Wat er zo positief is aan de vaderdebatten en wat goed werkt)
	Welke factoren ouders stimuleren om betrokken te zijn en welke niet
	Wat belangrijk is in het aanbod/ de begeleiding aan Marokkaanse ouders in Nederland
	Waar rekening mee moet worden gehouden bij het werken met de Marokkaans-Nederlandse doelgroep
Afsluiting	Tips ouderbetrokkenheid Veldhuizen A
	Bedanken medewerking
	Uitleg over wat er gedaan wordt met gegevens
	Vragen beantwoorden

Bijlage 3 Labelschema

Uitleg labelschema's

In deze bijlage is beschreven hoe de interviews zijn verwerkt en gecodeerd. Per categorie interview is er een labelschema opgenomen en een tabel met de definities van de kernlabels. Dit houdt in dat er een labelschema en tabel met definities te vinden is van de interviews met de opvoeders, de interviews met de wijkprofessionals en van de interviews met de welzijnsorganisaties.

De interviews zijn allemaal, op één interview na, met toestemming opgenomen en vervolgens letterlijk uitgeschreven. Daarna zijn de interviews geanonimiseerd, geschrapt op irrelevante tekst, gefragmenteerd en gelabeld volgens Baarda (Baarda et al. 2005 pp. 303-312). De relevante stukken uit het interview zijn dus gefragmenteerd en voorzien van een label. Dit betekent dat elk relevant fragment gekenmerkt is met een naam. Al deze labels zijn onder te verdelen in een aantal kernlabels per categorie interview. Op deze manier is er door middel van de codering antwoord gegeven op de vraagstelling in dit onderzoek.

Uitgewerkte fragmenten zijn niet in deze bijlage opgenomen wegens de privacy gevoeligheid. Deze zijn enkel op te vragen, met een geldige reden, bij de auteurs van dit onderzoek.

Codering interviews

Disciplines	Geïnterviewden
Nederlandse opvoeder	N1-N6: Nederlandse opvoeders 1 t/m 6
Marokkaans-Nederlandse opvoeder	M1- M5: Marokkaans-Nederlandse opvoeders 1 t/m 6 G1-G4: Groepsinterview Marokkaans-Nederlandse opvoeders 1 t/m 4
Team Toezicht (jeugdboa's)	T1- T3: Team Toezicht persoon 1 t/m 3
Wijkagent	W: Wijkagent
Jongerenwerker	J: Jongerenwerker
Organisaties	O1: Organisatie 1 O2: Organisatie 2

Labelschema's en definiëring kernlabels

Labelschema opvoeders

Kernlabel	Sublabel
Beïnvloeding opvoeding	Gezinssamenstelling
	Tijdsbesteding
	Religie
	Invloed school/straat/vrienden
	Invloed omstandigheden
	Eigen opvoeding
	Invloed familie?
	Huidige maatschappij
Doel opvoeding	
Opvoeding in dagelijks leven	Gedrag zonen/dochters

	Cijfer opvoeding
	Relatie met kind
	Problemen en zorgen in opvoeding
	School
	Activiteiten van en met kind
	Rolverdeling ouders
	Ervaring van opvoeding/zin van opvoeding
	Regels en uitleg
Opvoeding puberteit	Verandering kind
	Gedrag en tijdsbesteding jongens puberteit
	Rol ouder puberteit
	Zicht op jongere
	Zorgen/problemen puberteit
	Invloed van wijk/vrienden/school
Veldhuizen	Wonen in de wijk
	Buurtcentrum
	Invloed van anderen uit de wijk
	Problemen
Advies en suggesties	

Definiëring kernlabels opvoeders

Kernlabel	Definitie kernlabel
Beïnvloeding opvoeding	Factoren die van invloed zijn (geweest) op de opvoeding
Doel opvoeding	Belangrijkste waarden die de opvoeder mee wil geven
Opvoeding in het dagelijks leven	Hoe de opvoeding vorm krijgt in het dagelijks leven
Opvoeding puberteit	Hoe de opvoeding verandert en vorm krijgt in de puberteit
Veldhuizen	Hoe het wonen in de wijk Veldhuizen ervaren wordt
Advies en suggesties	Welke adviezen en suggesties de opvoeders zelf hebben om de ouderbetrokkenheid te kunnen vergroten in gezinnen

Labelschema wijkprofessionals

Kernlabel	Sublabel
Rol gezin	Cultuurverschil
	Rol ouders
Veldhuizen	Criminaliteit
	Invloed
	Oorzaak
	Nederlandse jongeren
	Straatcultuur
Aanpak	

Definiëring kernlabels wijkprofessionals

Kernlabel	Definitie kernlabel
Rol gezin	De ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen en de rol die het gezin heeft rondom de problematiek in Veldhuizen
Veldhuizen	De problematiek in Veldhuizen
Aanpak	Initiatieven die hebben plaatsgevonden rondom de aanpak van de problematiek en advies en suggesties van de wijkprofessionals om de problematiek in Veldhuizen verder tegen te gaan.

Labelschema organisaties

Kernlabel	Sublabel
Oorzaak	
Aanpak	

Definiëring kernlabels organisaties

Kernlabel	Definitie kernlabel
Oorzaak	De oorzaak van de problematiek met Nederlands-Marokkaanse jongens
Aanpak	Wat nodig is in de aanpak van de Nederlands-Marokkaanse jongens, specifiek gericht op het vergroten van de ouderbetrokkenheid

Bijlage 4 Verspreide brief aan opvoeders

Wilt u met ons in gesprek?

Geachte bewoner,

Bent u een ouder van Nederlandse of Marokkaans- Nederlandse afkomst met in ieder geval een zoon tussen de 12 en 18 jaar oud, dan willen we graag met u in gesprek gaan.

Wij zijn twee studenten van de CHE, Anke Strating en Eline Meerman. Wij doen onderzoek voor de organisatie Welstede in Veldhuizen A naar de betrokkenheid van ouders op hun eigen zoon. Wij gaan graag in gesprek met verschillende opvoeders (gegevens zullen anoniem worden verwerkt. Lijkt het u leuk om met ons in gesprek te gaan, stuur dan een e-mail naar elinemeerman@hotmail.com of bel/sms naar 06-27563535.

U kunt reageren in de periode van 26 februari tot met 20 maart.

We hopen van u te horen.

Met vriendelijke groet,
Anke Strating & Eline Meerman

Bijlage 5 Persbericht

Persbericht 18 mei 2015, Ede

Welstede onderzoekt de invloed van ouderbetrokkenheid onder Marokkaans-Nederlandse gezinnen. De organisatie Welstede heeft, in de periode van februari tot met mei 2015, in samenwerking met twee studenten van de Christelijke Hogeschool Ede, onderzoek uitgevoerd naar de invloed van ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen in Veldhuizen op deviant gedrag van jongens op straat. De betrokkenheid van de ouders werd onderzocht op hun zonen in de leeftijd van 12-18 jaar.

De relevantie voor dit onderzoek kwam naar voren in gesprekken met wijkprofessionals uit Veldhuizen, die aangaven dat de ouderbetrokkenheid in Marokkaans-Nederlandse gezinnen er anders uit ziet dan in Nederlandse gezinnen. Dit zou één van de oorzaken kunnen zijn van het deviante gedrag in de wijk, wat ondanks verschillende maatregelen, nog steeds aanwezig is. Uit dit onderzoek zijn verschillende bevindingen opgedaan. Onder andere dat de meeste Marokkaans-Nederlandse opvoeders een andere opvoedstijl hanteren dan Nederlandse opvoeders. Dit heeft invloed op de relatie die zij met hun zonen hebben. Dit kan voor jongens een aanleiding zijn om sneller hun toevlucht te zoeken in deviant gedrag. Daarnaast hanteren Marokkaans-Nederlandse gezinnen andere opvoeddoelen dan Nederlandse ouders, wat invloed kan hebben op de betrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders. Ook kan genoemd worden dat Nederlands-Marokkaanse jongens hun socialisatie vanaf de puberteit meer op straat met hun vrienden doorbrengen. Omdat binnen de vriendengroep deviant gedrag voor status lijkt te zorgen en de groep samenbindt, kan dit een voor jongens een motivatie zijn voor het tonen van deviant gedrag. In de interviews die gehouden zijn komt naar voren dat toch ook al veel Marokkaans-Nederlandse opvoeders betrokken zijn op hun zonen, waardoor hun zonen minder snel geneigd zullen zijn tot het tonen van deviant gedrag. Dit onderzoek wordt geëindigd met enkele aanbevelingen aan de organisatie Welstede. Deze aanbevelingen hebben betrekking op het behouden of het versterken van kennis van de werkers van Welstede over de Marokkaans-Nederlandse doelgroep, de vaardigheden die werkers helpen om met deze doelgroep te werken, hoe Welstede preventief kan inzetten op het versterken van de ouderbetrokkenheid van Marokkaans-Nederlandse opvoeders, hoe Welstede een bijdrage kan leveren aan het versterken van opvoedvaardigheden van opvoeders die nodig zijn om betrokken te kunnen zijn op hun zoon en tot slot op de samenwerking met andere organisaties die nodig wordt geacht om dit probleem goed aan te kunnen pakken.

Aan de hand van de concrete aanbevelingen zal Welstede, in samenwerking met andere organisaties in Veldhuizen, verder investeren in het terugdringen van deviant gedrag en het terugleggen van de verantwoordelijkheid voor het gedrag van deze jongens bij hun opvoeders.

Meer informatie kan worden opgevraagd via één van de auteurs van dit onderzoek:

Eline Meerman – meermanwg@student.che.nl